

ความจริงเราจะเรียกเจ้า “กฎทองคำ” นี้ว่าอะไร จะเป็น “รหัสไฟโบนาชี” อย่างฝรั่งปัจจุบันก็ได้ เพราะสาระคือชาวตะวันตกผู้มีปัญญา ต่างยอมรับใน “กฎทองคำ” นี้ร่วมกัน โดยเชื่อมั่นเป็นตัวเชื่อม ระหว่างอาณาจักรของ “โลกูตรธรรม” และ “โลกียธรรม” อย่างสำคัญที่สุด

ทำให้ในการสร้างกฎหมายทั้งหลายทั้งมวลของมนุษย์ จึงควรให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติให้มากที่สุด เพราะความเป็น “ธรรม” จะดำรงอยู่เองไม่ได้ โดยจำต้องมีข้อ “ยุติ” อันเป็น “ธรรม” ด้วย มิเช่นนั้นก็ต่างคนต่างคิด นำสู่ข้อพิพาทและขัดแย้งกันอย่างไม่รู้จบ

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อๆ มา ชาวตะวันตกทั้งหมดถูกบังคับให้เข้ารับเป็นคริสต์ศาสนิกชน คติของคริสต์ศาสนาที่สอนว่าพระเจ้าเป็น “พระเจ้าผู้สร้าง” สรรพสิ่ง รวมทั้งสิ่งที่มีมนุษย์เรียกว่า “ธรรมชาติ” ด้วยนั้น ทำให้คตินี้ของกฎหมายธรรมชาติแบบดั้งเดิม จะถูกทดแทนด้วยหลักธรรมคำสอนของศาสนาตามไปด้วย

ข. สำนักกฎหมายจารีตประเพณี (Traditional Laws)

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายธรรมชาตินั้น ดูเป็นสิ่งซับซ้อนยากต่อความเข้าใจ และพิสูจน์อย่างเป็นรูปธรรมไม่ได้ในสมัยโบราณ ยกเว้นแต่จะใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์เท่านั้น ดังนั้นเมื่ออารยธรรมกรีกเสื่อมถอยอำนาจลง สำนักคิดนี้จึงต้องแฝงตัวอยู่ในเงามืด สืบทอดกันอย่างลับๆ จนถึงสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

ชาวโรมันผู้สืบทอดอำนาจต่อจากพวกกรีกเป็นพวกอนุรักษนิยมโดยพื้นฐาน และเคารพต่อจารีตประเพณีอย่างที่สุด กฎระเบียบที่พวกเขายึดถือคือ “กฎของบรรพชน” (Mos maiorum) หรือระเบียบประเพณีที่ตกทอดกันมาแต่โบราณนั่นเอง

แม้กระทั่งทุกๆ วันนี้ การให้ความเคารพต่อ “กฎบรรพชน” ดังกล่าวยังมีให้พบเห็นได้ในหมู่ชาวอิตาลีโพ้นทะเล โดยเฉพาะพวกที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานในประเทศสหรัฐฯ และเพราะพวกเขบางส่วนยึดมั่นต่อกฎของจารีตประเพณีดังกล่าว จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นพวก “Mafia” เพราะไม่เคารพกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

ให้บังเอิญว่าสังคมโรมันเป็น “สังคมอกแตก” มาแต่แรกเริ่ม คือเป็นสังคมที่ไม่มีเอกภาพทางวัฒนธรรมประเพณี แต่เป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้คน 2 หมู่เหล่า ได้แก่พวก **Patricians** กับพวก **Plebeians** ในปริมาณพอๆ กัน และชาวโรมันทั้ง 2 กลุ่มนี้ ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างกันมากด้วย

จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์บางประการ พวก **Patricians** ได้กลายเป็นชนชั้นปกครอง หรือเป็น “ชนชั้นสูง” ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย (De facto & De jure) แต่พวกเขาก็ไม่อาจอยู่กันเองตามลำพัง ยังต้องพึ่งพาพวก **Plebeians** ซึ่งได้กลายเป็น “ชนชั้นล่าง” ไปแล้วจากพัฒนาการดังกล่าว

เมื่อโรมประกาศเอกราชในปี 509 ก่อนคริสตกาล การปกครองของเขาจึงต้องอยู่ในระบอบ “สาธารณรัฐ” (Res publica) มาแต่นั้น คือเน้นว่าเป็นการปกครองสำหรับชาวโรมัน

ทุกๆ คน เพราะกรุงโรมไม่ใช่เป็นสมบัติของคนกลุ่มใดกลุ่มเดียว และจะปกครองราวกับเป็นทรัพย์สินส่วนตัว (Res privata) ไม่ได้เด็ดขาด

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เมื่อถึงเวลาจะยุติข้อพิพาทต่างๆ ในสังคม ชนชั้นปกครองชาว Patricians จะอาศัย “กฎบรรพชน” ของพวกตนเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยปัญหาโดยตลอด เมื่อกฎหมายจารีตประเพณีพวกนี้ยังอยู่ในรูปของ “มุขปาฐะ” คือสั่งสอนจากปากถึงปาก ไม่มีการเขียนให้ตายตัว จึงสามารถ “ดัด” ใดๆ ก็ได้

พวก Plebians ซึ่งมีบรรพชนต่างออกไป จึงต้องตกเป็นเบี้ยล่างตลอดเวลา และทำการประท้วงด้วยการอพยพออกจากกรุงโรม สร้างปัญหาร้ายแรงด้านความมั่นคง จนชนชั้นปกครองได้แก่ Patricians ต้องยอมเอากฎบรรพชนของพวกตน มาจัดทำเป็น “กฎหมายลายลักษณ์อักษร” (Statutory Law) ในปี 449 ก่อนคริสตกาล

ผลผลิตคือ “กฎหมาย 12 โต๊ะ” (Law of the 12 Tables) อันเลื่องลือ ซึ่งคำแปลที่เหมาะสมกว่าคือ “กฎหมาย 12 หลัก” หรือ “กฎหมาย 12 มาตรา” เป็นดีที่สุด เพราะกฎหมายนี้จะอยู่ในรูปของศิลาจารึกจำนวน 12 หลักด้วยกัน โดยที่แต่ละหลักจะจารึกเป็นกฎหมาย 1 มาตราเท่านั้นเอง

แม้กฎหมายนี้จะมี “ลายลักษณ์อักษร” แต่โดยแก่นสารแล้ว มันยังเป็น “กฎหมายจารีตประเพณี” อยู่เหมือนเดิม เพราะชาว “Patricians” จะเอา “กฎบรรพชน” ของพวกตน มาสรุป หรือ “ประมวล” แล้วสร้างเป็น “กฎหมาย 12 โต๊ะ” (จะให้ถูกต้องเรียกว่า “กฎหมาย 12 มาตรา”) ให้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งกระปิ

เห็นได้ชัดจากเนื้อหาของ “ประมวลกฎหมาย 12 โต๊ะ” นี้ว่ายังคงเป็น “กฎหมายจารีตประเพณี” ของพวก Patricians เพียงฝ่ายเดียว เพราะในมาตราที่ 11 ยังมีการห้ามการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ระหว่างพวก Patricians กับพวก Plebians เหมือนเดิมนั่นเอง

สำคัญที่สุดในมุมมองด้านสิทธิจะอยู่ในมาตรา 7 ของกฎหมายนี้ อันเกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน ยังกำหนดไว้ว่า ถ้ากึ่งกันของต้นไม้จากบ้านใกล้เรือนเคียงใดๆ ยื่นล้ำเข้ามา ให้ถือว่าเป็นการล่วงละเมิด และสามารถตัดทิ้งได้เลย ซึ่งกลับตาลปัตรหลักกับหลักของพระธรรมศาสตร์อย่างสิ้นเชิง!

เนื้อหาของประมวลกฎหมาย 12 โต๊ะ ซึ่งเป็นรากเหง้าของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ของตะวันตกนี้ แม้จะผ่านการแก้ไขปรับปรุงตลอดมา จนเก่าเจี๊ยนเดิมเลือนหายไปแทบหมดสิ้นแล้ว เช่นการห้ามแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ระหว่าง Plebians-Patricians อันเป็นกฎแห่งบรรพชนจะถูกยกเลิกไปในเวลาแค่ 2 ปีเท่านั้น

แต่ในความคิดความเชื่อเรื่อง “สิทธิ” โดยเฉพาะในกรรมสิทธิ์เหนือที่ดิน จะไม่เคยมีการปรับแก้ใดๆ ทั้งสิ้น และถือได้ว่าเป็นเกณฑ์ความเชื่อพื้นฐานของชาวตะวันตกด้วย เพราะจะยังยึดคงทนจากสมัยโรมันโบราณ ผ่านสมัยกลาง และเข้าสู่สมัยปัจจุบัน เคยเชื่อกันอย่างไร เดียวนี้ก็ยังคงความศักดิ์สิทธิ์เหมือนเดิมไม่เสื่อมคลาย

ในหมู่ชาวตะวันตกปัจจุบันโดยรวม จะมีเฉพาะอังกฤษเท่านั้นที่ยึดมั่นตามคตินี้ คือยังคงระบบกฎหมายจารีตประเพณีเดิมรูปแบบ แต่เมื่อประเทศของเขาถูกบีบคั้นโดยสถานการณ์ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป (European Union) พวกเขาจึงไม่อาจใช้จารีตประเพณีของตนเป็นกติกา หรือกฎหมายสูงสุดต่อๆ ไปได้อีก

ระบบกฎหมายจารีตประเพณีพวกนี้ อาจอยู่ในแบบแผนของกฎหมายที่ “ไร้ลายลักษณ์อักษร” (Customary Law) หรือ “มีลายลักษณ์อักษร” (Statutory Law) ก็ได้ทั้งนั้น ดังที่ “กฎหมาย 12 มาตรา” ของชาวโรมันเป็นหลักฐานยืนยันอยู่

ค. สำนักกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือกฎหมายประมวล (Code of Law)

กฎหมายที่เขียนขึ้นด้วยอักษรมีมาหลายๆ พันปีแล้ว กฎเกณฑ์ทางศาสนาเช่น “บัญญัติ 10 ประการ” (Ten Commandments) ของชนชาวยิว มีผลบังคับใช้เชิงกฎหมายอย่างสมบูรณ์ และมีอายุขัยไม่ต่ำกว่า 4,000 (สี่พัน) ปีเป็นอย่างต่ำ

พร้อมกันนี้ยังมีกฎหมาย ฮัมมูราบี (Hammurabi) ของบาบิโลเนีย ที่เน้นเรื่องดาต่อดา ฟันต่อฟัน และกฎหมาย ไลเคอร์กัส (Lycurgus) ของสปาร์ต้า ซึ่งควบคุมให้รัฐสปาร์ต้าเป็นสังคมทหารร่วม 4-500 ปี เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้เอาจารีตประเพณีเดิม มาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรคล้ายๆ กันทั้งสิ้น

แต่เพื่อความชัดเจนไม่ให้สับสนๆ นี้ไปสับสนปนเปกับสำนักอื่นๆ จนอาจนำสู่การ “หลงประเด็น” ได้ จึงต้องนิยามความเชื่อในด้านแก่นสาร โดยตัดเนื้อหาเรื่อง “กฎธรรมชาติ” และ “กฎจารีตประเพณี” ออกไปก่อน และมุ่งตรงไปสู่เรื่อง “คำสั่ง” ของผู้ปกครองเป็นหลักเท่านั้น

เพราะหากเชื่อว่า “กฎหมายคือคำสั่ง” ของผู้ปกครองอย่างที่นาย John Austin ได้เผยแพร่ถ่ายทอด และอย่างที่ว่า “กรมหลวงราชบุรีฯ” นำมาจากตะวันตก แล้วเอามาประดิษฐ์เป็น “กฎหมายไทยสมัยใหม่” ดังกล่าว สำนักนี้จะมีนัยอันเจาะจงกว่าแค่ “กฎหมายลายลักษณ์อักษร” เดิมๆ ของตะวันตกมาก

โดยกฎหมายอันเป็น “คำสั่ง” ดังกล่าว คือตัดด้านจารีตประเพณี และตัดประเด็นเกี่ยวกับกฎธรรมชาติออกไปแล้ว สำนักกฎหมายแบบนี้นับเป็นพัฒนาการที่ค่อนข้างใหม่ คือเพิ่งเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้ “ประมวลกฎหมายธีโอโดซิอุส” (Theodosian Codes) ใน ค.ศ. 382 นี้เอง

สาระแก่นสารของประมวลกฎหมายนี้ จำเพาะเจาะจงอยู่แค่ประการเดียว คือให้พลเมืองชาวโรมันทุกๆ คนเข้ารับในศาสนาคริสต์ โดยไม่จำกัดว่าใครจะนับถือศาสนาใดๆ อยู่ก่อน หรือจะมีจารีตประเพณีดั้งเดิมเช่นไรไม่สำคัญ ต้องยกเลิกสิ่งที่เคยเชื่อเคยปฏิบัติเดิมไปทั้งหมด และให้มาปฏิบัติตาม “คำสั่ง” นี้ในทันที

ใครไม่ปฏิบัติตามจะกลายเป็นคน “นอกกฎหมาย” หรือ “Paganus” (Outlaws) ไปทั้งหมด

ในหมู่ชาวตะวันตกปัจจุบันโดยรวม จะมีเฉพาะอังกฤษเท่านั้นที่ยึดมั่นตามคตินี้ คือยังคงระบบกฎหมายจารีตประเพณีเต็มรูปแบบ แต่เมื่อประเทศของเขาถูกบีบคั้นโดยสถานการณ์ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป (European Union) พวกเขาจึงไม่อาจใช้จารีตประเพณีของตนเป็นกติกา หรือกฎหมายสูงสุดต่อไปได้อีก

ระบบกฎหมายจารีตประเพณีพวกนี้ อาจอยู่ในแบบแผนของกฎหมายที่ “ไร้ลายลักษณ์อักษร” (Customary Law) หรือ “มีลายลักษณ์อักษร” (Statutory Law) ก็ได้ทั้งนั้น ดังที่ “กฎหมาย 12 มาตรา” ของชาวโรมันเป็นหลักฐานยืนยันอยู่

ค. สำนักกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือกฎหมายประมวล (Code of Law)

กฎหมายที่เขียนขึ้นด้วยอักษรมีมาหลายๆ พันปีแล้ว กฎเกณฑ์ทางศาสนาเช่น “บัญญัติ 10 ประการ” (Ten Commandments) ของชนชาวยิว มีผลบังคับใช้เชิงกฎหมายอย่างสมบูรณ์ และมีอายุขัยไม่ต่ำกว่า 4,000 (สี่พัน) ปีเป็นอย่างต่ำ

พร้อมกันนี้ยังมีกฎหมาย ฮัมมูราบี (Hammurabi) ของบาบิโลเนีย ที่เน้นเรื่องตาต่อตา ฟันต่อฟัน และกฎหมาย ไลเคอร์กัส (Lycurgus) ของสปาร์ต้า ซึ่งควบคุมให้รัฐสปาร์ต้าเป็นสังคมทหารร่วม 4-500 ปี เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้เอาจารีตประเพณีเดิม มาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรคล้ายๆ กันทั้งสิ้น

แต่เพื่อความชัดเจนไม่ให้อำนาจนี้ไปสับสนปนเปกับสำนักอื่นๆ จนอาจนำสู่การ “หลงประเด็น” ได้ จึงต้องนิยามความเชื่อในด้านแก่นสาร โดยตัดเนื้อหาเรื่อง “กฎธรรมชาติ” และ “กฎจารีตประเพณี” ออกไปก่อน และมุ่งตรงไปสู่เรื่อง “คำสั่ง” ของผู้ปกครองเป็นหลักเท่านั้น

เพราะหากเชื่อว่า “กฎหมายคือคำสั่ง” ของผู้ปกครองอย่างที่นาย John Austin ได้เผยแพร่ถ่ายทอด และอย่างที่ “กรมหลวงราชบุรี” นำมาจากตะวันตก แล้วเอามาประดิษฐานเป็น “กฎหมายไทยสมัยใหม่” ดังกล่าว สำนักนี้จะมีนัยอันเจาะจงกว่าแค่ “กฎหมายลายลักษณ์อักษร” เดิมๆ ของตะวันตกมาก

โดยกฎหมายอันเป็น “คำสั่ง” ดังกล่าว คือตัดด้านจารีตประเพณี และตัดประเด็นเกี่ยวกับกฎธรรมชาติออกไปแล้ว สำนักกฎหมายแบบนี้ นับเป็นพัฒนาการที่ค่อนข้างใหม่ คือเพิ่งเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้ “ประมวลกฎหมายธีโอโดซิอุส” (Theodosian Codes) ใน ค.ศ. 382 นี้เอง

สาระแก่นสารของประมวลกฎหมายนี้ จำเพาะเจาะจงอยู่แค่ประการเดียว คือให้พลเมืองชาวโรมันทุกๆ คนเข้ารับในศาสนาคริสต์ โดยไม่จำกัดว่าใครจะนับถือศาสนาใดๆ อยู่ก่อน หรือจะมีจารีตประเพณีดั้งเดิมเช่นไรไม่สำคัญ ต้องยกเลิกสิ่งที่เคยเชื่อเคยปฏิบัติเดิมไปทั้งหมด และให้มาปฏิบัติตาม “คำสั่ง” นี้ในทันที

ใครไม่ปฏิบัติตามจะกลายเป็นคน “นอกกฎหมาย” หรือ “Paganus” (Outlaws) ไปทั้งหมด

และเมื่อการอยู่ “นอกกรีต” (ของศาสนาคริสต์) กับการเป็นคน “นอกกฎหมาย” (โรมัน) ตาม “คำสั่ง” นี้ ได้กลายเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกัน (Synonymous) ไปแล้ว ทำให้ใครที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น “Pagans” ในเวลาต่อๆ มา จะมีความผิดทั้งทางโลกและทางธรรม คือโดนตัดสินประหารชีวิตแบบอย่างที่สุด!

ผลโดยตรงแห่ง “คำสั่ง” ของจักรพรรดิธีโอโดซิอุส คือจะเกิดการกวาดล้างพวกนอกกรีต นอกกรอยครั้งยิ่งใหญ่ คติความเชื่อโบราณของชาวโรมันเอง ที่มีวิหารของเทพเจ้า Jupiter ผู้เป็นเทพสูงสุดไว้บูชา และมีเทพธิดาแห่งความงามอย่าง Venus ไว้ชื่นชม ต่างจะถูกทุบทำลายทิ้งอย่างสิ้นซาก

กระทั้งการแข่งขันกีฬา โอลิมปิก อันเป็นการสวดทวยเทพของเทือกเขาโอลิมปัส ซึ่งชาวกรีกกระทำอย่างต่อเนื่องมาแต่ 776 ปีก่อนคริสตกาล ยังถูกห้ามดำเนินการอีกด้วย ทำให้ “มหกรรมกีฬาของมนุษยชาติ” นี้ต้องถูกละเลยไปกว่า 1,500 ปี และเพิ่งมาฟื้นฟูกันใหม่ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้เอง

ระบบ “กฎหมายลายลักษณ์อักษร” ของตะวันตก ซึ่งตัดขาดจากกฎหมายธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ทางจารีตประเพณีทั้งปวง เป็นเฉพาะ “คำสั่ง” ของผู้มีอำนาจปกครองโดยลำพัง ได้มีจุดกำเนิดเริ่มต้นขึ้นที่นี่ และจะขยายผลไปยังเรื่องอื่นๆ อย่างรอบด้านในเวลาต่อๆ มา

ให้บังเอิญว่ากฎหมายฉบับนี้มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์พิเศษอยู่ 2 ประการ ทำให้ทั้งนักนิติศาสตร์และนักรัฐศาสตร์ส่วนรวมมองข้ามความสำคัญของมันไป คือ:

ก. แม้ว่ามันจะเป็น “คำสั่ง” ของจักรพรรดิโรมัน ผู้เป็นพระประมุข (Sovereign) ของฝ่ายอาณาจักร แต่โดยสาระแก่นสารของกฎหมายฉบับนี้แล้ว เป็นการยืนยันในความยิ่งใหญ่สูงสุดแห่ง “ศาสนจักร” ของศาสนาคริสต์ทั้งสิ้น และ

ข. อันเป็นผลสืบเนื่องจากกฎหมายนี้ อำนาจสิทธิขาดของสถาบันจักรพรรดิโรมันจะลดทอนลงตามลำดับ และจะถูกเข้าแทนที่โดยสถาบันพระสันตะปาปา (Holy See) ซึ่งเป็นประมุขของฝ่ายศาสนจักรในเวลาแค่ 20-30 ปี ลงท้ายด้วยการยกเลิกสถาบันจักรพรรดิที่กรุงโรมเลยใน ค.ศ. 476

หมายถึงว่าตอนนี้สืบไป “กฎหมายของศาสนจักร” (Canon Laws) จะกลายเป็น “คำสั่งสูงสุด” เหนือโลกตะวันตกทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็นฝ่าย “อาณาจักร” หรือ “ศาสนจักร” อย่างไม่มีข้อยกเว้น และในความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ก็เป็นอย่างนี้ ที่ต่อเนื่องยาวนานกว่าหนึ่งพันปีอีกด้วย

เพราะเมื่อจักรวรรดิโรมันล่มสลายไปใน ค.ศ. 476 ดังกล่าว สถาบันพระสันตะปาปาของชาวคริสต์แห่ง โรมันคาทอลิก (Roman Catholic Church) ซึ่งมีคำแปลตรงตัวคือ “ศาสนจักรของชาวโรมันผู้เป็นสากล” (Catholic = Universal หรือ “สากล”) จะไม่มีใครมาท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดระยะเวลาพันปีนี้เลย

ตามคตินิติความเชื่อของสมัยนั้น อำนาจในการออก “คำสั่ง” ของพระสันตะปาปาเป็นสิ่งที่สูงส่งกว่าคดีเรื่อง “องค์อธิปัตย์” ในสมัยหลังๆ มากมายนัก เพราะอำนาจของพระองค์ไม่มี

ขีดจำกัด และมีผลบังคับอย่างเป็น “สากล” จริงๆ คือทั่วไปหมดทั้ง “ไตรภูมิ” ได้แก่ โลก นรก และสวรรค์ ไม่มีการยกเว้น

คตินี้รู้จักอย่างเป็นทางการว่า “ทฤษฎีปีเตอร์” (Petrine Theory) อันสืบเนื่องจากคำดำรัสองค์พระเยซูเอง ซึ่งได้ตรัสกับนักบุญปีเตอร์ผู้เป็นเอกอัครสาวก ความว่าเมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ชีพแล้ว อำนาจทั้งหลายทั้งมวลของพระองค์ในฐานะ “พระบุตร” ของพระผู้เป็นเจ้า จะตกทอดเป็นของนักบุญท่านนี้แต่เพียงผู้เดียว

ชาวคาทอลิกยังเชื่อต่อไปว่า นักบุญปีเตอร์เป็นผู้มาบุกเบิกสร้างวัดขึ้นที่กรุงโรม และดำรงตำแหน่งเป็นพระ “Bishop of Rome” เป็นพระองค์แรกด้วย ตำแหน่งนี้เรียกแบบชาวบ้านคือ “Pope” หรือพระสันตะปาปาคนแรกนั่นเอง

ซึ่งตามระบบกฎหมายมรดกโรมันแล้ว อำนาจที่เป็นทางการทั้งหมดจะสัมพันธ์กับตำแหน่งหน้าที่เป็นเกณฑ์ ไม่ใช่สมบัติส่วนตัวของมนุษย์คนใดคนหนึ่ง ดังนั้นใครก็ตามมารับตำแหน่ง “Pope” ต่อจากนักบุญปีเตอร์ คนผู้นั้นย่อมได้รับอำนาจแห่งพระเยซูเจ้าสืบจากนักบุญปีเตอร์ตามไปด้วย

ในการจัดระบบอำนาจต่างๆ ของพันกว่าปีนี้ จะถือว่าดินแดนของชาวคริสต์ทั้งหมดเป็น “อาณาจักรของพระคริสต์” หรือ “คริสตจักร” (Chrisendom) ซึ่งก็คือพื้นที่ของ “โลกตะวันตก” ตามการเรียกขานในสมัยหลัง โดยคนของพื้นที่นี้ยอมรับนับถือพระคริสต์เป็น “Lord” สูงสุดของพวกเขาพร้อมกัน

แต่เมื่อพระเยซูคริสต์สิ้นพระชนม์ชีพบนไม้กางเขน และเสด็จ “สวรรคต” คือคืนกลับสู่สรวงสวรรค์ อำนาจของพระองค์จะตกทอดสู่นักบุญปีเตอร์ก่อน จากนั้นค่อยสืบทอดในสถาบันพระสันตะปาปา ทำให้ตำแหน่งนี้เทียบเท่ากับ “ผู้สำเร็จราชการแทนพระคริสต์” (Vicar of Christ) มีอำนาจสิทธิขาดในทุกสิ่งทุกอย่าง

อำนาจของพระสันตะปาปายังมีมากกว่านี้อีก เพราะตามมติของ “มหาเถระแห่งไนเซีย” (Ecumenical Council of Nicaea) ใน ค.ศ. 325 อันเป็นการชุมนุมพระเถระชาวคริสต์ทั่วโลกตะวันตก เพื่อกำหนดความสัมพันธ์อันศักดิ์สิทธิ์ระหว่างสิ่งสำคัญสูงสุด 3 ประการ คือ

1. พระบุตร คือ พระเยซูคริสต์ (The Son)
2. พระบิดา คือ พระเจ้า (The Father) และ
3. พระจิต คือ อำนาจที่คอยดูแลกลจักรวาลให้อยู่ในความถูกต้อง (The Holy Spirit)

ว่าทั้ง 3 สิ่งนี้เกี่ยวเนื่องกันอย่างไรในทาง “เทวศาสตร์” (Theology) แล้วมีมติเป็นเอกฉันท์ออกมาว่า ทั้ง 3 สิ่งนี้เป็นการ “สำแดงออก” (Manifestations) ของสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกัน คือขององค์พระเป็นเจ้าร่วมกันทั้งสิ้น เกิดหลักธรรม “ไตรเอกานุภาพ” (Trinity) แห่งพระบิดา พระบุตร และพระจิต มาจนทุกวันนี้

ดังนั้น “คำสั่ง” ทั้งหมดของพระสันตะปาปาทุกๆ พระองค์จึงมีผลบังคับมิใช่แค่แทนพระเยซูเท่านั้น แต่จะเทียบเท่ากับ “คำสั่ง” ของพระเจ้าและพระจิตโดยตรงด้วย เมื่อพระ

สันตะปาปาบอนนิเฟซที่ 8 ออกพระบรมราชโองการ “Unam Sanctum” ใน ค.ศ. 1302 พระองค์จะยืนยันในหลักธรรมนี้อย่างหนักแน่นและถาวรที่สุด

เมื่อพระเป็นเจ้าคือ “พระเจ้าผู้สร้าง” (The Creator) ในสรรพสิ่ง ซึ่งรวมถึง “กฎธรรมชาติ” (Natural Laws) และ “กฎหมายจารีตประเพณี” (Customary Laws) ทั้งปวง ทำให้กฎเกณฑ์ต่างๆ พวกนี้มีสถานภาพอันด้าด้อยด้อยกว่าอำนาจของ “Pope” ผู้เป็นตัวแทนของพระเจ้า ซึ่งสามารถ “บัญชา” ให้เปลี่ยนแปลงไม่ว่าอย่างใดๆ ก็ย่อมได้

ด้วยคติความเชื่อแบบนี้ นำสู่การกำหนดทฤษฎีสุดท้ายคือ “พระสันตะปาปาไม่มีทางทำผิด” หรือ “Papal Infallibility” ในเวลาต่อมา และจะต่อสู้ยืนหยัดกันแบบนี้ชนิดหัวชนฝา ไม่ยอมปรับเปลี่ยนแก้ไขใดๆ ทั้งนั้น ทั้งๆ ที่โลกก้าวหน้าเปลี่ยนไปแค่ไหนก็ตาม และเพิ่งมายอมจำนนให้แก่ได้ในช่วงไม่กี่สิบปีนี้เอง

จากคำสั่งของศาสนจักร ถึงคำสั่งของฝ่ายอาณาจักร

แค่การเริ่มรื้อ “เถาแดง” ของระบบสิทธิธรรมอย่างตะวันตก ยังสลับซับซ้อนและวุ่นขนาดนี้ แล้วถึงเวลามารื้อเถาแดงของไทยเราเองมันจะยุ่งเหยิงขนาดไหน เพราะเถาแดงข้างฝรั่งมันเป็นสายพันธุ์บริสุทธิ์ จะรื้อจะสาวอย่างไรก็ยังเป็น “แดงฝรั่ง” พันธุ์แท้อยู่นั่นเอง

ตรงข้ามกับแดงพันธุ์ไทยดั้งเดิม ซึ่งถูกบังคับ “ผสมข้ามสายพันธุ์” มาเป็นสิบๆ ปีแล้ว โดยเริ่มต้นจาก “สนธิสัญญาบาวริง” ของ พ.ศ. 2393 ซึ่งไทยต้องเสีย “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” (Extraterritoriality) ให้กับอังกฤษ อันเป็นการเสีย “เอกราชทางการเมือง” ให้ต่างชาติอย่างจำยอมเป็นครั้งแรก

จริงอยู่ว่าชาวไทยโดยรวม และรัฐไทยโดยจำเพาะเจาะจง อาจถือว่าการ “สูญเสีย” เรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนี้เป็นเรื่องควร “ปิติยินดี” ด้วยซ้ำ เพราะเป็นการลดทอนภาระความรับผิดชอบ ไม่ต้องไปตัดสินใจว่าความให้กับพวก “ต่างด้าว” ไปทั้งหมด ซึ่งควรให้ “หัวต่างแดน” รับไปทำเองเป็นดีที่สุด

กว่าจะรู้ว่ามันไม่ใช่สิ่งควรยินดี ไทยก็ถูกข่มขืนซ้ำเราไปยับเยินแล้ว เพราะฝรั่งไม่ใช่แค่บังคับเอา “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” เพียงอย่างเดียว ยังให้เราต้องปฏิรูปกฎหมายทุกบททุกมาตรา โดยพยายามเหยียดว่า “พระธรรมศาสตร์” เป็นเรื่องเหลวไหลใช้ไม่ได้ ต้องทุบทั้งระบบ “นิติธรรม” ของไทยแบบเก่าไปทั้งหมด

พวกฝรั่งรู้ได้อย่างไรว่ากฎหมายเดิมของไทยใช้ไม่ได้? หรือเขาใช้เกณฑ์อะไรเป็นมาตรวัด? และทำไมจึงเชื่อมั่นว่ากฎหมายของเขามันดีกว่าของเรา? เป็นเพราะเขาได้ศึกษากฎหมายไทยเดิมอย่างลึกซึ้งแล้วใช่หรือไม่? คำตอบอย่างรวบรัดคือพวกเขาไม่รู้ ไม่มีเกณฑ์ แต่กลับมั่นใจว่าไม่จำเป็นต้องรู้ไม่ต้องศึกษาอีกด้วย!

เพราะถึงพวกเขาจะรู้เรื่องกฎหมายไทยเดิมอย่างผิวเผิน แต่เท่าที่เขาเห็นเขาทราบวาระบบจารีตของไทยนั้นมี “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” จากพระธรรมศาสตร์อินเดียเกือบทั้งสิ้น และยังอาศัย “หลักธรรมคำสอน” ของพุทธศาสนาเป็น “แม่บท” ในการตีความตลอดเวลา

ทำให้ระบบนิติธรรมของไทยในวิถีคิดของพวกเขาเป็นเรื่อง “ล้าหลังและป่าเถื่อน” ยิ่งนัก เพราะจากความรู้และประสบการณ์ของพวกเขาอีกเช่นกัน มีหลักฐานยืนยันชัดเจนอยู่ว่า “กฎหมาย” ของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ต้องปรับแก้กันตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์เป็นสำคัญ

แตกต่างและตรงข้ามกับ “หลักธรรมคำสอน” ของศาสนาอย่างสิ้นเชิง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับศาสนานั้นจะต้อง “จริงแท้แน่นอน” ในทุกยุคทุกสมัย คือเป็น “สัจธรรม” ตามภาษาของพุทธศาสนา ซึ่งถ้าเคยถูกต้องแม่นยำอย่างไรในอดีต ปัจจุบันก็ต้องเที่ยงแท้อยู่อย่างนั้น และต่อๆ ไปชั่วกัลปาวสานด้วย

หากคติความเชื่อเรื่อง “สัจธรรม” ถูกต้อง ตามที่สถาบันศาสนาสั่งสอน กฎหมายอันเกิดจากความเชื่อทางศาสนาพวกนี้จะกลายเป็น “ข้อบังคับอันศักดิ์สิทธิ์” ที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้เช่นกัน ชาวตะวันตกซึ่งเคยมีประสบการณ์เลวร้ายมานานเป็นร้อยๆ ปีจึงได้ “เหมารวม” ให้คติแบบนี้เป็นสิ่งผิดพลาดใช้ไม่ได้ไปทั้งหมด

ในขบวนการต่อสู้เพื่อปรับแก้กฎหมายของชาวตะวันตก พวกเขาได้ย้อนกลับไปฟังพาอำนาจของฝ่าย “อาณาจักร” ให้มาต่อสู้คานอำนาจกับ “ศาสนจักร” โรมันคาทอลิก โดยเริ่มจากงานอย่าง *De monarchia* ของ Dante Alighieri ในต้นศตวรรษที่ 13 เป็นปฐม

โดยสาระแก่นสารแล้ว หนังสือนี้ชี้ว่าเรื่อง “ทางโลก” (Wordly) กับ “ทางธรรม” (Other Worldly) ไม่เกี่ยวข้องเป็นเนื้อเดียวกัน จำต้องแยกแยะประเด็นด้าน “จิตวิญญาณ” หรือ “ทางธรรม” ของศาสนา ออกจากเรื่องการเมืองการปกครอง “ทางโลก” อย่างเด็ดขาด

เพราะในขณะที่เรื่อง “ทางธรรม” เป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ เป็นจริงอยู่อย่างนั้นตลอดกาล แต่เรื่อง “ทางโลก” กลับต้องปรับแก้กันตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังนั้นผู้ปกครองของทางโลก คือกษัตริย์ (Monarch) ต้องมีอำนาจเต็มในการบริหาร ไม่ควรถูกผูกมัดจากคติของทางธรรมใดๆ เลย

แนวคิดของ Dante Alighieri ในการแบ่งแยกอำนาจนี้ อาจดูเป็นสิ่งแปลกใหม่ในสมัยนั้น แต่โดยสาระแก่นสารของข้อเสนอนี้ เป็นการย้อนกลับไปสู่ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ดั้งเดิมของกรีกโบราณ ก่อนที่ชาวตะวันตกจะเป็นคริสต์นับเป็นพันๆ ปีล่วงมาแล้ว

คือคืนกลับสู่คติคิดเรื่อง “โลกียธรรม” ของทางโลก กับ “โลกุตระธรรม” ของทางศาสนา แต่จะมาปรับเพิ่มเติมขึ้นไปอีก ให้กษัตริย์หรือ “องค์อธิปัตย์” ควรเป็นประมุขของทางโลก และจำกัดให้พระสันตะปาปาเป็นแค่ผู้นำทางศาสนาประการเดียว หรือแบ่งแยกอำนาจทั้ง 2 ส่วนนี้ให้เบ็ดเสร็จเด็ดขาดจากกันเท่านั้นเอง

ข้อคิดเห็นของ Dante ดังกล่าวอุบัติขึ้นในสมัย “ฟื้นฟูศิลปวิทยาการ” (Renaissance) ตอนต้น อันเป็นช่วงที่ความรู้ของตะวันตกโบราณ จากกรีกและโรมันซึ่งมีมานานก่อนคริสต์ศาสนา จะหวนคืนกลับมามีความสำคัญเหนือชาวตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง

การ “ฟื้นฟูศิลปวิทยาการ” เก้าแก่เหล่านี้ นำสู่ความโกลาหลทางปัญญาอย่างยิ่งยวด ด้วยความรู้ดั้งเดิมทั้งหมดพัฒนามาอย่างเป็นอิสระจากคริสต์ศาสนา แต่ “ชุดความรู้” (State of Knowledge) ของชาวตะวันตกขณะนั้นกลับอยู่ภายใต้การครอบงำจากศาสนจักรอย่างสมบูรณ์ และความรู้ทั้ง 2 ชุดนี้ขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมาก

เกิดเป็น “สงครามระหว่างกระบวนทัศน์” (War of Paradigms) ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ๆ ตามลำดับ

ชุดความรู้ของกรีก-โรมันกับของศาสนาคริสต์ที่ขัดกันที่สุด คือความรู้แบบ “มนุษยศาสตร์” (Studia humanitatis) ของคนโบราณ ซึ่งรวมถึงหลักภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวรรณกรรมชนิดต่างๆ ซึ่งเน้นที่ชีวิตมนุษย์ในโลกนี้เป็นศูนย์กลางของหลักวิชา โดยละเลยเรื่อง “นรก-สวรรค์” เกือบสิ้นเชิง

ตรงข้ามกับหลักธรรมสมัยนั้นมาก เพราะนับจากราวๆ ค.ศ. 400 คัมภีร์ชื่อ City of God ของ Saint Augustine จะกลายเป็นแม่บทหลัก ซึ่งพิพากษาว่าชีวิตใน “โลกนี้” (Civitas terrana) มันสั้นนัก และไม่สำคัญใดๆ เลยเมื่อเทียบกับชีวิต “บนสวรรค์” หรือใน “อาณาจักรของพระเจ้า” (Civitas dei) อย่างสุดจะเปรียบ

ประกายไฟแห่งสงครามดังกล่าวจะเริ่มคุกรุ่นขึ้นจากวรรณกรรม 2 เล่มคือ Divine Comedy กับ Decameron ของนักเขียนชื่อ Giovanni Boccaccio ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยจะเป็นวรรณกรรมเชิง “ล้อเสียด” (Satires) ทั้ง 2 เล่มร่วมกัน

เป้าหมายของการ “ล้อเสียด” หรือในปัจจุบันคงถือเป็นการ “ล้อเลียน” มากกว่า คือหลักธรรมคำสอนของคริสต์ศาสนากับ “นักบวชของศาสนจักร” ซึ่งมีหน้าที่เป็นตัวแทนของหลักธรรมฯ พวกนี้ เพราะสั่งสอนให้คนอื่นปฏิบัติตาม แต่ตัวเองกลับละเลย เพิกเฉย หรือฝ่าฝืนกันอย่างแพร่หลายทั่วไปหมด

เนื้อหาของเล่มแรกเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นำพาผู้สนใจไปท่องนรกกับสวรรค์ สิ่งที่น่าท่องเที่ยวได้พบเห็น จะต่างจากที่ศาสนจักรสั่งสอนไว้อย่างมาก คือในการไปท่องเที่ยวนรกสวรรค์นั้น ชาวคริสต์จะได้พบเจอนักบุญและพระสันตะปาปาไม่ก็พระองค์เลย แต่จะพบเห็นพวก “นอกรีต” (Pagans) เต็มไปหมด

ส่วนเล่มหลังจะอยู่ในรูปของ “นิทานสอนใจ” (Fables) ทำนองนิทานอีสป แต่เนื้อหากลับเป็นแบบของการ “ซุบซิบนิทาน” (gossips) คือไปเอาเรื่องลับส่วนตัวของผู้อื่นมา “นิทานเป็นบทเรียน” แทนเรื่องอย่างเต่ากับกระต่าย โดยผู้ได้รับเกียรติให้เป็นบทเรียนมากที่สุดได้แก่พวกบาทหลวง แม่ชี และพระเถระนั่นเอง

หนังสือทั้ง 2 เล่มนี้เขียนไว้ในภาษาถิ่น (Vernacular) ของอิตาลี ไม่ใช่ในภาษาละตินซึ่งเป็นภาษากลางของชาวตะวันตกขณะนั้น แม้กระทั่งชาวอิตาลีถิ่นที่อยู่ต่างถิ่นของคาบสมุทร ก็

ยังยากจะอ่านหนังสือพวกนี้ได้รู้เรื่อง แต่หนังสือ 2 เล่มดังกล่าวกลับถูกแปลออกสู่ภาษาอื่นๆ ทั่วไปหมดเพราะได้รับความนิยมอย่างถล่มทลาย

สาระแก่นสารของ **Decameron** อันเป็นหนังสือเล่มหลัง คือการชี้ว่าหลักธรรมคำสอนของศาสนจักรในเรื่อง “เพศสัมพันธ์” (Sexual Relations) ทั้งหมดเป็นเรื่องไร้สาระและไม่ควรยึดถือเป็นสรณะเลย เพราะพวกพระสมณะ ชี และแม้กระทั่งองค์พระสันตะปาปาเอง ต่างก็ฝ่าฝืนหลักธรรมพวกนี้มาโดยตลอด

การเปิดโปงความสัมพันธ์ระหว่างพระ ชี สีกาท่านนี้เป็นเรื่องระดับย่อยเล็กๆ น้อยๆ ส่วนบุคคล ไม่ส่งผลเสียหายระดับใหญ่ต่อสถาบันศาสนาก็มากนัก แต่อาจเป็นเช่น “น้ำผึ้งหยดเดียว” เช่นกันก็เป็นได้ เพราะหลังจากจุดนี้ ศาสนจักรโรมันคาทอลิกจะถูกทำลาย ต่อต้านและบั่นทอนความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

ในการต่อต้านทำลายอำนาจของศาสนจักร นักรัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง มักนิยมใช้หนังสือชื่อ **The Prince** (1532) ของ Niccolo di Bernardo **Machiavelli** เป็นหลักฐานยืนยัน เพราะพระสูตรรัฐศาสตร์เล่มนี้ยืนยันถึงความดั่งามของ “พระเดช” เหนือ “พระคุณ” ที่ขัดกับหลักศาสนาชั้นพื้นฐาน

แต่ถ้าพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้ว การหักล้างอำนาจศาสนจักรอย่างเป็นรูปธรรม จะเกิดขึ้นก่อนหน้านี้นหลายสิบปี เริ่มจากงานเขียนของ Lorenzo Valla ชื่อ **Treatise on Donation of Constantine** ราวปี ค.ศ. 1452 ซึ่งพิสูจน์ชัดว่าอำนาจทั้งปวงเหนือฝ่าย “อาณาจักร” ของพระสันตะปาปานั้น

มีพื้นฐานจากเอกสารซึ่ง “ปลอมแปลง” (Forgeries) ขึ้นเองทั้งหมดทั้งสิ้น!

ความเชื่อมั่นต่ออำนาจสิทธิขาดของศาสนจักร ได้ถูกสั่นคลอนจนหวั่นไหวอย่างถาวรแล้ว แต่การทำลายอำนาจของศาสนจักรโดย Lorenzo Valla ไม่ได้ยุติเพียงแค่นั้น เขายังตรวจสอบคำแปลของคัมภีร์ไบเบิล ฉบับภาษาละติน (Vulgate) โดยเทียบเคียงกับต้นฉบับในภาษาฮีบรูและกรีกเดิม พบว่ามีความผิดพลาดมากมายอีกด้วย

ปรากฏการณ์ทั้งหมดนี้รวมกัน ได้ปูทางให้ Martin Luther เริ่มขบวนการ “ปฏิรูปศาสนา” (Reformation) ในปี ค.ศ. 1517 โดยออกไปประกาศว่าศาสนจักรโรมันคาทอลิกทั้งหมด จากองค์พระสันตะปาปาลงมาจนถึงนักบวชสามัญ (Parish Priests) เป็นองค์กร “เถื่อน” เพราะไม่มีแบบอย่างในสมัยพระคริสต์เลยแม้แต่น้อย

อาศัยข้อมูลประวัติศาสตร์เป็นฐานในการจู่โจม Martin Luther ฟันธงลงไปเลยว่าพระคริสต์ไม่เคยออกบวช หรืออีกนัยหนึ่งคือไม่เคยเข้าสู่เพศบรรพชิต และไม่เคยทำการบรรพชาให้เหล่าสาวกด้วย สรุปแบบรวบรัดคือสถาบันนักบวชทั้งหมดของศาสนจักร เป็นสิ่งแอบอ้างกระทำกันขึ้นมาเองอย่างสิ้นเชิง

ตัว Martin Luther ซึ่งเคยเข้าพิธีบวชมาก่อนหน้า ได้สลัดเสื้อคลุมนักบวชของเขาทิ้ง และเข้าพิธีสมรสกับอดีตแม่ชีชื่อ Katherina von Bora ใน ค.ศ. 1525 เป็นการสำคัญอีกขั้นหนึ่ง

โลกตะวันตกซึ่งเป็น อาณาจักรของพระคริสต์ (Christendom) ที่เคยมีเอกภาพนานนับพันปี จึงต้องแตกสลายไปเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย

เมื่ออาณาจักรของพระคริสต์หรือ “**คริสต์จักร**” แตกแยกออกเป็นเสี่ยงๆ ซึ่งดูผิวเผินจะ แบ่งออกเป็นเพียง 2 ค่ายยักษ์ คือกลุ่มอำนาจเก่าหรือ**โรมันคาทอลิก** กับกลุ่มอำนาจใหม่ได้แก่ “**พวกผู้ประท้วง**” หรือ “**Protestants**” ซึ่งในภาษาพื้นบ้านของเราคือระหว่างพวก “**คริสตัง**” กับพวก “**คริสเตียน**” เท่านั้นเอง

แต่ในแง่ของรายละเอียดแล้ว พวก “**คริสเตียน**” (Protestants) ซึ่งเริ่มต้นจากคำสอน ของ Martin Luther กลับแตกกลุ่มแยกแนวความคิดความเชื่อ กลายเป็นนิกายพิเศษเฉพาะกลุ่มอีก มากมาย จากลัทธิ **Lutheranism** ดั้งเดิม เป็น *Presbyterianism, Calvinism, Baptism* และที่สำคัญที่สุดในยุคนั้นคือ *Anglicanism* ของชาวอังกฤษ

ที่นิกาย “**Anglicanism**” มีความสำคัญมากเป็นพิเศษในห้วงนี้ เป็นเพราะกษัตริย์ของ พวกเขา คือพระเจ้า **Henry ที่ 8** ขาดรัชทายาท ไม่มีผู้มาสืบทอดอำนาจอย่างชอบธรรม และ แผ่นดินอังกฤษคงต้องตกเป็นไฟอีกสมัยหนึ่ง เพราะคงต้องเกิดสงครามชิงบัลลังก์ต่อไปอย่างแน นอน

การขาดรัชทายาทผู้ชอบธรรมของ **Henry ที่ 8** อาจแก้ไขได้ไม่ยากเลย เพียงให้เขาหย่า ร้างจากเมียเดิม คือหย่ากับ *Katherine of Aragon* แล้วแต่งงานกับ “**แม่พันธุ**” คนใหม่ไป เรื่อยๆ จนกว่าจะได้ “**รัชทายาท**” ตามที่กฎหมายเขียนมาได้กำหนดไว้

ปัญหาของเรื่องนี้คงยุติไปเองโดยปริยาย แต่การ “**หย่าร้าง**” ยังเป็นเรื่องต้องห้าม เพราะการแต่งงานระหว่างชายหญิง ต้องผ่านพิธีกรรมสำคัญ 1 ใน 7 ประการ (**The 7 Sacraments**) ของโรมันคาทอลิก คือการรับ “**ศีลสมรส**” (Holy Matrimony) โดยมีพระเป็น สักขีพยานพระเป็นเจ้าในการหลอมรวมวิญญาณของคนคู่นี้ ซึ่งมีผลบังคับจนกว่าจะตายจากกัน ไปจึงยุติ

ทางราชสำนักอังกฤษทำเรื่องร้องขอไปยังพระสันตะปาปาว่า 10 ปี ขอให้พระเจ้า Henry VIII หย่าร้างกับเมียเดิม แล้วแต่งงานใหม่ให้ได้มีรัชทายาทมาสืบทอดอำนาจ แต่พระ สันตะปาปายังยืนยันว่าทำไม่ได้อยู่เช่นเดิม ลงท้ายใน ค.ศ. 1534 รัฐสภาอังกฤษต้องเข้าแทรก แชงและแก้ปัญหานี้เองทั้งหมด

ผลคือพระราชบัญญัติชื่อ “**Act of Supremacy**” ให้อำนาจทั้งมวลขึ้นกับพระประสงค์ ของกษัตริย์อังกฤษโดยลำพัง ไม่ต้องฟังความเห็นของพระสันตะปาปาอีก พฤติกรรมนี้เท่ากับ “**ปฏิรูปศาสนา**” โดยอ้อมด้วย คือถ้าพระเจ้า Henry VIII จะแต่งงานใหม่ก็ให้แต่งงานใหม่ได้ เลย ไม่ต้องไปสนใจกับกฎศาสนาอีก

ด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้ กษัตริย์อังกฤษกลายเป็น “**องค์อธิปัตย์**” อย่างสมบูรณ์ แบบ มีอำนาจสิทธิขาดเต็มในทุกสิ่งทุกเรื่อง เหนือศาสนจักรโรมันคาทอลิกแทบทั้งหมด และ เหนือกฎหมายธรรมชาติ (ของศาสนจักร) ทั้งหมดอีกด้วย

จากนั้นประเทศอังกฤษจะแยกประเทศออกจากคริสตจักรเดิม แล้วมาตั้งศาสนาคริสต์นิกายใหม่ คือนิกายของชาวอังกฤษหรือ “Anglicanism” ขึ้นแทนที่ โดยให้กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของทางโลกทางธรรมพร้อมๆ กันไป คือเป็นประมุขของศาสนจักร และ อาณาจักร ในบุคคลเดียว

การสะสางข้อพิพาทเรื่องศาสนาของอังกฤษนี้ จะกลายเป็น “แม่แบบ” ให้กับชาวตะวันตกอื่นๆ โดยรวมด้วย เช่นในเยอรมันซึ่งการสู้รบระหว่างคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์จะยืดเยื้อรุนแรง แต่ลงท้ายด้วย สนธิสัญญาสันติภาพแห่งอ็อกส์เบิร์ก (Peace of Augsburg) ของ ค.ศ. 1555

โดยทุกฝ่ายที่มีผลได้ผลเสีย ไม่ว่าพวก “คริสเตียน” (Protestants) หัวก้าวหน้า หรือพวก “คริสตัง” (Catholics) หัวอนุรักษนิยมในดินแดนเยอรมัน ต่างลงนามรับรองในหลักการหนึ่งร่วมกันทั้งหมด คือหลักการของ “*cuius regio, eius religio*” ร่วมกันทั้งสิ้น ความสงบสุขจึงคืนกลับมาสู่ดินแดนนี้อีกครั้งหนึ่ง

หลักการ “*cuius regio, eius religio*” ดังกล่าว ยืนยันว่าแว่นแคว้นใหญ่ๆ ของเยอรมันนั้น ไม่ว่าจะแตกต่างทางลัทธิความเชื่อกันแค่ไหน แต่ผู้มีอำนาจสิทธิขาดหนึ่งเดียวคือเจ้าผู้ครองนคร ดังนั้น “เจ้าผู้ครองนครนับถือศาสนาใด, ศาสนานั้นต้องเป็นศาสนาหลักประจำถิ่น” ตามไปด้วย

สันติภาพแห่งอ็อกส์เบิร์ก ของ ค.ศ. 1555 นี้ได้ปูแนวทางให้คติความเชื่อเรื่อง “องค์อธิปัตย์” ซึ่งเข้มแข็งศักดิ์สิทธิ์ อย่างที่ผู้นิยมลัทธิ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” (Absolutism) เช่น Jean Bodin และ Thomas Hobbes ได้แจกแจงไว้ และตามที่อ้างอิงถึงแล้วข้างต้น

เพราะเมื่อพัฒนาการของชาวตะวันตกบรรลุถึงขั้นนี้ อิทธิพลอำนาจทั้งหมดของศาสนจักร ซึ่งเบ็ดเสร็จเด็ดขาดและดำรงมาร่วมพันปี ต้องเปลี่ยนมือไปเป็นของกษัตริย์ของดินแดนต่างๆ อันเป็นประมุขของทางโลกไปหมดสิ้น

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กับความวุ่นวายทางหลักเกณฑ์

อำนาจของกษัตริย์ตะวันตกทั้งหมดจะเบ่งบานขยายตัวมากขึ้นๆ และมีได้จำกัดเฉพาะในดินแดนซึ่งปฏิรูปคริสต์ศาสนาเท่านั้น แต่จะรวมถึงดินแดนที่ไม่ได้ปฏิรูปศาสนาด้วย เพราะศาสนจักรจำต้องพึ่งพากษัตริย์คาทอลิก เช่นกษัตริย์ของฝรั่งเศส สเปน และจักรพรรดิของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ เพื่อการต่อสู้กับฝ่ายโปรเตสแตนต์ยิ่งๆ ขึ้นด้วย

การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครอง (Centralization) โดยมีกษัตริย์เป็นแกนนำ จึงแผ่ซ่านไปทั่วทั้งโลกตะวันตก จนเกิดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Royal Absolutism) ในหลายๆ ประเทศ โดยใช้ทฤษฎี “สิทธิศักดิ์สิทธิ์แห่งกษัตริย์” (Divine Right Monarchy) เป็นข้อพิสูจน์ว่ากษัตริย์ต้องยิ่งใหญ่เหนือใครๆ เพราะได้รับอำนาจนี้จากองค์พระเป็นเจ้าโดยตรง

ความสำเร็จยิ่งใหญ่ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่ฝรั่งเศส เป็นการตอกย้ำถึงความถูกต้องชอบธรรมของลัทธินี้ เพราะในรัชสมัยของพระองค์ระหว่าง ค.ศ. 1643 ถึง 1715 นั้น ฝรั่งเศสได้กลายเป็นมหาอำนาจในทุกสิ่งทุกอย่าง จากขนบธรรมเนียม ค่านิยม วัตรปฏิบัติ ถึงภาษา อาหาร และเครื่องดื่มใดๆ ที่เป็นแบบฝรั่งเศส จะกลายเป็นมาตรฐานสูงสุด (ของโลกตะวันตก) ไปในทันทีเลย

เมื่อความสำเร็จยิ่งใหญ่ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 นี้สัมพันธ์กับการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างสนิทแน่น แนวคิดความเชื่อเรื่อง “สิทธิศักดิ์สิทธิ์แห่งกษัตริย์” ที่อ้างถึงข้างต้นจึงกลายเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสมอย่างที่สุด โดยไม่มีใครมาตั้งคำถามหรือมีข้อข้องใจใดๆ อีกแล้ว เพราะได้รับการยืนยันซ้ำแล้วซ้ำอีก นับรวมเวลาได้กว่า 50 ปีในสมัยของหลุยส์ที่ 14 นี้เอง

แต่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีจุดอ่อนข้อบกพร่องในตัวเองอยู่ เพราะความสำเร็จในการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง และผลักดันให้กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดเหนือราชอาณาจักรของตนเองทุกๆ ด้านดังกล่าว นำมาซึ่งปัญหาระหว่างอาณาจักรหนึ่งกับอีกอาณาจักรหนึ่ง หรือที่เรียกว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” ในปัจจุบัน อย่างมหาศาล

เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา โลกตะวันตกเคยมีศาสนจักรโรมันคาทอลิกเป็นผู้กุมอำนาจสูงสุด กฎระเบียบทั้งหมดที่พระสันตะปาปากำหนดขึ้นถือเป็นกฎ “สากล” (Catholic) เหนือกว่ากฎท้องถิ่นของกษัตริย์ทุกๆ พระองค์ มาบัดนี้หลายๆ อาณาจักรได้ปฏิรูปศาสนา ไม่นับถือพระสันตะปาปาอีกต่อไป กฎหมายของศาสนจักรจึงหมดความเป็นสากลไปโดยปริยาย

อีกนัยหนึ่งคือชาวตะวันตกอาจยังมีกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ เพราะเป็นการประกาศบังคับใช้โดยกษัตริย์ แต่ความศักดิ์สิทธิ์นี้จะจำกัดเฉพาะในอาณาจักรของกษัตริย์องค์นั้นๆ พอข้ามพรมแดนออกไปสู่อีกอาณาจักรหนึ่ง เข้าสู่ระเบียบและคำอธิบายอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอ้างว่ากฎหมายของตนศักดิ์สิทธิ์พอๆ กัน ทั้งๆ ที่มีเนื้อหาสาระแตกต่างกันข้ามก๊ตามที

ความหมายของคำว่า “กฎหมายต้องศักดิ์สิทธิ์” มีนัยที่ครอบคลุมมาก ไม่ได้หมายถึงแค่การบังคับใช้อย่างทั่วถึง ไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชังเท่านั้น แต่จะรวมถึงระบบคิดและคำอธิบาย หรือการตีความต่อกฎหมายนั้นๆ ด้วย คือกฎหมายใดๆ จะถูกต้องและ “ยุติธรรม” ได้ จำต้องเป็นกฎอันยอมรับกันได้โดยรวม หรือเป็น “สากล” ในสมัยหนึ่งๆ เป็นสำคัญที่สุด

แต่กฎหมายของกษัตริย์สมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ไม่มีความ “ศักดิ์สิทธิ์อย่าง เป็นสากล” เลย อาณาจักรใดอาณาจักรมัน จนดูคล้ายไม่ใช่สิ่ง “ศักดิ์สิทธิ์” อย่างที่เคยเข้าใจกัน หรือเป็นแค่การใช้ “อำนาจบาตรใหญ่” ของเหล่ากษัตริย์ คือเป็นเรื่องของ “อำนาจบริสุทธิ์” ของฝ่ายปกครองแค่นั้นเอง และหากเป็นเพียงเรื่องแค่นี้ ย่อมไม่น่าจะต้องชอบธรรมใดๆ ได้

ยุโรปสมัยนั้นอาจมีดินแดนเอกราชหลายๆ สิบแห่ง ซึ่งในแง่ของจำนวนเองอาจมากมาย ใช้เรื่องแปลก เพราะทวีปอื่นๆ ก็เป็นทำนองเดียวกัน แต่จะต่างกันตรงที่อาณาจักรต่างๆ ของพวกเขานั้นเคยดำรงอยู่ได้ “กติกาสากล” ร่วมกันมาเกือบ 2 พันปี เริ่มจากการอยู่ใต้จักรวรรดิ

โรมันเหมือนๆ กัน และตามด้วยศาสนจักรโรมันคาทอลิก จนการมีกติการ่วมกันนี้เป็นสิ่งที่จะขาดไม่ได้อีกแล้ว

ปัญหาคือแล้วพวกเขาจะหาความเป็น “สากล” นี้ได้จากที่ไหน? จะใช้ศาสนาเหมือนเดิมนั้นใช้ไม่ได้แน่ๆ เพราะคริสต์ศาสนาแตกแยกออกเป็นนิกายเล็กๆ มากมาย ต่างนิกายก็ต่างความคิดความเชื่อกัน ครั้นจะไปเอากติกาโบราณจากกรีก-โรมันก็ทำได้ไม่ถนัดอีก เพราะโดย “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แล้ว ชาวกรีกและโรมันเป็นคน “นอกกริต” (Heathens) ไม่ใช่ชาวคริสต์

ทั้งนี้มิได้หมายความว่าชาวตะวันตกในยุคนั้นจะปฏิเสธไม่ยอมรับความรู้ของกรีก-โรมันทั้งหมด เพราะในความเป็นจริงพวกเขานำความรู้โบราณดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในทุกๆ เรื่อง แต่ในทางความรู้สึกนึกคิดแล้ว พวกเขาว่าความรู้ของกรีก-โรมันมีอันตรายแอบแฝงอยู่เหมือนกับที่คนไทยเห็นความรู้ของตะวันตกมีประโยชน์ แต่ต้องเลือกมาใช้อย่างรู้เท่าทันอย่างไรอย่างนั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ก็กลับสู่ปัญหาเดิม เพราะต่างอาณาจักรก็ต่างรู้และต่างเลือกหากฎเกณฑ์ที่เป็นสากลไม่ได้เช่นเดิม จนกลายเป็นข้อพิพาทยืดเยื้อไปเรื่อยๆ ความขัดแย้งทำนองนี้ที่ขัดเจนและรุนแรงที่สุด คือปัญหาเกี่ยวกับ “พรมแดนระหว่างอาณาจักร” (International Boundaries) ซึ่งเรื่องแบบนี้ไม่สามารถจะใช้พระราชอำนาจของกษัตริย์มาตัดสินชี้ขาดฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวได้เลย

เพราะปัญหานี้มันเกี่ยวกับอาณาจักรหนึ่งกับอีกอาณาจักรหนึ่ง หรือจะเป็นกับอีกหลายๆ อาณาจักรก็ได้ จึงจำเป็นต้องมี “คนกลาง” หรือ “กติกาสากล” ซึ่งยอมรับได้ร่วมกัน ซึ่งก่อนการปฏิรูปศาสนาผู้ตัดสินปัญหานี้ถือว่าพระสันตะปาปาเป็นผู้มีอำนาจเต็ม แต่พอเกิดการปฏิรูปศาสนาแล้ว คำตัดสินของศาสนจักรจึงไม่มีอำนาจนี้อีก

ทางออกอย่างเดียวในการแก้ปัญหานี้ คือเมื่อใดที่เกิดข้อพิพาทด้านพรมแดน ทางแก้อย่างเดียวที่จะทำได้เพียงประการเดียว คือการรบพุ่งฆ่าฟันกันให้เห็นดำเห็นแดง ฝ่ายใดมีอำนาจบาตรใหญ่กว่ากัน จะตัดสินกันได้ด้วยการทำสงครามเท่านั้น ซึ่งสิ้นเปลืองเงินทองหรืองบประมาณเหลือหลาย แล้วยังทำนายยากว่าจะออกหัวออกก้อย และอาจยืดเยื้อนับเป็นสิบๆ ปีอีกด้วย

อาณาจักรมหาอำนาจอย่างอังกฤษกับฝรั่งเศสนั้นเคยมีข้อพิพาทด้านอาณาเขต และรบพุ่งแย่งชิงกันมานานกว่า 100 ปี โดยเรียกสงครามนี้ว่า “Hundred Years War” ซึ่งจริงๆ แล้วสงครามดังกล่าวเริ่มจาก ค.ศ. 1337 ถึง ค.ศ. 1453 คือยาวนานกว่า 100 ปีเสียอีก และเสียหายยับเยินด้วยกันทั้งฝ่ายแพ้ฝ่ายชนะ ไม่สมควรให้เรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นอีกต่อไป

วิกฤติสถาบันกษัตริย์อังกฤษ

คนปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่าอังกฤษเป็นประเทศ “ผู้ดี” (Genteels) เพราะดูเรียบร้อยในทุกสิ่งทุกอย่าง แต่สิ่งที่ตาของเราเห็น สิ่งที่เราพบเจอเกี่ยวกับอังกฤษ เป็นผลพวงของ

พัฒนาการในช่วง 2-300 ปีมานี้เอง เพราะก่อนเวลาที่ว่านี้ อาณาจักรแห่งนี้เป็นแหล่งแห่งความวุ่นวาย รบพุ่งฆ่าฟันกันมากกว่าที่อื่นใดในโลกตะวันตกเสียอีก

ดูปัญหาเฉพาะหน้า คือย้อนกลับไปสมัยปี ค.ศ. 1450 กษัตริย์อังกฤษเพิ่งนำพาประเทศสู่หายนะทางสงคราม โดยไปพ่ายแพ้ “สงครามร้อยปี” ต่อทางฝรั่งเศส สูญเสียทั้งงบประมาณ ชื่อเสียง เกียรติคุณ และดินแดนทางภาคพื้นทวีปยุโรปอีกมากมาย

ความพ่ายแพ้ในสงครามต่อฝรั่งเศสครั้งนั้น สร้างปัญหากับกษัตริย์ในฐานะ “พระประมุข” ของประเทศอย่างมหาศาล เกิดการทำทลายอำนาจกษัตริย์ในหมู่เชื้อพระวงศ์ กลายเป็นศึกชิงบัลลังก์ที่รู้จักกันในนามว่า “สงครามดอกกุหลาบ” (War of Roses) ระหว่างราชวงศ์ “ยอร์ก” (Yorks) กับฝ่าย “แลงคาสเตอร์” (Lancastors) ต่อๆ มาอีก 30 ปี (The 30 Years War)

สงครามกลางเมืองนี้สิ้นสุดลงด้วยเงื่อนไขเดียว คือการผนวกรวมให้ทั้งสองราชวงศ์ดังกล่าวขึ้นครองเป็นกษัตริย์ “ร่วมกัน” ทั้งสองราชวงศ์

ข้อสรุปนี้บรรลุถึงได้ในสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 7 ซึ่งเป็นเชื้อสายของฝ่ายแลงคาสเตอร์ และเพื่อความสมานฉันท์ ทำให้เมื่อขึ้นเป็นกษัตริย์อังกฤษแล้ว จึงเข้าพิธีอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงฝ่ายยอร์ก จนเกิดเป็นราชวงศ์ใหม่อันเป็นราชวงศ์ลูกผสมขึ้น คือราชวงศ์ “ทูดอร์” (Tudor) ในเวลาต่อมา

เมื่อโอรสของเฮนรีที่ 7 คือพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ขึ้นครองราชย์ เป็นช่วงที่เกิดการปฏิรูปคริสต์ศาสนาพอดี และพระองค์ยังขาดรัชทายาทเพื่อสืบทอดบัลลังก์ จึงต้องการหย่าขาดจากพระมเหสีเดิมเพื่อจะได้ทำการสมรสใหม่

แต่พระสันตะปาปาไม่ยินยอม จนรัฐสภาอังกฤษเข้าแทรกแซง ประกาศพระราชบัญญัติแห่งอำนาจสูงสุด (Act of Supremacy) ให้กษัตริย์เป็น “องค์อธิปัตย์” ที่มีอำนาจสมบูรณ์เหนือทุกสิ่งทุกอย่างในแผ่นดินดังกล่าวแล้ว

หากมองเรื่องนี้อย่างผิวเผินจากเฉพาะ “ตัวบท” (Texts) ของกฎหมาย กษัตริย์อังกฤษคือองค์อธิปัตย์ผู้มีอำนาจสิทธิขาดทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับคำบรรยายของนาย จอห์น ออสติน และคำ “เล็ทเทอร์” ของกรมหลวงราชบุรีอย่างชัดเจน

ต่อเมื่อพิจารณาเรื่องนี้อย่างถี่ถ้วน โดยดูองค์ประกอบของตัวบทหรือ “บริบท” (Contexts) ร่วมด้วย พระราชอำนาจของกษัตริย์จะถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบที่แคบเล็กกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมากนัก

ทั้งนี้เพราะภาวะแห่งการเป็น “องค์อธิปัตย์” ของกษัตริย์อังกฤษนั้น มิใช่เกิดขึ้นจากบุญญาบารมีของพระองค์เอง แต่มาจากการมอบหมายให้โดยรัฐสภา (Parliament) และมีพระราชบัญญัติแห่งอำนาจสูงสุดนี้กำกับอยู่ ซึ่งถ้ามองเรื่องนี้ในมุมกลับ เมื่อรัฐสภาสามารถมอบอำนาจนี้ให้กับกษัตริย์ได้ ย่อมมีอำนาจในการ “ถอดถอนกษัตริย์” จากการเป็นองค์อธิปัตย์เช่นกันด้วย

แล้วอำนาจสูงสุดของแผ่นดินอังกฤษเป็นของฝ่ายไหนกันแน่! ระหว่างสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นตัวแทนของจารีตประเพณี กับสถาบันรัฐสภาซึ่งอ้างการเป็นตัวแทนของปวงชนในประเทศ เรื่องนี้ไม่มีกฎเกณฑ์กติกาให้ตัดสินได้ชัดเจน จึงต้องรบพุ่งระหว่างกันเพื่อหาข้อยุติ กลายเป็นสงครามกลางเมือง (Civil War) จาก ค.ศ. 1642-48

ลงท้ายด้วย “ศาลสูงของรัฐสภา” (High Court of Justice) พิพากษากษัตริย์เป็นปฏิปักษ์ต่อแผ่นดิน (treasonous) และมีมติให้ประหารชีวิตพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ใน ค.ศ. 1649 ต่อจากนั้นแม่ทัพของรัฐสภาคือ โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ จะยึดอำนาจ แล้วปกครองอังกฤษในฐานะผู้รักษาราชการแผ่นดินถึง ค.ศ. 1660 จึงจะมี การฟื้นฟู (Restoration) สถาบันกษัตริย์อีกครั้งหนึ่ง

การตัดสินประหารชีวิตกษัตริย์ และการปกครองประเทศเองโดยผู้นำรัฐสภาในครั้งนั้นมิได้หมายความว่า “อำนาจสูงสุด” หรือ “องค์อธิปัตย์” เป็นสิทธิขาดของรัฐสภา เพราะคดีเกี่ยวกับกษัตริย์ในฐานะ “พระเจ้าแผ่นดิน” (Lord of the Realm) ยังมีอยู่ตามจารีตประเพณี ทำให้การพิพากษาว่าพระองค์เป็น “ปฏิปักษ์ต่อแผ่นดิน” ดูขัดแย้งในตนเองอย่างยิ่ง

ปัญหานี้ทำให้คณะผู้พิพากษา “ศาลสูงของรัฐสภา” สมัย ค.ศ. 1649 ซึ่งมีมติให้ประหารชีวิตพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ไปแล้วนั้นตกเป็น “จำเลย” เชิงจารีตประเพณีอย่างเลี่ยงไม่ได้เลย และในปี ค.ศ. 1660 ซึ่งมีการรื้อฟื้นระบอบกษัตริย์ขึ้นใหม่ ยังมีสมาชิกของ “ศาลสูงของรัฐสภา” พวกนั้นที่มีชีวิตอยู่ถึง 41 (จาก 59) คน นำสู่การรื้อฟื้นคดีนี้ขึ้นใหม่ด้วย

สมาชิกของ “ศาลสูงของรัฐสภา” ที่ยังมีชีวิตอยู่ 41 คนนี้จะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจกษัตริย์ทั้งหมด แต่ 15 คนของผู้ถูกดำเนินคดีหลบหนีลี้ภัยไปต่างแดน พวกที่ถูกจับดำเนินคดีจริงๆ มีแค่ 26 คน โดยจะถูกตัดสินประหารให้ตายตกตามกันถึง 9 คน และมีอีก 6 คนถูกพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิต ส่วนที่เหลือ 11 คนได้รับการพระราชทานอภัยโทษ

ปรากฏการณ์ทั้งหมดนี้ดูเหมือนว่า อังกฤษกำลังพัฒนาสู่ระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” (Absolutism) ทำนองเดียวกับฝรั่งเศส ซึ่งขณะนั้นอยู่ใต้การปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และนำพาฝรั่งเศสขึ้นสู่ความเป็นมหาอำนาจสูงสุดในทุกๆ ด้าน โดยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ของฝรั่งเศสนี้ทรงยึดหลักการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างเหนียวแน่น

แต่สถาบันกษัตริย์ของอังกฤษกลับไม่เคยบรรลุขั้น “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” อย่างฝรั่งเศสเลย เพราะใน ค.ศ. 1688 รัฐสภาอังกฤษจะสมคบกันโค่นล้มราชบัลลังก์อีกครั้งหนึ่ง เกิดสิ่งที่เรียกกันว่า “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” (Glorious Revolution) ซึ่งความ “รุ่งโรจน์” ดังกล่าวเกิดจากการที่ฝ่ายกษัตริย์ยอมแพ้ล่าถอยหลบหนี จึงแทบไม่ต้องปะทะให้บาดเจ็บล้มตายที่มากนัก

ในการปฏิวัติของ ค.ศ. 1688 ครั้งนี้ถือเป็นชัยชนะยิ่งใหญ่ของรัฐสภา เพราะสามารถยึดครอง “อำนาจสูงสุด” หรือตำแหน่ง “องค์อธิปัตย์” จากกษัตริย์ได้สำเร็จ แต่ความสำเร็จนี้มี

“เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ไฉน? รองรับบ้างหรือไม่? หรือเป็นการหักล้างกันตรงไปตรงมา ฝ่ายใดได้รับชัยชนะจะกลายเป็นฝ่าย “ถูกต้อง” ชอบธรรมแค่นั้นเอง!

การก่อตัวของสิทธิมนุษยชนตามธรรมชาติ

หากพิจารณาจากกฎ กติกา มารยาท และจารีตทางการเมืองการปกครองทั้งหมด รัฐสภาอังกฤษไม่มีสิทธิอำนาจจะกระทำการแบบนี้เลย เพราะพระเจ้าเจมส์ที่ 2 ผู้เป็นกษัตริย์ขณะนั้นมีได้ประพฤติใดๆ ที่นอกกลุ่มนอกทาง และมีได้กระทำการใดๆ อันผิดพลาดร้ายแรงด้วย ความไม่พอใจหนึ่งเดียวของรัฐสภาต่อพระองค์ท่านคือการมี “รัชทายาท” ที่ชอบธรรมเท่านั้นเอง

ประเด็นนี้มีรายละเอียดที่ซับซ้อน กล่าวคือกษัตริย์ของอังกฤษพระองค์นี้แม้จะมีเชื้อสายและความชอบธรรมต่อบัลลังก์อังกฤษครบถ้วน แต่กลับไปเกิดและเติบโตในประเทศฝรั่งเศส และฝึกฝนต่อศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกอย่างที่สุด พระมเหสีของพระองค์ก็เป็นเจ้าหญิงฝรั่งเศส จึงไม่เป็นที่นิยมโดยชาวอังกฤษโดยรวม

ตราบใดที่พระองค์ยังไม่มีรัชทายาท ชาวอังกฤษซึ่งหวานอมขมกลืนกับกษัตริย์องค์นี้ยังยอมทนกับการปกครองของพระองค์ท่าน แต่พอมีข่าวว่ามเหสีชาวฝรั่งเศสของเจมส์ที่ 2 ให้กำเนิดโอรส ซึ่งเป็นมกุฎราชกุมารอัน “ถูกต้อง” ของพวกเขา แต่ชาวอังกฤษส่วนใหญ่ไม่ “ถูกใจ” สร้างเงื่อนไขให้รัฐสภาทำการรัฐประหาร ขัปกษัตริย์ของประเทศออกไปได้สำเร็จ

แกนนำของการ “ปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” ใน ค.ศ. 1688 นั้นจะเรียกว่าพวก “รัฐสภา” คงไม่ถูกต้องนักเพราะได้มีการประกาศ “ยุบสภา” ไปก่อนหน้าการปฏิวัติฯ แล้ว คณะผู้ก่อการฯ จริงๆ คือ “อดีตสมาชิกรัฐสภา” เป็นหลัก ซึ่งรวบรวมสมัครพรรคพวก และกระทำการขับไล่กษัตริย์ออกไป โดยมีได้มีความชอบธรรมใดๆ ทางนิติบัญญัติเลยแม้แต่น้อย

นอกจากนั้น “อดีตสมาชิกรัฐสภา” ยังได้ไปอัญเชิญเจ้าชายและเจ้าหญิงของฮอลแลนด์ คือ “วิลเลียม กับแมรี” ของราชวงศ์ออเรนจ์ เข้ามาเป็นประมุขของอังกฤษแทน แต่การไปอัญเชิญเอากษัตริย์ใหม่ครั้งนี้ เหล่าอดีตของรัฐสภาเดิมมีเงื่อนไข คือให้ “วิลเลียม กับแมรี” ต้องยอมรับข้อจำกัดบางประการจึงจะได้เป็นกษัตริย์เป็นข้อแลกเปลี่ยน

เงื่อนไขของอดีตสมาชิกรัฐสภาอังกฤษกำหนดไว้มีมากมายหลายๆ ข้อ แต่จะเป็นที่รู้จักรวมๆ กันว่า “Bill of Rights 1689” (คำประกาศว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง 1689) โดยให้เจ้าชายวิลเลียมกับเจ้าหญิงแมรี ของฮอลแลนด์ลงนามรับรองไว้ก่อน แล้วทาง (อดีต) รัฐสภาอังกฤษค่อยลงมติรับรองทั้ง 2 พระองค์ท่านให้เป็นกษัตริย์อีกทอดหนึ่ง

ขบวนการคัดสรรหากษัตริย์ใหม่ของอังกฤษทั้งหมดนี้ อาจเป็นที่ “ถูกใจ” ของชาวอังกฤษร่วมสมัย แต่ไม่มีส่วนใดๆ “ถูกต้อง” ตามกฎหมายจารีตประเพณี หรือด้วยบทกฎหมายทั้งสิ้น คือตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนลงท้ายของขบวนการต่างผิดซ้ำผิดซาก อย่างหาขั้นตอนถูกต้องไม่ได้เลย กระนั้น “Bill of Rights” นี้จะมีผลบังคับใช้จากบัดนั้นจนบัดนี้

ที่เรื่องทั้งหมดนี้ “ไม่ถูกต้อง” และ “ไม่ชอบธรรม” ตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะการที่กฎหมายใดๆ จะชอบธรรม และมีผลบังคับใช้ให้อังกฤษ จะต้องเริ่มต้นด้วยการมีกษัตริย์ที่ชอบธรรม (The Crown) เป็นปฐม จากนั้นจึงมีการโปรดเกล้าฯ เรียกประชุมรัฐสภา (Writ of Summons) เป็นขั้นต่อมา รัฐสภาอังกฤษถึงจะมีอำนาจทางนิติบัญญัติพิจารณาออกกฎหมายที่ชอบธรรมได้

แต่ขณะนั้นอังกฤษไม่มีกษัตริย์ และรัฐสภาเดิมถูกประกาศยุบไปแล้ว ชำร่วยยังไม่มีทางเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใหม่ หรือถึงจะมีการเลือกตั้งใหม่ก็ยังประชุมสภาไม่ได้ เพราะต้องคอยการโปรดเกล้าฯ เรียกประชุมฯ อยู่นั่นเอง แต่อดีตสมาชิกรัฐสภากลับรวมตัวกัน โดยเรียกกลุ่มของตนว่า “รัฐสภาเฉพาะการณ” (Convention Parliament) และนัดประชุมกันเองแบบเบ็ดเสร็จ

จากนั้นก็ร่วมกันร่าง “สิทธิพื้นฐานของพลเมือง 1689” ฉบับนี้ขึ้นมา แล้วไปขอให้เจ้าชายวิลเลียมกับเจ้าหญิงแมรี ของประเทศฮอลแลนด์ลงนามรับรอง เมื่อเจ้านายของฮอลแลนด์ทั้ง 2 พระองค์ลงนามเป็นมั่นเหมาะ จึงค่อยอัญเชิญเจ้าชายวิลเลียมกับเจ้าหญิงแมรี ขึ้นเป็นกษัตริย์ และราชินีของประเทศไทยอีกทอดหนึ่ง

ความ “ไม่ถูกต้อง” และ “ไม่ชอบธรรม” ทั้งหมดนี้ รัฐสภาเฉพาะการณดังกล่าวไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และไม่ใช่อำนาจตามกฎหมายเลย จึงไม่มีอำนาจจะพิจารณาร่าง “Bill of Rights” มาแต่ต้น และผู้ลงนามรับรองคือเจ้าชายวิลเลียมกับเจ้าหญิงแมรีเองยังเป็นประมุขของฮอลแลนด์ ไม่ใช่ของอังกฤษตามจารีตประเพณี ทำให้ประกาศฉบับนี้ไม่น่ามีผลบังคับใดๆ แม้แต่น้อย

ในทางปฏิบัติจริง “สิทธิพื้นฐานของพลเมือง 1689” นี้กลับมีผลบังคับใช้ครบถ้วน และพระเจ้าวิลเลียมกับพระนางแมรีเอง ได้เป็นกษัตริย์-ราชินีของอังกฤษอย่างสมบูรณ์ โดย “รัฐสภาเฉพาะการณ” ดังกล่าวประกาศให้ตนเองเป็น “รัฐสภาแห่งชาติ” (Parliament of England) ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1689 ด้วยการรับรองของ “สภาขุนนาง” (House of Lords) กันเอาเอง

กล่าวให้ชัดคือการออกกฎหมาย “สิทธิพื้นฐานฯ” ฉบับแรกนี้ มันไม่ถูกต้องมาแต่ต้นจนจบ ซึ่งสำหรับ “นักนิติศาสตร์” แล้วจะถือเป็นเรื่องเสียหายที่สุด ปมปริศนาสำคัญของเรื่องนี้ อยู่ที่ว่า ถ้ากฎหมายฉบับนี้ผิดพลาดร้ายแรง แล้วทำไมจึงสามารถยืนหยัดท้าทายกาลเวลา และยังคงความศักดิ์สิทธิ์กว่า 300 ปีตราบนับจวบจนบัดนี้ด้วย!

เรื่องนี้ไม่อาจหาคำตอบจากจารีตประเพณี และไม่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของอังกฤษใดๆ ด้วย แต่จะไปสัมพันธ์กับการเปลี่ยนของกระบวนทัศน์ (Paradigm Change) ครั้งใหญ่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออังกฤษเป็นประเทศแรก แล้วขยายวงสู่ดินแดนตะวันตกทั้งหมด จากนั้นจึงค่อยขยายผลสู่ชาวโลกโดยรวมในภายหลัง

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ กับสิทธิมนุษยชนสากล

"Man is born free, yet everywhere he is in chains."

J.J. Rousseau, **Social Contract**, 1762.

หลังการประกาศใช้ **"Bill of Rights 1689"** เพียงปีเดียว นักปราชญ์ชาวอังกฤษชื่อ จอห์น ล็อกจะตีพิมพ์หนังสือ 2 เล่มต่อเนื่องกันคือ **Essays Concerning Human Understanding** กับ **Two Treaties on Civil Governments** ยืนยันถึง **"สิทธิมนุษยชน"** (Human Rights) ที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ ซึ่งอยู่เหนือกฎระเบียบของรัฐและจารีตประเพณีที่ปอง

งานเขียน 2 เล่มนี้ได้รับความนิยมกว้างขวาง และเป็นตัวจุดประกายให้เกิดการปฏิวัติทางภูมิปัญญา (Intellectual Revolution) นำมาซึ่ง **"ยุครู้แจ้ง"** (Age of Enlightenment) ในโลกตะวันตก

จากนั้นจะพัฒนาสู่ข้อสรุปสุดยอด คือการ **"ปฏิวัติแอตแลนติก"** (Atlantic Revolution) ได้แก่ **"การประกาศอิสรภาพ"** (Declaration of Independence) ของชาวอเมริกัน ค.ศ. 1776 และ **"การปฏิวัติฝรั่งเศส"** (French Revolution) ค.ศ. 1789 ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปยืนยันความชอบธรรมของ **"Bill of Rights 1689"** ของอังกฤษและแนวคิดของจอห์น ล็อก อีกทอดหนึ่ง

ปมปริศนาของเรื่องนี้ทั้งหมดคือเหตุใดหนังสือของนายจอห์น ล็อก คนนี้ถึงส่งผลต่อเนื่องไปใหญ่โตมากมาย ทั้งๆ ที่ข้อคิดข้อเขียนของเขามันไม่มีพื้นฐานตามขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือกฎระเบียบขององค์อธิปัตย์ใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งสำหรับชาวนิติศาสตร์เชื้อสายของจอห์น ออสตินของไทย อาจบอกปิดไปง่ายๆ ว่าเป็นเพียงแค่ **"การตีความ"** อย่างหนึ่งเท่านั้นเอง!

ที่นักปราชญ์ราชบัณฑิตฝรั่งเศสเขาปิดแนวคิดนี้ไปไม่ได้ เพราะหนังสือของจอห์น ล็อก ดังกล่าวมีฐานข้อมูล (Data Base) ของ **"ปรัชญาธรรมชาติ"** (Natural Philosophy) ตามที่เรียกกันในสมัยนั้น หรือหลักฐาน **"วิทยาศาสตร์"** (Science) ของสมัยนี้ รองรับแน่นหนามั่นคงอยู่

ในปี ค.ศ. 1687 หรือ 1 ปีก่อนเกิดการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (Glorious Revolution) ในอังกฤษ ท่าน Sir Isaac Newton จะตีพิมพ์ผลงานยิ่งใหญ่ของยุคสมัย คืองานที่ชื่อว่า **Principia Mathematica** (ปริ้นคิปเปีย แมธทิแมติคก้า) ซึ่งในรายละเอียดจะเกี่ยวกับ **"แรงโน้มถ่วง"** (Gravity) แต่โดยภาพรวมเป็นการ **"แตกหักทางกระบวนทัศน์"** (Paradigm Shift) ระหว่างของใหม่กับของเก่าอย่างสิ้นเชิง

คติคิดความเชื่อแบบเดิม ไม่ว่าจะเป็นระดับ **"โลภุตรธรรม"** (Sub Lunar Sphere) กับ **"โลกียธรรม"** (Lunar Sphere) ที่แบ่งแยกสวรรค์กับโลกมนุษย์ออกจากกัน ให้สวรรค์มี **"กฎสวรรค์"** และโลกมี **"กฎโลก"** ที่แตกต่างกัน ถึงสาระแก่นสารของหลักคริสต์ธรรม ที่ให้โลก

มนุษย์เป็นศูนย์รวมของจักรวาล ความเชื่อโบราณต่างๆ เหล่านี้จะถูกล้มล้างด้วย “กฎแรงโน้มถ่วง” ไปทั้งหมดทั้งสิ้น

เพราะ “แรงโน้มถ่วง” ของเซอร์ไอแซค นิวตันนี้ มันมีผลกำลังในการทะลุทะลวงอย่างเหลือหลาย ไม่จำกัดเฉพาะการตกลงมาของผลแอปเปิ้ลในโลกนี้เท่านั้น แต่จะยังส่งผลถึงทั้งนรกและสวรรค์ในทำนองเดียวกันด้วย อีกนัยหนึ่งคือ ไม่ว่าใครจะอยู่ที่ไหน ใน “ไตรภูมิ” หรือ “สกลจักรวาล” กฎแห่งแรงโน้มถ่วงนี้จะส่งผลอย่างเสมอเหมือนทั่วถึงกันหมด

การเกิด “เอกภาพของมาตรฐาน” (Unity of Standards) นี้ส่งผลให้คติความเชื่อโบราณที่ว่ามนุษย์มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันตามธรรมชาติ โดยเปรียบเทียบกันทำนองว่า “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” ให้ภษัตริย์และเจ้านายขุนนางเป็นผู้สูงส่ง แล้วให้ไพร่พลราษฎรสามัญเป็นพวกต่ำต้อย ซึ่งสมควรแล้วที่ผู้ต่ำต้อยต้องอยู่ใต้อำนาจของผู้สูงส่งอย่างเต็มๆ จึงไม่ใช่ข้อคิดที่สมเหตุสมผลต่อไปอีก

อันที่จริงคติเรื่อง “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” นี้ สังคมไทยมีความต่างจากของฝรั่งอย่างสำคัญอยู่ กล่าวคือตามคติของไทย-พุทธในเรื่องนี้ เป็นผลพวงของการสังสมบุญบารมีส่วนบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งมัน “เป็นสิทธิ” ที่ใครจะสะสมบุญบารมีพวกนี้ก็ได้ ต่างจากของตะวันตกดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง เพราะความเหลื่อมล้ำของสังคมฝรั่งเป็นความประสงค์ของพระเป็นเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

พระเป็นเจ้าทรงกำหนด “ตำแหน่งแห่งชีวิต” (Position in Life) ให้กับทุกคนตั้งแต่แรกเกิด เป็นภษัตริย์ ขุนนาง ชาวไร่ชาวนา เพราะทุกๆ คนต่างมีชะตากรรม (Destiny) ที่กำหนดไว้แล้วล่วงหน้า หนังสือชื่อ *Summa theologiae* (ค.ศ. 1267-73) ของ Saint Thomas Aquinas จะจัดเรียงลำดับของแต่ละคนใน “สายโซ่แห่งสัจภาวะ” (Great Chain of Being) ไว้อย่างเป็นระบบ

แต่ละห่วงของ “สายโซ่” จะเรียงร้อยกันตามแนวตั้ง (Vertical Order) จากโซ่ห่วงแรก ด้านบนสุดคือพระเป็นเจ้า จากนั้นจะลดต่ำลงมาถึงระดับนางฟ้าเทวดา (Angels) ต่างๆ แล้วลดเลื่อนถึงพระสันตะปาปาและพระเถระทั้งหลาย และค่อยมาถึงระดับภษัตริย์ เจ้านาย ขุนนาง ลดหลั่นกันไปเรื่อยๆ ตามระดับของสายโซ่ ต่ำลงๆ ถึงระดับของ “สัตว์ชั้นสูง” และ “พืชชั้นต่ำ” ในที่สุด

ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของปัจจุบัน เราอาจเลิกกล่าวถึง Saint Thomas Aquinas หรือ “สายโซ่แห่งสัจภาวะ” มานานแล้ว แต่อิทธิพลของเขายังดำรงอยู่ไม่เสื่อมคลาย ทุกๆ ครั้งที่เรากล่าวถึงมนุษย์ในฐานะ “สัตว์ประเสริฐ” หรือเป็น “ที่สุดของวงจรรอาหาร” (Top of The Food Chain) พวกเราทั้งหมด ไม่ว่าไทยหรือเทศ ยังยึดติดกับคติแบบของนักบุญธอมัสโดยไม่รู้ตัว

อีกนัยหนึ่งคือ ความเชื่อของชาวบ้านอย่างรวมๆ ยังผูกพันกับเรื่อง “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” แบบเก่าๆ ไม่เสื่อมคลาย โดยเชื่อมั่นว่าความเหลื่อมล้ำของมนุษย์แบบนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมตามธรรมชาติ และใครก็ตามที่ฝ่าฝืนระเบียบของธรรมชาตินี้ต้องเป็นพวก “อมนุษย์” และ “ผิดธรรมชาติ” (Unnatural) อย่างชัดเจนที่สุดด้วย

แต่ในระดับสากลนิยมของสังคมโลก ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างมนุษย์ เช่นที่อธิบายด้วย “สายโซ่แห่งสัตว์ภาวะ” นั้นได้ถูกทำลายด้วยทฤษฎีแรงโน้มถ่วงไปแล้ว คือ “ฟ้า/ดิน” มันไม่ได้ “สูง/ต่ำ” กว่ากันอย่างที่ตาเห็น เพราะทุกๆ ครั้งที่เรามองเห็นฟ้าอยู่สูงเหนือหัวของเรา มันก็อยู่ต่ำกว่าแผ่นดิน (โลก) ได้เท้าของเราๆ กันด้วย

เราอาจมองไม่เห็นถึงปรากฏการณ์ “แผ่นดินสูง-ฟ้าต่ำ” ได้ด้วยสายตา พอๆ กับที่เรามองไม่เห็นแรงโน้มถ่วงของมวลสาร แต่เรารู้ว่ามันมีอยู่จริงจากผลของแรงนี้กระทำต่อสิ่งอื่นๆ ซึ่งในเชิง “กฎระเบียบ” ทางวิทยาศาสตร์แล้ว เราอาจเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$F = G(m.m') \div r^2$$

ให้แทนค่ากำลัง (Force) ของแรงโน้มถ่วง (Gravity) ต่อมวลสารทั้งหลายในเอกภพได้เลย

กฎแห่งแรงโน้มถ่วงของนิวตันนี้ จะย้อนกลับไปชี้ถึงความผิดพลาดของกระบวนทัศน์ดั้งเดิม ซึ่งเคยเชื่อว่า โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล (Geocentric Theory) เพราะประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์รับรู้เช่นนั้น แล้วกลับไปพิสูจน์ถึงความถูกต้องของระบบสุริยะ (Heliocentric Theory) ที่ไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และขัดแย้งต่อสามัญสำนึกทั้งปวงของมนุษย์แทน

ขบวนการทางความคิดอย่างสมเหตุสมผล (Reasoning Process) ตลอดเวลาที่ผ่านมาต่างวางอยู่บนเงื่อนไขของ “เหตุปัจจัย” (Cause) กับ “ผลลัพธ์” (Effect) ที่ตามมาทั้งสิ้น ซึ่งการพิสูจน์ความถูกต้อง (หรือความสมเหตุสมผล) ต้องพึงพาการยืนยันของประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงจะเกิดเป็น “สามัญสำนึก” (Common Sense) ที่ทุกๆ ฝ่ายสามารถยืนยันตรงกันหมดขึ้นมาได้

ความคิดอย่างสมเหตุสมผลแบบดั้งเดิม ซึ่งอิงกับสามัญสำนึกจากการพิสูจน์ด้วย “ตาหูฟัง จมูกดม ลิ้นชิม และกายสัมผัส” นั้นได้ถูกทำลายล้างไปอย่างสิ้นเชิง เพราะทฤษฎีแรงโน้มถ่วงพิสูจน์ชัดว่า “สามัญสำนึก” เป็นแค่ “มายาคติ” ซึ่งได้บิดเบือนความเป็นจริง และไม่ใช่ว่าสิ่งใดๆ จะยึดถือเป็น “สัจจะ” ใดๆ ได้เลย

ในทำนองเดียวกัน ทฤษฎีเกี่ยวกับระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” และความเชื่อเรื่องความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่า มาจาก “สามัญสำนึก” นานนับพันๆ ปีจะถูกทำลายล้างด้วย “ทฤษฎีแรงโน้มถ่วง” ไปในคราวเดียวกันนี้ด้วย

ซึ่งแม้ว่าทฤษฎียิ่งใหญ่ทางวิทยาศาสตร์นี้จะไม่ได้พิสูจน์ว่ามนุษย์เรา “เท่าเทียม” กัน แต่มันจะยืนยันในประเด็นหนึ่งคือ มนุษย์เราไม่แตกต่างกัน “ในระดับพื้นฐาน” ใดๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง/ผู้ชาย เจ้า/ไพร่ แข็งแรง/บอบบาง สูง/ต่ำ ดำ/ขาว ความรู้มาก/ความรู้น้อย เพราะทุกๆ คนต่างเป็นมนุษย์ และต่างมีภาระหน้าที่สำคัญในสังคมร่วมกันทั้งสิ้น

การสร้างคำเปรียบเปรยระดับกระบวนทัศน์ (Paradigmatic Analogies) ของยุคนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในสกลจักรวาล ต่างเป็นองค์ประกอบของกันและกัน เพราะไม่ว่าใคร หรืออะไร จากคน สัตว์ พืช พื้นดิน ท้องฟ้า อากาศ ดวงดาว หรือดวงอาทิตย์ ฯลฯ ทั้งหลายทั้งสิ้นต่างเป็น “อะไหล่” (Parts) ของ “เครื่องจักรแห่งจักรวาล” (Universal Machine) เหมือนๆ กันหมด

ในสำนวนไทยที่ “นำเข้า” (Imports) จากฝรั่ง เราอาจไม่ใช่ศัพท์อย่าง “อะไหล่” เพื่อเปรียบเทียบปรากฏการณ์ทางสังคม แต่คำศัพท์เช่น “จักรกล” หรือ “ฟันเฟือง” จะแพร่หลายเป็นระยะๆ โดยเฉพาะในช่วงภาวะวิกฤติทางสังคม-การเมือง อย่างในสมัย “ประวัติศาสตร์เดือนตุลาฯ” ของเรา เพื่อสะท้อนถึงคนกลุ่มต่างๆ ของไทย ซึ่งแสดงถึงความผูกพันต่อกันนี้โดยตรงที่สุด

ดังนั้นเวลาที่ใครก็ตามอ้างถึงเรื่อง “จักรกล” ดังกล่าว กระบวนทัศน์ของ “จักรวาล” จะถูกกางออกคล้ายกับแผนที่ โดยแผนที่ของจักรวาลฉบับนี้จำเป็นต้องมี “ฟันเฟือง” เพื่อให้ดวงดาวโคจรตามตำแหน่งแห่งที่ของพวกมัน เพราะจักรวาลเป็นเหมือน “เครื่องจักร” ขนาดยักษ์ และมี “ฟันเฟือง” น้อยใหญ่อยู่สุดศตวรรษนับ

แต่ไม่ว่าใครจะเป็นฟันเฟืองที่ “ยิ่งใหญ่” ระดับไหน เช่นเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน เป็นนักธุรกิจร่ำรวยหมื่นล้านแสนล้าน หรือเป็นนักการเมือง เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งหมดนี้ก็ไม่อาจทำให้เครื่องจักรขับเคลื่อนโดยลำพังได้ เพราะหากฟันเฟือง “ตัวเล็กตัวน้อย” เกิดขัดข้องไม่สมบูรณ์ เครื่องจักรนี้จะปั่นป่วนตามไปด้วยทั้งระบบ

เมื่อสหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพ (Declaration of Independence) ในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 เหตุผลหลักของคำประกาศแยกตัวจากอังกฤษ และการก่อตั้งประเทศใหม่คือ เป็นสิทธิของพวกตนตามที่ “Law of Nature and Nature's God” กำหนดไว้ เพราะมนุษย์ทุกคนมี “certain unalienable Rights [เช่น] Life, Liberty, and the pursuit of Happiness.” เป็นต้น

ซึ่งถ้ามองเฉพาะจากภาษาของคำประกาศฯ จะคล้ายกับการหยิบยกเอาจอห์น ล็อคมาอ้างทั้งชุด แต่ถ้ามองลึกลงไปว่าเหตุใดคำกล่าวนี้จึงทรงศักดิ์และสิทธิ์ ไม่ใช่เป็นการอ้างกันอย่างเลื่อนลอย หรือเป็นเพียงปรัชญาการเมืองสำนักหนึ่งเท่านั้น จะพบทฤษฎีแรงโน้มถ่วงอันเป็นแม่บทใหญ่ ที่ไปกำกับ “Law of Nature” อื่นๆ ของยุคนั้นทั้งหมด

เราอาจมองแรงโน้มถ่วงนี้โดยตรงไม่เห็น และยากจะไขมันเป็นสัญลักษณ์ของยุคสมัย แต่เซอร์ไอแซค นิวตัน มิได้ค้นพบเฉพาะทฤษฎีแรงโน้มถ่วง เขายังเป็นผู้เปิดโปงความเร้นลับของ “สายรุ้ง” (Rainbow) อีกด้วย โดยพิสูจน์ว่ามันเป็นเพียงแถบสเปกตรัมของลำแสงอาทิตย์ธรรมดาๆ นี่เอง หาใช่ปรากฏการณ์ปาฏิหาริย์ใดๆ เลยแม้แต่น้อย

ทุกๆ ครั้งที่แดด “ทอรั้ง” บนขอบฟ้า แสงสีแดง (Red) ซึ่งมีคลื่นความถี่ยาวจะอยู่ด้านบนสุด ตรงข้ามกับแสงสีขาบ (Violet) ที่มีความถี่สั้น และจะอยู่ด้านต่ำสุดของสายรุ้งเสมอ ปรากฏการณ์ธรรมชาตินี้จะกลายเป็นสัญลักษณ์ร่วมของชาว “Philosophes” ใน “ยุครู้แจ้ง” (Enlightenment) ทุกๆ คนไป เพราะลำแสง (Light) นี้จะไปชี้ทำให้เกิดความ “กระจ่าง” ในเรื่องอื่นๆ ตามไปด้วย

เมื่อชาวตะวันตกโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แล้วประกาศสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายธรรมชาติ พวกเขาจะโบกสะบัด “สายรุ้ง” ให้เป็นธงชาติของเขาเสมอ ให้สีขาบของแสง

รวมๆ อยู่ตรงกลางธง แล้วแยกแถบสีแดงไว้ด้านบนหรือด้านนอก จากนั้นจึงเอาแถบสีขาบไว้ด้านล่างหรือด้านในสุด เพื่อแสดงว่าพวกเขาได้ “รู้แจ้ง” ถึง “กฎธรรมชาติ” แล้ว

เวลาที่ไทยเรานำธง 3 สี หรือ “ไตรรงค์” (Tri-Colours) มาเป็นธงชาติ เราไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับกฎธรรมชาติพวกนี้เลย สิ่งที่เราทราบยังอยู่ในระดับผิวเผินมาก คือเห็นว่ามันเป็นสัญลักษณ์ของความ “ศิวิไลซ์” (Civilized) อย่างชาติตะวันตก จึงสร้างความหมายของสีทั้ง 3 ตามอำเภอใจ ให้สีแดงแทนชาติประชาชน สีขาวแทนศาสนา และขาบ (น้ำเงิน) แทนกษัตริย์ ดังที่สั่งสอนกันอยู่

ทั้งที่สีขาวคือการรวมแถบสเปกตรัมของลำแสงทั้งหมด ทำให้มันเป็น “สีสกปรก” ที่สุดตามกฎนี้ และจะใช้แทนความ “บริสุทธิ์” ของศาสนาไม่ได้เลย สีแต่ละสีของธงชาติฝรั่งจึงมักไม่มีความหมายจำเพาะเจาะจง โดยเฉพาะธง “ไตรรงค์” ของประเทศฮอลแลนด์และฝรั่งเศส (แดง-ขาว-ขาบ) เพราะธงชาติของพวกเขาสะท้อนถึง “ความรู้แจ้ง” โดยรวมเท่านั้นเอง

การไปลอกเลียนสีธงชาติของฝรั่งมาเป็นธงไทยอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์นี้ ไม่ใช่ครั้งแรกหรือเรื่องแรก และคงไม่ใช่ครั้งสุดท้ายหรือเรื่องสุดท้ายด้วย เห็นได้ชัดจากกฎหมายต่างๆ ที่เราไปน้อมนำมาจากตะวันตก โดยนำมาแค่ส่วนของ “แก่นสาร” อันเป็น “ตัวบท” (Texts) เท่านั้น แต่จะไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบ หรือ “กระพี้” อันเป็น “บริบท” (Contexts) ใดๆ เลยแม้แต่หน่อย

ด้วยความยึดมั่นถือมั่นแบบปัญญาชนศักดิ์นาที่ผ่านๆ มา ซึ่งนิยมแบ่งแยกความรู้ออกเป็นส่วนๆ ระหว่างส่วนที่สำคัญมาก (แก่นสาร/ตัวบท) กับสำคัญน้อย (กระพี้/บริบท) ทำนองเดียวกับ “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” อย่างไรอย่างนั้น ทำให้เชื่อว่าใครเข้าถึงส่วนที่สำคัญมาก คือเข้าใจในแก่นสารหรือตัวบทของมัน จะเข้าใจในส่วนสำคัญน้อย อันเป็นกระพี้หรือบริบทปลีกย่อยไปโดยปริยาย

ความยึดมั่นถือมั่นแบบนี้ อาจเป็นจริงได้เฉพาะบางกรณี เช่นถ้าตัวองค์ความรู้กับผู้ศึกษาอยู่ในสังคมเดียวกัน เพราะผู้ศึกษาได้พุ่มพักใน “บริบท” นี้อยู่แล้ว แต่จะใช้ไม่ได้เลยถ้าผู้ศึกษากับชุดความรู้มาจากคนละแหล่งละที่ มีขนบคิดแนวปฏิบัติที่ต่างกันทางวัฒนธรรม ประเพณี และมีค่านิยมที่ต่างกัน เช่นระหว่างตะวันออกกับตะวันตก เป็นต้น

กฎหมายเลือกตั้งของเราเป็นตัวอย่าง สมัยที่ฝรั่งกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งขั้นต่ำต้องมีอายุ 20 ปีเป็นอย่างน้อย เราจะถือโอกาส “ผสมโรง” ไขว่ 20 ดังกล่าวเป็นอายุขัยสำหรับผู้ “บรรลุนิติภาวะ” ไปด้วยเลย เพราะการมีวุฒิระดับนี้ถือเป็นวัย “ครบบวช” ตามประเพณีไทยเดิมอยู่แล้ว จากนั้นจึงไปสร้างคำอธิบายว่าทำไมวัย 20 นี้จึงเหมาะกับการ “บรรลุนิติภาวะ” อีกทอดหนึ่ง

ต่อมาพอชาวตะวันตกลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลง ให้เกณฑ์ขั้นต่ำอยู่ที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ โดยอาศัยข้อมูลการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์เป็นที่ตั้ง เพราะชี้ชัดว่าคนในวัย 18 กับ 20 ปีมีวุฒิภาวะไม่ต่างกันเลย รัฐสภาของพวกเขาจึงต้องเดินเรียงหน้าปรับลดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงจากอายุ 20 เหลือเพียง 18 ปีกันถ้วนหน้า

พอเราเห็นพวกเขาแก้กฎหมายเลือกตั้งใหม่ เราจะไปผสมโรงกับเขาบ้างก็ทำไม่ได้เสียแล้ว เพราะไม่มีพื้นฐานทางขนบธรรมเนียมมารองรับ จึงต้องใช้วิธีอ้าง “นานาชาติประเทศ” เป็นสื่อนั้น คือเมื่อฝรั่งเขาปรับลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งกันแล้ว ดังนั้นเพื่อให้เราเป็นอารยประเทศอย่างพวกเขา จึงควรให้สิทธิต่อผู้มีอายุ 18 ปีตามไปด้วย

กฎหมายไทยเกี่ยวกับ “สิทธิ” ต่างๆ ของพลเมืองในปัจจุบัน จึงอาจดูใกล้เคียงกับของฝรั่งอย่างที่สุด แต่จะมีปัญหาของความรู้เท่าไม่ถึงการณ์อยู่มาก เพราะไปลอกมาเฉพาะ “ตัวบท” อันเป็นส่วนแก่นสารเท่านั้น แต่ขาดส่วนของ “บริบท” อันเป็นองค์ประกอบ แต่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ มิเช่นนั้นจะเกิดความเข้าใจไม่ได้เลย

เมื่อขาดส่วนของ “บริบท” ไปทั้งหมด และยังไม่เคยรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “สิทธิ” กับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย ทำให้เรื่องสิทธิในสังคมไทยตลอดหลายๆ ปีที่ผ่านมา จำกัดอยู่แค่เรื่อง “สิทธิประโยชน์” อันพึงมีพึงได้เท่านั้น แต่ถ้าเป็นสิทธิที่ “ไม่มีประโยชน์” มาเกี่ยวข้องด้วย เราจะรู้สึกว่ามันเป็น “หน้าที่” หรือเป็น “ภาระ” เช่นสิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ นักนิติศาสตร์ไทยจึงยึดถือ “ตัวบท” แล้ว “ตีความ” ทุกสิ่งทุกอย่างตามลายลักษณ์อักษร กฎหมาย เขียนไว้อย่างไร ก็ต้องตีความตามนั้น โดยยึดมั่นถือมั่นว่ากฎหมายคือ “คำสั่ง” ของผู้ปกครอง ใครไม่ปฏิบัติตามต้องถูกลงโทษ เพราะผู้ปกครองที่ว่านี่คือ “องค์อธิปัตย์” ที่ราษฎรต้องเคารพยำเกรง

แต่ความเชื่อเรื่อง “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” ได้ถูกหักล้างไปแล้ว และการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ยังพิสูจน์ชัดในอีกเรื่องหนึ่ง คือมนุษย์เราไม่ต่างกันในระดับพื้นฐาน ทำให้ถ้ามนุษย์คนหนึ่งมีสิทธิอำนาจใดๆ เช่นสิทธิในการเมืองการปกครอง อย่างที่สถาบันกษัตริย์เคยอ้างไว้ในอดีต สามัญชนคนอื่นๆ ย่อมมีสิทธินี้เหมือนกันด้วย

มันเป็นเรื่องของ “กฎธรรมชาติ” (Law of Nature) ซึ่งมีคำประกาศอิสรภาพของอเมริกันกับการปฏิวัติฝรั่งเศสยืนยันชัดเจนอยู่แล้ว ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความหมายของคำว่า “องค์อธิปัตย์” จึงไม่อาจใช้แบบจำกัดจำเขี่ยให้หมายถึง “สถาบันกษัตริย์” แบบเดิมอีกต่อไป แต่จำต้องนับรวมถึงเหล่า “นานาชาติประชาชาติ” ทั้งหมดเป็นหลักแทน

เมื่อ “คณะราษฎร” เปลี่ยนการปกครองใน พ.ศ. 2475 และประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญ” ขึ้นมาเป็นครั้งแรก โดยยึดกติกาของฝรั่งเป็นบรรทัดฐาน (อันวางอยู่บน “เกณฑ์คุณค่าและฐานคิด” ของ “กฎธรรมชาติ” ดังกล่าวแล้ว) แต่นักนิติศาสตร์ไทยยังติดกับคำ “เล็กเชอร์” ของกรมหลวงราชบุรีฯ จึงหลงผิดคิดว่าเป็น “คำสั่ง” อย่างใหม่ และนิยามมันว่าเป็น “กฎหมายสูงสุด” จนทุกวันนี้

คำแปลตรงตัวของ “รัฐธรรมนูญ” คือ “กฎระเบียบของรัฐ” ซึ่งจะถือเป็น “คำสั่ง” ไม่ได้เลย เพราะหัวใจของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานคิด” ของเรื่องนี้อยู่ที่ว่าใครหรืออะไรคือ “รัฐ” กันแน่? เพราะถ้าๆ นี่มันหมายถึง “ราษฎร” โดยตรง และสามารถเขียนเป็น “ราษฎร

ธรรมนูญ” ก็ได้ เพราะเป็นการใช้ภาษาสลับกันไปมาระหว่างคำบาลีกับคำในภาษาสันสกฤตเท่านั้นเอง

“รัฐธรรมนูญ” จึงเป็นนิมิตหมาย หรือ “กฎหมาย” ที่นักกฎหมายไทยชอบดูแคลนนั่นเอง!?!

สิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ตามคติไทยเดิม

ในระดับเกณฑ์คุณและฐานความคิดแล้ว คติของไทยเรื่อง “สิทธิ” (Rights) กับของฝรั่งต่างกันไม่มากเลย เพราะความผิด ชอบ ชั่ว ดี หรือความยุติธรรมและอยุติธรรมนั้นดูจะมีความเป็น “สากล” (Universal) ในตนเอง คือไม่ผูกติดกับขนบธรรมเนียมประเพณีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่จะทอดผ่านคนทุก ๆ สังคม จนกล่าวได้ว่าเป็น “กฎธรรมชาติ” (Law of Nature) คงไม่ผิด

ส่วนที่ทำให้คตินี้ต่างจากสังคมหนึ่งถึงอีกสังคมหนึ่ง คือประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ และหลักศาสนาของสังคมนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ เพราะก่อนการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ของชาวตะวันตก หลักธรรมคำสอนของทุกศาสนาจะเป็นฝ่ายผูกขาดคำอธิบายเรื่อง “กฎธรรมชาติ” และใช้ตัวอย่างจากประวัติศาสตร์มาสร้างความชอบธรรมต่อคำอธิบายนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

สังคมตะวันตกมีพัฒนาการที่เฉพาะตน เพราะถูกบังคับให้นับถือศาสนาคริสต์ร่วมกันหมด จึงเกิดมีเอกภาพทางความเชื่อนานกว่าพันปี พอคำอธิบายของคริสต์ศาสนาถูกหักล้าง มี “กฎธรรมชาติ” ใหม่ของวิทยาศาสตร์เข้าแทนที่ พวกเขาจึงสามารถถ่ายโอนความยึดมั่นถือมั่นเดิม จากหลักธรรมของศาสนา สู่หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างพร้อมเพรียงกันมาก

สังคมตะวันออกไม่เคยมี “เอกภาพ” เหมือนของตะวันตก เพราะชาวตะวันออกมีความ “หลากหลาย” ทางศาสนาอย่างที่สุด หรือในมุมมองของชาวตะวันตกแล้ว พวกเรามี “เอกภาพ” สำคัญอย่างหนึ่งคือ ชาวตะวันออก (Orientals) พร้อมใจกัน “ไม่เป็นตะวันตก” (Non Occidentals) อย่างถ้วนหน้า คือต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างเชื่อ คือไม่เป็นเอกภาพใดๆ เลย

ความแตกต่างหลากหลายด้านลัทธิความเชื่อของเรา ไม่ว่าจะเป็นพุทธ คริสต์ อิสลาม หรือจะเป็นศาสนาใดๆ ก็ตาม ชาวตะวันออกอย่างไทยเราถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา และเห็นเป็นความ “ต่างจิตต่างใจ” เท่านั้น แต่สำหรับฝรั่งชาติตะวันตกแล้ว กลับถือเป็นเรื่องแปลกใหม่ เพราะพวกเขาไม่เคยมีความ “หลากหลาย” ทางความเชื่อทำนองเดียวกับของเรานี้มาก่อนเลย

พวกเขาต้องต่อสู้เรียกร้องกันยาวนาน เพื่อให้ได้มาซึ่งความ “หลากหลาย” ทางศาสนา ซึ่งในมุมมองของชาวตะวันออกอย่างไทยเรา เรื่องแบบนี้ไม่ถือเป็นความต่างกันทางความเชื่อด้วยซ้ำ เพราะเป็นการมองต่างมุมระหว่าง “คาทอลิก” กับ “โปรเตสแตนต์” ของชาวคริสต์ อันเป็นความขัดแย้ง “ภายใน” ศาสนาเดียวกันเท่านั้นเอง

ซึ่งสำหรับชาวไทยพุทธอาจดูเป็นสิ่ง “เล็กน้อย” มาก แต่ชาวตะวันตกกลับถือเป็นการต่อสู้ครั้งใหญ่ ทำให้ได้มาซึ่ง “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ทางศาสนา ขนาดต้องไปเขียนกันไว้ในรัฐ

ธรรมเนียมเลยว่า ในเรื่องของศาสนานี้เป็น “สิทธิ” ที่ใครจะล่วงละเมิดมิได้ จนกลายเป็น “เสาเอก” (Corner Stone) ของ “สิทธิมนุษยชน” ประการหนึ่ง

เรื่องแบบนี้สามารถใช้เป็นอุทาหรณ์อย่างสำคัญ เพราะไทยเรามี “สิทธิ” ตามจารีตประเพณีอยู่มากมาย เพียงแต่ว่าเราเห็นมันเป็นเรื่อง “ปกติธรรมดา” ไม่สำคัญอะไร หรือเราอาจไปจัดมันไว้ในหมวดหมู่อย่างอื่นๆ เพราะคำว่าสิทธิแบบดั้งเดิมของไทย ไม่ได้ใช้ในแง่มุมที่กว้างขวางอย่างฝรั่ง แต่จะจำกัดความหมายในมุมแคบ คือเป็นเรื่องของ “สิทธิประโยชน์” เป็นหลัก

สิทธิที่ไม่เกี่ยวกับ “ผลประโยชน์” อย่างเป็นรูปธรรม ทำนองเดียวกับสิทธิในการนับถือศาสนา เช่น “สิทธิเด็ก” ที่ควรได้รับการคุ้มครองดูแล และ “สิทธิคนชรา” ที่ควรได้รับการเลี้ยงดูจากลูกหลาน หรือแม้กระทั่งใน “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (Rights to Privacy) ที่ชาวตะวันตกให้ความสำคัญนักหนา แต่สังคมไทยอาจจัดหมวดหมู่ไว้ในที่อื่น คือให้เป็นเรื่องของ “หน้าที่” แทนก็ได้

อีกนัยหนึ่งคือสิ่งที่ฝรั่งเรียกว่า “สิทธิเด็ก” นั้น ทางไทยอาจถือเป็น “หน้าที่ของพ่อแม่” ที่จะต้องอุ้มชูดูแลลูกๆ และ “สิทธิคนชรา” ที่พึงได้รับการเอาใจใส่จากลูกหลาน แต่ไทยกลับเห็นเป็น “หน้าที่ของลูกหลาน” ต่อพ่อแม่ยามแก่เฒ่า หรือสิทธิ “ความเป็นส่วนตัว” อย่างฝรั่ง ส่วนไทยกลับถือเป็น “เรื่องของเขา ไม่ใช่ของเรา” ห้ามก้าวล่วง เป็นต้น

ความต่างกันในการจัดหมวดหมู่ (Classification) ว่าเรื่องใดเป็น “สิทธิ” (Rights) และเรื่องใดเป็น “หน้าที่” (Duties) ดังกล่าว โดย “ฐานคิดและเกณฑ์คุณค่า” แล้ว น่าจะเป็นความต่างทางหลักธรรมของศาสนาเป็นสำคัญ เพราะในขณะที่คริสต์ศาสนานับเรื่อง “ตัวตน” (Me, Myself, and I) แต่ทางพุทธกลับเห็นเป็นเรื่องของ “อัตตา” ที่เลวร้าย และควรขจัดปัดเป่าให้ห่างไกล

การอ้างถึงสิทธิต่างๆ ในขั้นพื้นฐานเป็นการอ้างถึงสิทธิของ “ตัวเอง” (My Rights) เป็นที่ตั้ง โดยอ้างถึงความ “เท่าเทียม” (Equality) ของมวลมนุษย์เป็นเกณฑ์ เช่นสิทธิทางการเมือง การปกครอง ที่พลเมืองทุกคนมีสิทธินี้เท่าๆ กันหมด หรือ “สิทธิสตรี” ต้องเท่าเทียมกับ “สิทธิบุรุษ” เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าจะเป็นการกล่าวถึงสิทธิพวกนี้โดยรวมๆ ให้หมายถึงสิทธิของคนทุกคน

แต่โดยเนื้อแท้หมายถึง ถ้าใครมีสิทธิใดๆ มันก็ต้องเป็นของตัวเองฉัน หรือของฉันด้วยเสมอ!

แนวคิดความเชื่อเรื่องสิทธิอย่างฝรั่งจึงเข้าข่ายความแก่กล้าใน “อัตตา” ตามหลักธรรมของพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทยจึงนิยมจำกัดเรื่องนี้ไว้ในมุมแคบ ให้อยู่ในประเด็นของ “ผลประโยชน์” อันพึงมีพึงได้เท่านั้น ส่วนสิทธิที่กว้างๆ อย่าง “สิทธิมนุษยชน” ของสหประชาชาติทางไทยกลับไปจัดให้เป็นเรื่องของ “หน้าที่” แทน

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การทำความเข้าใจใน “สิทธิมนุษยชน” แบบของไทย จำต้องทำความเข้าใจเรื่อง “หน้าที่” ไปด้วย แต่ถ้ายืนยันจะอาศัยกรอบกติกาของฝรั่งโดยลำพัง แล้วไปค้นหาหลักฐานตามกฎหมาย หรือจากคำบอกเล่าตามขนบธรรมเนียมท้องถิ่น เราจะได้ความเข้าใจต่อเรื่องนี้อย่างจำกัดจำเขี่ยยิ่งนัก

เพราะ “หน้าที่” ของคน ๆ หนึ่ง สามารถแปลงกลับเป็น “สิทธิ” ของอีกคนหนึ่ง ๆ ได้เสมอ!

สังคมไทยพุทธแบบจารีตประเพณี จึงมีแต่เรื่องของ “หน้าที่” เต็มไปหมด จากหน้าที่ของเด็กต่อผู้ใหญ่ หน้าที่ของลูกต่อพ่อแม่ หน้าที่ของผู้ชายที่ต้องเป็น “ลูกผู้ชาย” และหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องเป็น “ลูกผู้หญิง” รวมถึง “หน้าที่” อื่นๆ อีกสารพัดสารพัน แต่ถ้าปรับเปลี่ยนมุมมองเสียใหม่ จะพบว่า “หน้าที่” ทั้งหมดนี้ สะท้อนถึง “สิทธิมนุษยชน” แบบไทยเดิมโดยตรง

การนำฐานคิดฯ ด้านสิทธิแบบฝรั่งเข้ามาใช้ สร้างความสับสนให้กับสังคมไทยอย่างมาก ดูอย่าง “สิทธิในการเลือกตั้ง” เป็นตัวอย่าง ในตะวันตกเรื่องนี้เป็นเรื่องคอขาดบาดตาย เพราะพวกเขาต้องต่อสู้เรียกร้องกันหลายร้อยปี โดยเฉพาะผู้หญิงฝรั่งจะได้สิทธินี้หลังจากผู้ชายมาก เช่นผู้หญิงในประเทศพัฒนาแล้วเช่นฝรั่งเศสนั้น ยังได้สิทธิดังกล่าวทีหลังผู้ชายไทยเสียอีก

พวกเขาจึงหวงแหนสิทธิพวกนี้มาก ตรงข้ามกับทางไทยที่ได้กันมาง่าย ๆ พอเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เราก็ได้ “สิทธิเลือกตั้ง” ทั้งหญิงทั้งชายถ้วนหน้า ในสำนวนไทย คล้ายกับมี “สัมหล่น” อย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว สิทธิฯ เช่นนี้มันไม่ใช่ “ผลสัม” ที่คนไทยคุ้นเคย แต่จะไปคล้ายกับหัว “Artichoke” ที่ฝรั่งเห็นเป็นสิ่งสูงส่ง แต่ชาวไทยไม่รู้จักว่าคืออะไรแม้แต่น้อย!

เจ้าหัว “Artichoke” นี้ลักษณะคล้ายดอกบัวตูม มีเนื้อให้กินได้จริงๆ เพียงน้อยนิด โดยเนื้อของมันจะอยู่ตรงโคนของกลีบดอก และกลีบดอกหนึ่ง ๆ มีเนื้อให้กินได้ราวๆ ข้าวไม่เกินครึ่งเมล็ด เวลาจะนำมาบริโภคยังยุ่งยาก ต้องผ่านกรรมวิธี “ประกอบอาหาร” (Cooked) ชั้ช้อนกว่าจะนำมากินให้อร่อยได้ พวกเขาถึงให้ความสำคัญกับมันอย่างมาก

เมื่อหัวเจ้า “Artichoke” หล่นใส่ตักคนไทยใน พ.ศ. 2475 คือเมื่อเราได้ “สิทธิเลือกตั้ง” โดยไม่คาดหวัง คนไทยจึงไม่มีความรู้ ไม่มีความเข้าใจว่าหัว Artichoke นี้มันมี “สิทธิประโยชน์” ตรงไหน จะใช้จะกินมันอย่างไร พวกเราไม่รู้ไม่เคยทราบทั้งสิ้น ทำให้การมี “สิทธิเลือกตั้ง” สำหรับสังคมไทย จึงคล้ายไม่มีความสำคัญใดๆ เลยโดยตลอด

ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2542) ปรับแก้ใหม่ ให้ “สิทธิเลือกตั้ง” แบบฝรั่งกลายเป็น “หน้าที่” สำหรับชาวไทย โดยอธิบายว่าเป็น “ความจำเป็น” ทางการเมือง เพราะไม่ทำเช่นนั้นชาวไทยจะไม่ไปใช้สิทธิ และยังนิยมจะ “ขายสิทธิ” กันแพร่หลาย จึงต้องปรับแก้ให้เป็น “หน้าที่” แทน และดูจะได้ผลสมปรารถนา เพราะมีผู้ไป “ใช้สิทธิ” กันล้นหลาม

ถ้าการไปเลือกตั้งกลายเป็น “หน้าที่” สำหรับคนไทยแต่ละคน มันจะสามารถแปลงกลับเป็น “สิทธิ” แบบฝรั่งได้หรือไม่? ถ้าแปลงกลับไม่ได้ตามที่อ้างไว้ สมมุติฐานที่ให้ไว้ก่อนหน้านี้ย่อมต้องผิดพลาดตามไปด้วย แต่เรื่องนี้สามารถกระทำได้ไม่ยากเลย เพราะ “หน้าที่ทางการเมือง” ของชาวไทยแต่ละคนคือ “สิทธิของชาวไทยส่วนรวม” ในการได้ผู้แทนฯ อย่างบริสุทธิ์ ไม่ใช่หรือ!

สิทธิและหน้าที่อย่างไทยเดิม: กิน, ปี้, ชี, นอน

การมีอยู่ของ “สิทธิ” และ “หน้าที่” ในสังคมหนึ่งๆ เป็น 2 เรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งระหว่างกันเอง และยังเชื่อมโยงถึงเรื่องอื่นๆ ในสังคมอย่างกว้างขวาง เพราะในขณะที่เรื่องแรกมักถือเป็นเรื่อง “ส่วนตัว” (Individuals) เป็นจุดตั้งต้น แต่ในส่วนหลังจะเน้น “ส่วนรวม” (The Whole) เป็นสำคัญ โดยทั้ง 2 ส่วนจำเป็นต้องเกื้อกูลกันเพื่อความอยู่รอด จึงต้องพิจารณาทั้ง 2 เรื่องร่วมกันอย่างเลี่ยงไม่ได้

โดย “เกณฑ์คุณค่าและฐานคิด” ในเรื่องนี้ ฝรั่งกับไทยดูต่างกันราวอยู่กันคนละโลก เพราะในขณะที่ฝรั่งให้ความสำคัญเรื่อง “สิทธิต่อชีวิต” (Right to Life) อย่างที่สุด แต่ทางไทยกลับไม่เคยมีระบุไว้ในที่ใดๆ เลย ทำให้สังคมไทยดูราวกับบ้านป่าเมืองเถื่อน คล้ายกับว่าชีวิตมนุษย์ในไทยไม่มีค่ากระนั้น เรื่องแบบนี้จึงไม่อาจศึกษาแบบตรงๆ แต่ต้องดูองค์ประกอบอื่นๆ ร่วมด้วยเสมอ

เมื่อ “สิทธิ” ของคนหนึ่งๆ สัมพันธ์กับ “หน้าที่” ของคนอื่นๆ และในมุขกลับกัน “หน้าที่” ของคนๆ หนึ่งยังเป็น “สิทธิ” ของคนอื่นๆ ตามไปด้วย ทำให้พออนุมานได้ว่า ปริมาณของหน้าที่/สิทธิ ของชาวไทยโดยจารีต มีจำนวนมากพอๆ กับกิจกรรมทั้งหมดของคนไทยด้วย อีกนัยหนึ่งคือ การพิจารณาสิทธิ/หน้าที่อย่างไทยทีละเรื่องๆ ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่มากนัก

มีสิทธิมนุษยย์ในสังคมไทยมากมายซึ่งยอมรับกันถ้วนหน้าอยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีลายลักษณ์อักษรใดๆ มายืนยันอีก เช่นสิทธิในการกิน การร่วมเพศ การขับถ่าย และการนอน (หรือในภาษาเดิมคือการ “กิน ปี้ ชี และ นอน”) กิจกรรมทั้ง 4 นี้ถือได้ว่าเป็น “สิทธิพื้นฐาน” แบบไทยๆ และถือเป็น “หน้าที่พื้นฐาน” ของคนอื่นๆ ห้ามไม่ให้รบกวนการประกอบกิจกรรมทั้ง 4 นี้ด้วย

การพิสูจน์ว่า “สิทธิทั้ง 4” เป็นสิทธิพื้นฐานของไทยโบราณคงยากจะกระทำได้ในเชิงเอกสารประวัติศาสตร์ เพราะเป็นเรื่องปกติธรรมดาของชีวิต พอๆ กับสิทธิในการหายใจ ในการเกิด การแก่ การเจ็บป่วย และการตายอย่างไรอย่างนั้น ซึ่งคงไม่มีใครมาแจจแจงว่าพวกมันเป็น “สิทธิ” เป็นลายลักษณ์อักษร โดยถือว่ารู้ๆ กันดีอยู่แล้ว แจจแจงไปก็เท่านั้น เสียเวลาเปล่า

แต่สิทธิพื้นฐานของไทยเดิมทั้งหมดนี้ สามารถจัดเข้าเป็น “สิทธิต่อชีวิต” (Right to Life) อย่างฝรั่งได้ไม่ยากเลย เพราะถ้ามนุษย์คนใดขาดสิทธิพวกนี้ไป คงยากจะนับเป็นมนุษย์

ต่อไปได้อีก ขอยุ่งยากอยู่ที่ว่าแม้จะมี “สิทธิทั้ง 4” นี้อยู่โดยประเพณีไทย แต่เรายัง “หน้าที่” ต้องไม่ “ละเมิด” สิทธิพวกนี้ของคนอื่นๆ เช่นกัน

และการที่พวกมันเป็น “หน้าที่” พร้อมๆ กันไปด้วยนี้ จึงควรทิ้งร่องรอยชัดเจนทางประวัติศาสตร์อยู่ โดยเฉพาะตามกฎหมายเก่า เช่น กฎหมายตรา 3 ดวง หรือในสุภาษิตคำพังเพยต่างๆ ซึ่งสะท้อนขนบคิด ค่านิยมทางจารีตประเพณี รวมถึงหลักธรรมคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะคำสอนของพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาหลักของชาติไทยมาช้านาน

เราคงไม่สามารถได้สวน “สิทธิแบบไทยเดิม” ในทุกๆ ด้าน แต่ถ้าตรวจสอบเรื่องหลักๆ ให้สัมพันธ์กับระบบคิดฝรั่ง เช่น สิทธิต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Right to Life and Properties) สิทธิสตรี (Women's Rights) หรือ สิทธิเด็ก (Children's Rights) เหล่านี้ เราน่าจะมี “ฐานคิดและเกณฑ์คุณค่า” เกี่ยวกับ “สิทธิมนุษยชนไทย” ที่พอเพียง ให้ประยุกต์ใช้กับอื่นๆ ทั้งหมด

ก. สิทธิต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Right to Life and Properties)

ศูนย์รวมของความเข้าใจในเรื่องนี้ น่าจะอยู่ที่สถานภาพของ “ทาส” ในสังคมไทยโบราณ เพราะทาสเป็นทั้ง “ทรัพย์สิน” และเป็น “ชีวิต” พร้อมๆ กันไป ซึ่งโดยปกติทั่วๆ ไปทรัพย์สินมีชีวิตนี้จะจัดให้อยู่ในประเภทของ “วิญญาณกทรัพย์” เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น เพราะเป็นทรัพย์สินที่มี “วิญญาณ” เหมือนกันหมด

แต่สำหรับมนุษย์ด้วยกันเองแล้ว กฎหมายเดิมกลับจัดให้เป็นทรัพย์สินชนิดพิเศษ อยู่ระหว่าง “วิญญาณกทรัพย์” คือพวกสัตว์ใหญ่ทั้งหลายกับ “อวิญญาณกทรัพย์” คือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ไม่มีวิญญาณ (ชีวิต) ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึงเรือกสวนไร่นา บ้านเรือน หรือที่เรียกว่า “อสังหาริมทรัพย์” ในภาษาปัจจุบัน

คำว่า “ทาส” จึงเป็นทรัพย์สินชนิดพิเศษผิดกับทรัพย์สินอื่นๆ ที่เจ้าของจะจัดการอย่างไรก็ได้ เพราะทรัพย์สินนี้มี “ศักดิ์” และ “สิทธิ” ในความเป็นมนุษย์อยู่ กฎหมายเดิมจึงให้ความคุ้มครองเป็นกรณีเฉพาะ โดยแยกแยะเป็นหมวดหมู่ทางกฎหมายของตนเอง เรียกว่า “พระไอยการทาส” มาแต่โบราณกาล

ตามพระไอยการทาสของ กฎหมายตรา 3 ดวง มีอยู่ 2 มาตราที่นิยมอ้างอิงกันมาก คือมาตราที่ 3 และ 4 เพราะกฎหมายทั้ง 2 มาตรานี้ระบุโดยรวมว่าพ่อแม่ “มีสิทธิ” ขายลูกเป็นทาสได้ทุกๆ เมื่อ โดยจะบอกกล่าวล่วงหน้าหรือไม่ก็ยอมได้ พร้อมกันนี้ชายผู้เป็นผัวยังสามารถขายหญิงซึ่งเป็นเมียได้ในทำนองเดียวกันด้วย

ที่กฎหมายเดิม 2 มาตรานี้มีผู้อ้างอิงกันมาก เพราะพวกมันดูละเมิดกติกาสัมัยใหม่ คือไม่เคารพต่อสิทธิเด็กและสตรีโดยตรง เพราะยอมให้ขายลูกขายเมียได้ตามอำเภอใจ ทำให้ดูคล้ายกับว่าชายผู้ผัวผู้พ่อเป็น “เจ้าชีวิต” เหลือลูกเมียกระนั้น!

ซึ่งถ้าดูเฉพาะ “ตัวบท” (Texts) ของกฎหมาย โดยใช้ระเบียบวิธีคิดของนิติศาสตร์ไทย ปัจจุบันเป็นเครื่องประเมิน มันก็เป็นตามนั้นอย่างจริงแท้แน่นอน แต่กฎหมายทั้ง 2 มาตรานี้เป็นของเก่าแก่ มีมาก่อนนาย John Austin และกรมหลวงราชบุรีฯ นับเป็นร้อยๆ ปี สิ่งที่ต้องพิจารณาร่วมไปด้วยคือตัว “บริบท” (Contexts) อย่างเลี่ยงไม่ได้เลย

บริบทสำคัญคือชายไทย “แต่งเข้า” สู่บ้านของฝ่ายหญิง ผู้ชายส่วนใหญ่ยังไม่มีเงินสินสอดตามที่พ่อตาแม่ยายเรียกร้อง ต้องไปทำงานรับใช้บ้าน “เจ้าสาว” ก่อนตบแต่ง จึงมีสถานภาพเพียง “เจ้าบ่าว” ตอนแต่งงาน โดยงานสำคัญประการหนึ่งของ “บ่าว” คนนี้คือการไปช่วยสร้าง “เรือนหอ” ในที่ดินของพ่อตาแม่ยายนั่นเอง

ตัวอาคารที่เป็น “เรือนหอ” นี้ ถือเป็นทรัพย์สินของฝ่ายหญิงอันสมบูรณ์ เพราะแม่ชาย/หญิงคู่นี้จะหย่าร้างกันภายหลัง ฝ่ายชายมีสิทธิต่อเรือนหลังนี้อย่างจำกัด คือเพียงเก็บข้าวของออกจากเรือนได้เท่านั้น ตรงข้ามกับหญิงผู้เป็น “แม่เจ้าเรือน” ซึ่งเทียบได้กับการเป็น “เจ้าบ้าน” ในปัจจุบัน เพราะมีสิทธิอำนาจเหนือเรือนนี้โดยลำพังตลอดไป

สิทธิอำนาจของหญิงไทยเหนือ “เรือนหอ” ของตนเอง จะมีกฎหมายรับรองอยู่หลายๆ มาตรา แต่สำคัญยิ่งๆ ขึ้นไปกว่า “ตัวบท” ของกฎหมาย ตัวสิ่งปลูกสร้างนี้อยู่ในอาณาบริเวณของพ่อตาแม่ยาย มีญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงรายล้อมรอบด้าน ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ ชายผู้ใดสามารถเอาเมียไปขายเป็น “ทาส” ได้ง่ายๆ จริงหรือ?

ในทาง “ตัวบท” (Texts) กฎหมายระบุว่าทำได้แน่นอน เพราะตาม “พระไอยการทาส” ระบุไว้เช่นนั้นชัดแจ้ง แต่ในทาง “บริบท” (Contexts) ชี้ว่าทำไม่ได้เด็ดขาด เพราะไม่มีพ่อตาแม่ยายคนไหนๆ จะยอมให้ลูกเขยเอาลูกสาวไปขายเป็น “ทาส” ตามใจชอบ ยิ่งจะเอาหลานๆ ไปจำหน่ายจ่ายแจกยิ่งเป็นไปไม่ได้ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก!

เมื่อมีความขัดแย้งระหว่าง “ตัวบท” กับ “บริบท” เช่นนี้ แล้วสิ่งที่เคยเป็นจริงๆ ควรเป็นเช่นใด? คำตอบที่น่าจะถูกต้องมากที่สุดคือ ทั้ง 2 ฝ่ายต้องหาทางประนีประนอมกัน ให้คู่กรณีทั้ง 2 ดำรงอยู่ได้โดยไม่เสียหายร้ายแรง คือให้ชายขายลูกขายเมียได้ตามกฎหมาย แต่ต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจของเหล่าญาติพี่น้องฝ่ายเมียด้วย

อย่างไรก็ตาม คำว่า “ทาส” ของสังคมไทยเดิมไม่เคยมีความหมายเหมือนกับคำว่า “Slaves” ของฝรั่งเลย หรือโดยเจาะจง จะต่างกับ “ทาสผิวดำ” (Black Slave) ในสังคมอเมริกันมาก เพราะ “ตัวทาส” กับ “เจ้าของทาส” ในสังคมไทยมีหน้าตาผิวพรรณที่เหมือนกัน หรือแบ่งแยกกันไม่ได้เลย

พร้อมกันนี้ทาสไทยยังเป็นพวก “ทาสชั่วคราว” เป็นหลัก คือเป็นทาสเพื่อ “ขั้ดดอก” การกูดี้ม หรือเรียกในภาษาเดิมว่า “ทาสไม่ขาดค่า” เป็นหลัก มาอยู่กับ “นายเงิน (กูดี้)” ด้วยเหตุ 2 ประการได้แก่ (ก) เป็น “หลักทรัพย์” ค้ำประกันการกูดี้ม กับ (ข) การ “ใช้แรงงาน” แทนดอกเบี้ยยเท่านั้นเอง

การที่มนุษย์คนใดๆ ตกเป็นทาส คนผู้นั้นกลายเป็น “ทรัพย์สิน” ของนายเงิน ซึ่งผู้เป็นเจ้าของจะสามารถจัดการกับทรัพย์สินนี้ได้ระดับหนึ่ง เช่น ใช้แรงงานตามสมควร และหากเกียจคร้านต่อต้าน อาจลงโทษดุด่าทุบตีตามความเหมาะสม แต่ในฐานะที่พวกเขาเป็นมนุษย์ ย่อมมีสิทธิต่อ “ชีวิต-ร่างกาย” ของตนเช่นกันด้วย

กฎหมายจะห้ามนายเงินลงโทษทาสรุนแรงเกินเหตุ คือห้ามกระทำกันถึงพิการหรือถึงตาย และถ้าทาสเป็นเพศหญิง ไม่ว่าจะเป็นลูกสาวหรือเมียคนอื่น ยังห้ามล่วงเกินทางเพศ หรือห้าม “ขืนใจ” ในทุกๆ กรณี เช่น ห้ามบังคับให้แต่งงาน เป็นต้น นายเงินคนใดละเมิดข้อห้ามพวกนี้ จะถูกปรับสินไหมเป็นกรณีๆ ไป

อย่างไรก็ตามมีทาสชนิดหนึ่งที่กฎหมายจะให้ความคุ้มครองน้อยมาก คือทาสที่ “ขาดค่า” หรือขายเกินราคากลาง หรือ “พ้นพระราชกฤษฎีกา พระอายุการ” คือเกินกว่า 140,000 (หนึ่งแสนสี่หมื่น) เบี้ยสำหรับทาสชาย และกว่า 120,000 (หนึ่งแสนสองหมื่น) เบี้ยสำหรับทาสหญิง เพราะกฎหมายกล่าวถึงทาสประเภทนี้ไว้น้อยมาก

ที่ชัดเจนคือทาสพวกหลังดังกล่าว ดูจะเป็น “ทรัพย์สิน” ของนายเงินมากกว่าพวกแรก เพราะสามารถจะลงโทษถึงขั้นบาดเจ็บพิการได้ แต่น่าจะหมายถึงทาสเพศชายหรือพวก “ทาสี” เท่านั้น ไม่ได้รวมถึงทาสหญิงหรือ “ทาสา” แม้แต่มาตราเดียว เพราะข้อห้ามเรื่อง “ล่วงละเมิดทางเพศ” ไม่ได้เปิดกว้างในแง่นี้เลย

ทำให้ถ้าตรวจสอบ “ตัวบท” ของกฎหมายไทยเดิมโดยลำพัง ทาสเพศชายของไทยสมัยโบราณ อาจถูกนายเงินละเมิด “สิทธิต่อชีวิต” มากกว่าทาสหญิงเสียอีก เพราะอาจถูกเขียนติดจนพิการก็ไม่ได้ความผิด แต่ถ้าพิจารณาจาก “บริบท” ของสังคมสมัยอยุธยา จะพบว่าสมัยนั้นยังมี “ระบอบไพร่” ควบคุม “ระบบทาส” อยู่อีกชั้นหนึ่ง

กฎหมายตรา 3 ดวง ที่อ้างอิงกันอยู่นี้เป็นกฎหมายจาก สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี โดยสมัยนั้นยังใช้วิธี “เกณฑ์แรงงาน” จากราชฎาอย่างแพร่หลาย ราชฎาคนใดมีศักดิ์นาคต่ำกว่า 400 จัดว่าเป็นพวกไพร่ และต้องไปทำงานให้กับ “ต้นสังกัด” ถึง 6 เดือนต่อ 1 ปี ทำกันเช่นนี้ตลอดจนถึงอายุ 60 ปีจึงยุติ

การเกณฑ์แรงงานนี้บังคับใช้เฉพาะ “ไพร่ชาย” เท่านั้น ส่วนไพร่หญิงซึ่งต้องเลี้ยงดูลูกเต้าไม่เกี่ยว ทำให้ชายไทยส่วนรวมร้อยละ 80-90 ของสมัยอยุธยา ต้องไปใช้แรงงานแทนการเสียภาษีให้กับรัฐ เป็น “ไพร่หลวง” ให้กับพระเจ้าอยู่หัว หรือเป็น “ไพร่สม” ให้กับเจ้านายต้นสังกัดของตนทุกๆ คนไป

เพราะการใช้แรงงานแทนการเสียภาษีต้องทำกันนานถึง 6 เดือนต่อปี และมีผลต่อการทำไร่นาตามฤดูกาล จึงต้องใช้วิธีเกณฑ์แรงงาน 1 เดือน กลับบ้านไปทำไร่นา 1 เดือนสลับกลับไปกลับมาเช่นนี้จนครบ 6 เดือนในแต่ละปี จึงเรียกการเข้าเวรเพื่อใช้แรงงานนี้ในอีกชื่อหนึ่งคือการ “เข้าเดือน” ซึ่งทราบๆ กันแพร่หลายอยู่แล้ว

ระบบทาสของไทยเดิม ซึ่งเหมือนหนี้สินส่วนบุคคลจึง “ถูกขี” ด้วยระบบไพร่อีกชั้นหนึ่ง เพราะการทำหน้าที่ “ไพร่” เป็นภาระต่อส่วนรวม คล้ายกับการ “เสียภาษี” ให้กับรัฐในปัจจุบัน

คือพลเมืองทุกคนต้องเสียภาษีทุกปี ส่วนการมีหนี้สินกับใครแค่ไหน ก็ต้องชดใช้ตามที่ตกลงกันเองด้วย

สรุปให้รวบรัดคือ “ทาส” ทุกๆ คน ก็ต้องไปทำหน้าที่ “ไพร่” เหมือนกับคนอื่นๆ และยอมต้องไป “เข้าเดือน” เป็นไพร่หลวง/ไพร่สมเหมือนๆ กันด้วย จะผิดกันเฉพาะช่วงการ “ออกเดือน” เป็นสำคัญ คือพวกซึ่งเป็น “ไท” ได้กลับบ้านของตนเอง ส่วนพวก “ทาส” ต้องไปให้ “นายเงิน” ใช้แรงงานเท่านั้นเอง

ในสภาพการณ์เช่นนี้ของสมัยอยุธยา ถึงนายเงินจะมีสิทธิลงโทษทาส “ขาดค่า” อย่างไรก็ได้ตามกฎหมาย แต่ถ้ากระทำความผิดบาดเจ็บพิการหรือถึงตาย พอถึงคราวที่ทาสของตนต้องไป “เข้าเดือน” ตามระบอบไพร่ แล้วจัดส่ง “ตัวไพร่” ไปให้กับผู้เป็น “ต้นสังกัด” ไม่ได้เพราะพิการล้มตายไปแล้วจะเกิดอะไรขึ้น?

กฎหมายเกี่ยวกับ “ทาส” จึงคลุมเข้าในจุดนี้ คือห้ามนายเงินลงโทษทาสถึงล้มตาย เพราะจะเดือดร้อนอย่างไรๆ ก็ไม่ให้ฆ่าฟัน และถ้าเกเรอย่างสุดฤทธิ์สุดทนจริงๆ ถึงระดับที่ไม่สามารถ “ร่วมโลก” กันแล้วก็ตาม กฎหมายแค่อยอมให้ “ขายทิ้ง” ให้กับ “นายเงิน” คนใหม่แทน แต่จะห้ามลงโทษถึงระดับฆ่าฟันกันเด็ดขาด

ข. สิทธิของสตรีไทยโบราณ (Traditional Thai Women Rights)

สังคมโบราณทั้งหมดไม่ว่าของไทยหรือของฝรั่ง ต่างเน้นถึงความ “เหลื่อมล้ำทางเพศ” ระหว่างผู้ชาย/ผู้หญิงทั้งสิ้น เพราะทั้ง 2 เพศมีสิทธิ์ผัดกันเด่นชัด นำสู่การมีภาระทางสังคมที่ผิดกันด้วย ความ “เหลื่อมล้ำ” ไม่เท่าเทียมกันนี้ไม่จำเป็นต้องเลวร้ายเสมอไป เช่นในการแข่งกีฬา ถ้าให้ผู้หญิงแข่งกับผู้ชาย อาจถือเป็นการ “เอาเปรียบ” กันก็ได้

แต่สังคมไทยต่างจากสังคมตะวันตกอย่างสำคัญ 2 ประการ **ประการแรก** คือ ไทยไม่เคยผ่านขั้นตอนการ “ปฏิวัติวิทยาศาสตร์” เลย เพราะถึงมีการรับวิทยาการภายนอกเข้ามา เราจะ “ประยุกต์” ความรู้ใหม่กับเก่าเข้าหากัน ทำให้คิดเดิมอย่างผี/เปรต และฟ้าสูง/แผ่นดินต่ำกับคิดใหม่ เช่นแรงโน้มถ่วง หรือทฤษฎีแสง สามารถอยู่กันได้โดยไม่ขัดแย้ง

ประการหลัง คือ พวกฝรั่งเคยเป็นนักล่าอาณานิคม หรือเป็น “นายพราน” ล่าดินแดนมาก่อน ส่วนพวกเราในมุขกลับเคยเป็น “สัตว์ถูกล่า” ของพวกเขา จึงหวาดกลัวฝรั่งอย่าง “หวัดหวอด” เสมอมา พอพวกเขาชี้ให้เราปรับเปลี่ยนอะไรๆ เราจะเร่งรีบปรับแก้ตามที่เขาบอกทันที โดยเชื่อมั่นเป็นทางรอดเดียวเท่านั้นที่ได้

ในช่วงที่ฝรั่งเข้ามารุกรานดินแดนรอบๆ เมืองไทย คือย้อนกลับไปสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ 5 และที่ 6 เราเองจำต้อง “ปฏิรูป” ประเทศครั้งใหญ่ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และธรรมเนียมประเพณี เช่นมีการยกเลิกทาสและระบบไพร่ รวมถึงการจัดทำทะเบียนบ้าน ตลอดจนให้ทุกๆ คนต้องมี “นามสกุล” เป็นต้น

ขบวนการ “ปฏิรูป” ทั้งหมดนี้ เป็นการปรับแก้ตามแนวทางที่ฝรั่งชี้แนะ เราจึงทำตามด้วยความเชื่อมั่นว่าพวกเขา “ศิวิไลซ์” กว่าเรา และถ้าเราจะพัฒนาขึ้นสู่ระดับความเป็น

“**นาหาอารยประเทศ**” อย่างพวกเขา เราต้องทำตามแนวโน้มน้อยๆ ไม่ได้ เพราะถ้าไม่กระทำตาม เราจะต้องสูญเสียเอกราชอย่างแน่นอน

แต่สมัยนั้นยังไม่ยอมรับ “**สิทธิสตรี**” ดังปัจจุบัน ผู้หญิงฝรั่งยังถูกกดขี่อยู่ตามจารีตโบราณ ย้อนกลับไปถึงสมัยพระเจ้าทรงสร้างโลก มนุษย์ชื่อ **Adam** ซึ่งเป็นผู้ชาย จะถูกเนรมิตจากดินโคลนของโลกนี้ขึ้นมาเป็นมนุษย์คนแรก โดยพระเป็นเจ้าใช้ “**อัครลักษณะ**” ของพระองค์เอง (His Own Image) ในการเนรมิตมนุษย์ชายคนนี้ขึ้นมา มนุษย์จึงมีคุณลักษณะอันพิเศษสุดต่างจากสิ่งอื่นๆ ทั้งหมดในสกลจักรวาล

หลังจากที่เนรมิตนาย “**อาดัม**” (ชาย) แล้ว พระองค์ได้ทรงสร้าง **Eva (ผู้หญิง)** ตามมาอีก โดยเจาะจงสร้าง “**อีวา**” นี้จาก “**ซี่โครงซ้าย**” ของนาย “**อาดัม**” ดังกล่าว เพื่อให้เธอ “**เคียงข้าง**” เขาชั่วชีวิต และด้วย “**เกณฑ์คุณค่าและฐานคิด**” ดังกล่าว ชาวตะวันตกถือว่าสตรีเป็นเพียง “**อวัยวะ**” (Organs) ชิ้นหนึ่งของชายโดยตรง

คำกล่าวที่ว่า “**สามีภรรยาเป็นบุคคลเดียวกันตามกฎหมาย**” นั้น สะท้อนถึงฐานะของภรรยาว่าเป็น “**อวัยวะ**” ของสามีโดยตรง เพราะหลังเข้าพิธีสมรสแล้ว ฝ่ายหญิงซึ่งมี “**ชื่อ**” (ตัวตน) ใดๆ ก็ตามที จะกลายเป็น “**ส่วนหนึ่ง**” ของสามี เช่นถ้าสามีชื่อ John Smith สามีภริยาคู่นี้จะมีชื่อเป็น “**Mr. & Mrs. John Smith**” ตามประเพณี

ในสมัยที่ไทยชนชายไขว่คว้าความ “**ศิวิไลซ์**” เยี่ยงฝรั่ง เพราะเกรงว่าเขาจะจับเราเป็นอาณานิคมเหมือนเพื่อนบ้าน พอศึกษาพบว่าฝรั่งมีระเบียบแบบแผนอย่างๆ เราก็เร่งรีบ “**ปรับปรุง**” ให้ไทยไปเป็นเช่นพวกเขา คุณค่าของวัฒนธรรมเดิมถูกดูแคลน โดยเชื่อมั่นมั่นล้ำหลังด้อยพัฒนา ตกยุคตกสมัย สูญเสียฝรั่งไม่ได้

ความคิดความเชื่อทำนองนี้ยังระบาดแพร่หลายอยู่จนปัจจุบัน โดยมี “**ฐานข้อมูล**” ให้อ้างอิงได้เพียง 2-3 แหล่ง เช่น จากงานประพันธ์ของ “**รามจิตติ**” (นามแฝง) เกี่ยวกับ “**เครื่องหมายแห่งความรู้เรื่องคือสถานะแห่งสตรี**” ซึ่งระบุไว้ตอนหนึ่งว่า

“ในฐานะมนุษย์ที่กล่าวมานี้ สตรีเป็นวิญญานทรัพย์ของบุรุษโดยแท้ และผู้ชายประพฤติต่อผู้หญิงเหมือนประพฤติต่อปศุสัตว์ คือ ใช้ให้ทำงานต่างๆ ทุกอย่าง... ผู้ชายจะทำอะไรต่อผู้หญิงก็ได้ทั้งสิ้น ฆ่าก็ตาย ขายก็ขาด... ทั้งกฎหมายแบบธรรมเนียมและประเพณีทั้งปวง ผู้ชายเป็นผู้บัญญัติขึ้นสำหรับความสะดวกของผู้ชายเท่านั้น”

ซึ่งถ้าเป็นจริงตามนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยต้อง “ **सामान्य**” อย่างที่สุด

แต่หากว่าคำกล่าวนี้เป็นเรื่องเหลวไหล แล้วเหตุใดจึงนิยมอ้างอิงกันได้ไม่หยุดหย่อน? หรือมีการศึกษาตรวจทานข้อเขียนนี้บ้างหรือไม่? มีหลักฐานข้อมูลใดๆ มาสนับสนุนข้อคิดนี้บ้างหรือไม่? เพราะหลังจากการตรวจทานอย่างถี่ถ้วนแล้ว ข้อคิดข้อเขียนนี้ผิดพลาดไม่มีมูลเลย แต่กลับได้รับความนิยม อ้างอิงถึงกันอย่างกว้างขวาง!

เหตุเดียวที่งานนิพนธ์นี้ได้รับความนิยม มีการอ้างอิงถึงอย่างแพร่หลาย จะเป็นเพราะนาย “รามจิตติ” คนนี้เป็นนามแฝงของพระเจ้าแผ่นดิน คือ รัชกาลที่ 6 หรือพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพระ “มหาธีรราชเจ้า” ของปวงชนชาวไทย ข้อคิดข้อเขียนของพระองค์ท่านจึงเป็นที่ยอมรับกันโดย “ดุสิตฎีกา” ไม่ต้องตรวจสอบอีก

ระบบคิดความเชื่อทำนองนี้ จะขยายผลให้รวมถึง “พระราชวินิจฉัย” พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์อื่นๆ ด้วย เช่นในกรณีของ “อัมแดงเหมือน” ของสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งพ่อแม่ของ “นางสาวเหมือน” บังคับให้ลูกสาวแต่งงานกับชายที่ไม่พอใจ แต่อัมแดงเหมือนขัดขืน ไม่ยอมเข้าเรือนหอกับเจ้าบ่าวที่พ่อแม่ตบแต่งให้

ลงท้าย “อัมแดงเหมือน” ต้องถวายฎีกา ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า ผู้เป็นพ่อแม่แม่ของลูกทั้งปวงจะบังคับให้ลูกๆ แต่งงานไม่ได้ เพราะ...

“บิดามารดาไม่ได้เป็นเจ้าของบุตรชายบุตรหญิง ดังหนึ่งคนเป็นเจ้าของโค กระบือ ช้าง ม้า จะตั้งราคาขายตามใจได้...”

อีกนัยหนึ่งคือ “คำประกาศ” ของรัชกาลที่ 4 นี่เป็นการ “ยกระดับสิทธิสตรีไทย” ให้สูงขึ้นจากที่เป็นอยู่ตามจารีตเดิม ทำให้ใกล้เคียงกับ “สตรีตะวันตก” ตามลำดับ เพราะหลัง “คำประกาศ” นี้ พ่อแม่จะใช้วิธี “คลุมถุงชน” ยกลูกสาวให้กับชายโดยลำพังไม่ได้อีกแล้ว ต้องให้ลูกสาวยินยอมพร้อมใจด้วย

ความจริงการอ้างงานพระราชนิพนธ์ หรือพระราชวินิจฉัยของกษัตริย์พระองค์ใดๆ เพื่อให้ข้อคิดต่อเรื่องนี้น่าเชื่อถือมากขึ้นนั้น เป็นพฤติกรรมที่ผิดกาลเทศะอย่างที่สุด เพราะโดย “ฐานคิดและเกณฑ์คุณค่า” ของสิทธิมนุษยชนสากลนี้ พระมหากษัตริย์เองก็เป็นมนุษย์ ไม่ได้วิเศษกว่า “ดาสดาสา” ทั่วไป และจำเป็นต้องตรวจสอบเหมือนๆ กันด้วย

หรือถ้าพิจารณาเฉพาะเรื่อง “สิทธิสตรี” ตามประเพณีไทยเดิมนี้อีก คำอ้างอิงซึ่งเป็น “พระราชวินิจฉัย” จะผิดพลาดได้หรือไม่? ซึ่งถ้ามาพิจารณาตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน สิ่งที่ตรวจพบมันไม่น่าชื่นชมเลย เพราะเห็นได้ชัดว่ามีความผิดพลาดร้ายแรงมาแต่ต้น คือตั้งแต่การเกิดขึ้นของ “กฎหมายตรา 3 ดวง” เลยก็น่าได้

เพราะกฎหมายไทยเดิมนั้น ก่อเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 ของกรุงเทพฯ เป็นราชธานี โดยมีเหตุคือหญิงนางหนึ่งมีผัวเป็นตัวตนชัดเจนอยู่ เป็นโจทก์ฟ้องร้องขอเลิกจากผัวเดิม โดยอ้างเหตุว่าปัจจุบันตน “มีชู้” เป็นชายอื่นเรียบร้อยแล้ว มีสมัครใจจะอยู่กับผัวเก่าอีก ขอศาลหลวงตัดสินให้เลิกผัวเก่า แล้วไปมี “ผัวใหม่” ได้ตามประเพณีเดิม

นักปราชญ์ราชบัณฑิตที่มีความรู้และประสบการณ์ คงสามารถพิพากษาคดีนี้ได้ไม่ยากนัก คือให้หญิงที่ “มีชู้” เลิกกับผัวเก่า และไปแต่งงานกับผัวใหม่ได้เลย เพราะสถานภาพของ “ผัว/เมีย” ไทยเดิมนั้นขึ้นกับความ “สมัครใจ” ของทั้งชายและหญิง ทำให้การ “มีชู้” ของฝ่ายหญิงแสดงถึงการ “ต่อต้าน” สามีก่อนไปเรียบร้อยแล้ว

กฎหมายสมัยอยุธยาจึงยอมให้หญิงซึ่ง “มีชู้” ทุกๆ คนสามารถเลิกจากผัวเก่าได้เลย โดยไม่เกี่ยวกับว่าผัวเดิมจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ และจะฟ้องร้องกันก็ศาลๆ ทุกๆ ศาลจะวินิจฉัยว่าการ “มีชู้” นี้เป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้หญิง และสามารถใช้เป็นข้ออ้างในการฟ้องหย่าได้เสมอ

แต่พอเกิดคดีทำนองนี้ขึ้นในต้นรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ หรือรัชกาลที่ 1 กลับเห็นว่ากฎหมายเดิมไม่เป็นธรรม เพราะเมียซึ่งเป็นฝ่ายมีชู้เองจะเอาเหตุนี้มาอ้างหย่าผัวตัวเองนั้นไม่ถูกต้อง เพราะชายผู้ผัวเป็นฝ่ายบริสุทธิ์ ไม่สมควรให้หย่า

จึงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ทำการ “ชำระ” กฎหมายเดิมใหม่หมด โดยทรงคิดเอาเองว่ากฎหมายเก่าของสมัยอยุธยา ขาดความเป็นธรรมต่อชายผู้เป็นผัว และไปให้ประโยชน์ต่อเมียที่ “มีชู้” อย่างไม่เหมาะสมไม่ควร

ในขณะนั้นเป็นช่วง “กรุงแตก” มาได้ไม่นาน เหล่านักปราชญ์ราชบัณฑิตสูญหายไปเป็นอันมาก จึงไม่มีใครท้วงติงพระราชกระแสของพระองค์ท่าน ทำให้เมื่อเกิดการประมวลกฎหมายเดิมขึ้นใหม่ กลายเป็น “กฎหมายตรา 3 ดวง” ที่รู้จักกัน

กฎหมายฉบับนี้จึงผิดไปจาก “ฐานคิดและเกณฑ์คุณค่า” ดังเดิมอย่างมาก!

กว่าจะมาถึงรัชกาลที่ 6 สิทธิสตรีไทยดั้งเดิมนั้นคงเลือนหายจากความทรงจำไปแล้ว และเมื่อใดเกิดกรณีที่พ่อแม่ใช้วิธี “คลุมถุงชน” ต่อลูกสาว หรือผัวเอาลูกเมียไปขาย โดยถือว่าเป็นสิทธิของพ่อแม่และชายผู้ทำได้ เพราะ กฎหมายตรา 3 ดวง ให้สิทธิไว้ ก็เกิดกลุ่มต่อต้านโดยอ้างพระราชวินิจฉัยของรัชกาลที่ 4 ในคดี “อ้าแดงเหมือน” เพื่อตอบโต้จนปัจจุบัน

ความจริงถึงจะมีการยกเลิกสิทธิสตรีที่จะ “มีชู้” ไปแล้ว แต่ร่องรอยของ “สิทธิสตรี” ไทยเดิมนั้นยังพอสืบสาวได้จากกฎหมายฉบับนี้อยู่ และในหลายๆ บทหลายๆ มาตราด้วย เช่นในเรื่องพ่อแม่ยกลูกสาวให้เป็นเมียของชายใดๆ โดยที่ลูกสาวเองไม่ยินยอมพร้อมใจ เข้าขาย “คลุมถุงชน” นั้น ฝ่ายลูกสาวสามารถต่อต้านด้วยวิธี “หนีตาม” ชายคนรักของตนเองได้เสมอ

วิธี “หนีตาม” เพื่อต่อต้านการ “ฝืนใจ” นี้แม้จะไม่ใช่ว่า “สิทธิ” ที่ถูกต้องหรือมีกฎหมายใดๆ รองรับตามประเพณี และตามตัวบทจะถือว่าชาย/หญิงคู่นี้เป็นเพียงแค่ “ชู้กัน” เท่านั้น แต่หากคู่รัก 2 คนนี้อยู่กันไต่ยดียว นับเป็น 2 ปีหรือ 3 ปีขึ้นไป และเกิด “ลูกเต้า” ระหว่างกันเรียบร้อย แล้วเอาดอกไม้รูปเทียนไปไหว้ “ขอขมา” พ่อตาแม่ยาย สถานการณ์จะเปลี่ยนใหม่ไปทันทีเลย

เพราะไม่ว่าพ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะแค่นใจขนาดไหน จะดัดขาดลูกสาว “ปล่อยวัด” ไปแล้วอย่างไร หากลูกสาวลูกเขยไปกราบไหว้ขอขมา โดยอุ้มลูก (ของตนเอง) หรือจุ๋มหลาน (ของตายาย) เข้าร่วมในพิธีกรรมครั้งนี้ด้วย การ “หนีตาม” ซึ่งถือว่าผิดพลัดในเบื้องต้นจะกลายเป็นสิ่งชอบธรรมไป ถึงพ่อตาแม่ยายไม่ยอมรับการขอขมา แต่คนคู่นี้เป็น “ผัวเมีย” ที่สมบูรณ์แล้ว

การ “ฝืนใจ” ของพ่อแม่ต่อลูกสาวจึงไม่ใช่สิ่งที่สามารถทำได้ตามสะดวก พอๆ กับสิทธิของผัวในการขายเมียตามกฎหมายเช่นกัน เพราะนอกจากตัวหญิงจะมีพ่อแม่พี่น้องแวดล้อมอยู่

ปกป้องคุ้มครองไม่ให้ขายละเมิดได้ง่ายๆ แล้ว ยังมีกฎหมายหลายมาตราที่ควรพิจารณาร่วมด้วย เช่นต้องดู “**พระไอยการลักษณะกัณฑ์**” ประกอบไปด้วยเสมอ

วิธีการซื้อขายทาสแบบ “**ไม่ขาดค่า**” ของไทยโบราณนั้นมีสาระสำคัญคือ “**กู้ยืม**” โดยแท้ คือขอกู้จากเจ้าหนี้ในวงเงินจำนวนหนึ่ง แล้วใช้คนอันเป็น “**สมบัติ**” ของลูกหนี้ ไม่ว่าคนๆ นี้จะเป็นลูก เมีย หรือทาส เป็น “**หลักทรัพย์**” ค้ำประกันการกู้ยืม และยินยอมให้ “**นายเงิน**” ใช้ทาสดังกล่าวเป็นแรงงานได้ตามสมควร โดยเรียกการใช้แรงงานนี้ว่า “**ขัดดอก**” ดังกล่าวแล้ว

ดังนั้นการที่ผู้คนใดขายเมียเป็นทาสไม่ขาดค่า อันเป็นสิทธิตามกฎหมาย และน่าจะ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติโดยทั่วๆ ไปนั้น จึงสัมพันธ์กับกฎหมาย “**การกู้หนี้**” อย่างเสี่ยงไม่ได้ และหากผู้เมียผู้นี้มี “**สมบัติ**” อย่างอื่นๆ สามารถจะใช้เป็น “**หลักทรัพย์**” ค้ำประกันการกู้ยืม เช่นมีเรือกลสวนไร่นา หรือใช้โคกระบือไป “**ขัดดอก**” ใช้แรงงานแทนคน กฎหมายเดิมจะเขียนไว้อย่างไร?

ตาม “**พระไอยการลักษณะกัณฑ์**” มาตราที่ 18 ระบุว่าถ้าผู้เมียได้ก่อหนี้ร่วมกัน และต่อมาจะหย่าร้างแยกทางกัน ให้แบ่งหนี้ออกเป็น 3 ส่วน ให้ผู้เมีย 2 ส่วน และเมียชดใช้เพียง 1 ส่วน แต่ถ้าชายผู้เมียผู้มาเพื่อไปบำเรอหญิงอื่น หรือเพื่อวงศาคณาญาติของตนเองโดยลำพัง ฝ่ายเมียไม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น

บทสรุปของมาตรา 18 จาก **กฎหมายตรา 3 ดวง** ดังกล่าวเขียนไว้ดังนี้ คือ:

“ถ้าผู้ชายกู้มาบำเรอชู้สาวพ่อแม่พี่น้องมันเอง ให้ชายใช้แต่ผู้เดียว โดย พระราชกฤษฎีกาท่านแล”

ซึ่งแสดงว่าถึงผู้เมียจะมีสิทธิอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย จะเอาชื่อลูกเมียไปใส่ในสารกรรมธรรม์ค้ำประกันการกู้ยืมได้ แต่ถ้าชายผู้เมียซึ่งไปทำการกู้ยืมนี้ไม่ได้มุ่งหมายจะนำเงินดังกล่าวมาทำนุบำรุงลูกเมีย แต่จะเอาไปใช้เพื่อกิจกรรมอื่นๆ เมียสามารถหย่า และไม่มีส่วนรับผิดชอบกับการกู้เลย

สิทธิใดๆ ที่พ่อแม่จะขายลูกๆ และสิทธิของสามีที่จะขายภรรยา ตามที่ระบุอย่างชัดเจนใน **กฎหมายตรา 3 ดวง** นั้นจึงไม่ใช่สิ่งที่ “**สมบูรณ์ในตนเอง**” อย่างที่เคยเชื่อกัน แต่เป็นสิทธิซึ่งมีข้อแม้ ข้อจำกัด และข้อบังคับมากมายหลายๆ ด้าน จนกลายเป็นสุภาษิตไทยเดิมที่ว่า “**ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ และผูกอยู่ตามใจผู้นอน**” มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว!

ค. สิทธิเด็กไทยตามกฎหมายตรา 3 ดวง

กฎหมายตรา 3 ดวง ไม่มีหมวดใดๆ เกี่ยวข้องกับ “**สิทธิเด็ก**” อยู่เลย แต่ถ้าสุภาษิตเดิมระบุว่าให้ “**ผูกอยู่ตามใจผู้นอน**” นั้น แล้วใครจะเป็นผู้นอนอยู่ใน “**อู่**” ดังว่า? เพราะมีเฉพาะเด็ก “**ทารก**” เท่านั้นที่ใช้ในการนอน และหากขนาดเด็กแบเบาะดังกล่าวยังมี “**สิทธิทารก**” ในการเลือกเขตนอนของตนเอง แล้วเด็กไทยโบราณจะไม่มีสิทธิใดๆ อย่างไรได้!

ปัญหาคือเราจะนิยามคำว่า “เด็ก” นี้อย่างไร เช่นจะใช้คำนิยามของไทยหรือของฝรั่ง และจะใช้เกณฑ์อายุเท่าใดมาจำแนกแยกแยะ ให้เด็กซึ่งเป็น “ผู้เยาว์” อยู่ในเกณฑ์อายุระดับหนึ่ง และใครที่มีอายุเกิดเกณฑ์เด็ก จะกลายเป็น “ผู้ใหญ่” แทนนับแต่จุดนั้น การนิยามคำว่า “เด็ก” จึงไม่่ง่ายดังคิด และการสร้างเกณฑ์ด้านอายุจะยิ่งยุ่งยากขึ้นไปอีก

ซึ่งตามกฎหมายของภาคยานุวัติ แห่งสารอนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 กำหนดว่าคนที่เรียกว่า “เด็ก” นี้ให้หมายถึงผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ เพราะถ้าใครมีอายุเกินเกณฑ์ 18 ที่ว่านี้จะพ้นความเป็น “เยาวชน” ต้องเลื่อนขั้นขึ้นเป็น “ผู้ใหญ่” หรือผู้ “บรรลุนิติภาวะ” ทันที

เดิมเกณฑ์การ “บรรลุนิติภาวะ” จากเด็กเป็นผู้ใหญ่อ้างว่า ฝรั่งกำหนดที่อายุ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งจะตรงกับทางไทยที่อายุของชายในวัยนี้มีอายุ “ครบบวช” เป็นพระสงฆ์ได้เช่นกัน ด้วย จึงเกิดการเทียบเคียงให้เกณฑ์อายุ 20 ปีเป็นเกณฑ์ของการ “บรรลุนิติภาวะ” มาแต่สมัยกรมหลวงราชบุรีฯ แล้ว

แต่ในช่วงราว 30 ปีที่ผ่านมา อันเป็นช่วงปลายสงครามเวียดนาม ทางสหรัฐฯ ต้องการเกณฑ์ทหารเพิ่มเพื่อการรบ จึงประกาศลดอายุผู้ครบเกณฑ์จากอายุ 20 เป็น 18 ปีแทน แต่การลดอายุสำหรับทหารนี้ ต้องสัมพันธ์กับเกณฑ์ของการ “บรรลุนิติภาวะ” ด้วย เพราะการเป็นทหารเป็นเรื่องของ “ผู้ใหญ่” เท่านั้น จะเกณฑ์คนในวัย “ผู้เยาว์” ไปรบเป็นสิ่งไม่สมควร

กติกาก็ให้อายุ 18 ปีบรรลุนิติภาวะจึงเกิดขึ้น มีประเทศสหรัฐฯ เป็นผู้ริเริ่ม ต่อมาทางตะวันตกอื่นๆ ปฏิบัติตาม จนแพร่ระบาดกลายเป็น “กติกาสากล” ในปัจจุบัน โดยพึงพิงผลงานวิจัยและการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งชี้ชัดว่าคนในวัย 18 กับ 20 นั้น ไม่ต่างกันในระดับ “วุฒิภาวะ” เลยแม้แต่หยด

สำหรับประเทศประชาธิปไตยนั้น การบรรลุนิติภาวะนำมาซึ่ง “สิทธิในการเลือกตั้ง” ด้วย ทำให้ชาติตะวันตกส่วนรวมให้สิทธินี้ต่อผู้มีอายุ 18 ปีถ้วนหน้า พอนักการเมืองไทยซึ่งไม่น้อยเป็นนักกฎหมายได้ทราบถึงการปรับลดเกณฑ์อายุดังกล่าว และเห็นเป็นโอกาสในการขยายฐานเสียงของตนเอง จึงผลักดันให้ปรับกฎหมายเลือกตั้ง ให้ลดอายุของผู้มีสิทธิ ตามฝรั่งด้วย

แต่ตามขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือกติกากฎเกณฑ์ทั้งหมดของไทยเรา ไม่เคยมีการให้อายุ 18 ปีเป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยก “วุฒิภาวะ” ของพลเมืองเลย การจะลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งจาก 20 เป็น 18 ปีจึงเหลือเพียงหนทางเดียว คืออ้างว่า “นานาชาติอารยประเทศ” เขาใช้เกณฑ์นี้กันหมดแล้ว ถ้าเราไม่ปรับตามจะกลายเป็นล้าหลังป่าเถื่อน เป็นสำคัญ

การกล่าวอ้างเรื่อง “นานาชาติอารยประเทศ” นี้ฟังขึ้น ดูสมเหตุสมผล เพราะเคยทำกันแบบนี้มานานกว่าร้อยปีแล้ว รัฐธรรมนูญไทยจึงปรับเกณฑ์ในการเลือกตั้งใหม่ ให้ผู้มีอายุ “18 ปีขึ้นไป” ทั้งหมดสามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้ แต่เพราะเกณฑ์ 18 ปีนี้ไม่มีฐานทางประเพณีวัฒนธรรมเดิมมารองรับ จึงเกิดความ “ลักลั่น” ทางกฎหมายอย่างที่สุด

ทั้งนี้เพราะกฎหมายไทยในขณะนี้ดูจะแบ่งแยกคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” กับ “ผู้เยาว์” ออกเป็น 3 กลุ่มอายุ เริ่มจาก “เด็ก” คือผู้มีอายุไม่เกิน 14 ปี ตามด้วย “เยาวชน” ได้แก่ผู้มีอายุระหว่าง 14 ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แล้วสุดท้ายคือ “ผู้เยาว์” ซึ่งหมายถึงผู้ยังไม่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ (และยังไม่ได้สมรสตามกฎหมาย) ตามลำดับ

การแบ่งแยก “เด็ก-เยาวชน-ผู้เยาว์” ออกเป็น 3 กลุ่มอายุนี้นี้ เป็นผลพวงของการลอกเลียนกฎหมายฝรั่งทั้งสิ้น แต่เป็นการลอกเลียนซึ่งต่างกรรมต่างวาระ และต่างยุคต่างสมัยกันด้วย คือทยอยแปลกฎหมายฝรั่งมาเป็นไทย กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องมากกว่าศตวรรษ โดยเพิ่มเติมของใหม่เข้าไปบนของเก่าเรื่อยๆ แต่กลับไม่เคย “สังคายนา” ว่ากฎใหม่กับกฎเก่ามันสัมพันธ์หรือไม่เลย!

ผลเสียโดยรวมคือกฎหมายไทยในปัจจุบันไม่มี “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เกี่ยวกับ “เด็ก” และ “ผู้ใหญ่” ที่แน่นอน ซึ่งในแง่กฎหมายคือไม่มีกติกาในการแยกแยะระหว่างผู้ “ไม่บรรลุนิติภาวะ” กับผู้ “บรรลุนิติภาวะ” ใดๆ ทั้งสิ้น สิ่งเดียวที่มีคือ “ตัวบท” (มาตราที่ 19-20) ของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ระบุว่าคนต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์จึงจะ “บรรลุนิติภาวะ” ได้เท่านั้นเอง

ปัญหาร้ายแรงมี 2 ระดับ ระดับแรก เกี่ยวกับความ “สมเหตุสมผล” ของกฎหมาย คือทำไมถึงกะเกณฑ์ให้คนอายุ “20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป” เท่านั้นถึงเป็นผู้ “บรรลุนิติภาวะ” อย่างที่เป็นอยู่ จะแจกแจงแยกแยะ อธิบาย และพิสูจน์ให้ชัดเจนได้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน หรือเพราะเคยกำหนดกันมาอย่างนี้ และเคยปฏิบัติกันตามนี้ จึงควรปฏิบัติต่อไปหรืออย่างไร?

ประการหลัง คือเมื่อกติกาของรัฐธรรมนูญมีการปรับแก้ไข ให้ผู้มีอายุเพียง 18 ปีบริบูรณ์มีสิทธิเลือกตั้งได้ ทั้งๆ ที่กฎหมายถือว่าพวกเขายังไม่บรรลุนิติภาวะ คือพฤติกรรมของคนในกลุ่มอายุนี้นี้ ยังไม่มีผลบังคับอย่างบริบูรณ์ตามกฎหมาย ทำให้การกระทำ “นิติกรรม” ใดๆ ของ “ผู้เยาว์” เหล่านี้ จำต้องมีผู้ใหญ่ซึ่งเป็น “ผู้ปกครอง” มารับรองร่วมด้วยเป็นสำคัญ

แต่ตามเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน ชาวไทยผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ทุกๆ คน ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงผู้ชาย จะบรรลุนิติภาวะหรือไม่ ต่างมี “สิทธิในการเลือกตั้ง” เท่าเทียมกันหมด คือสามารถเลือกตั้งผู้แทนอย่างเสรี และผลของการเลือกตั้งนี้จะมีผลบังคับใช้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามกฎหมายด้วย โดยไม่มี “ผู้ปกครอง” มารับรองผลอีกด้วย

ตกลง “ผู้เยาว์” ที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปีบริบูรณ์นี้ ซึ่งเป็นผู้ยัง “ไม่บรรลุนิติภาวะ” ตามกฎหมายโดยแท้ จะไปลงนามทำ “นิติกรรม” อื่นๆ ไม่ได้ แต่กลับสามารถมาใช้เครื่องหมาย “กากบาท” (X) ลงบนเอกสารเลือกตั้ง และให้เอกสารฉบับนี้มีผลชี้ขาดว่า สส. สว. รัฐมนตรี หรือกระทั่ง นายกฯ ท่านใด มีสิทธิดำรงตำแหน่งได้อย่างสมบูรณ์!

กฎหมายไทยจึงมีลักษณะคล้ายขนม “สลัดผัก” ขนาดใหญ่ ภายในขามนี้มีชิ้นส่วนของผักมากมายหลายชนิด ซึ่งผักส่วนใหญ่มีต้นตอจากตะวันตก แต่ถ้าผักฝรั่งเช่น “ผักกาดแก้ว”

(Iceberg Lettuce) มีราคาแพงเกินไป อาจนำผักไทยเช่น “ผักกาดหอม” มาทดแทนโดยไม่ผิดกติกา เพราะอย่างไรๆ การกินสลัดผักนี้เป็นวัฒนธรรมการกินของฝรั่งเขาอยู่แล้ว

เมื่อฝรั่งเขาบอกว่าการกินสลัดผักเป็นของดีมีประโยชน์ เราก็หันมานิยมกินตามพวกเขา ด้วยโดยไม่ต้องตรวจสอบว่าทำไมพวกเขาถึงต้องกินมัน กินตอนไหน อย่างไร และทำไม? ใดๆ เลย จากการที่ฝรั่งเขาว่าอย่างไร เราก็ว่าตามเขาไปเสียหมดนี้ ทำให้เราไม่ได้ย้อนมาดูวัฒนธรรมอาหารการกินแบบไทยเดิม ว่าเราจำต้องกินเจ้า “สลัดผัก” อย่างพวกเขาจริงหรือ?

ผลคือกฎหมายไทยปัจจุบันมีความสับสน ลักลั่น ไม่เป็นระบบ โดยอาจมี “เกณฑ์คุณค่าและฐานคิด” ร่วมกันประการเดียวเท่านั้นคือ กฎระเบียบโบราณของบรรพสตรีบรรพบุรุษไทยเป็นเรื่องล้าหลังด้อยพัฒนาทั้งสิ้น วิธีเดียวในการปรับปรุงกฎหมายของเราให้ทันยุคทันสมัยได้คือการทำลายล้างคตินิติความเชื่อแบบเดิม แล้วนำเอากฎหมายฝรั่งมาใช้แทนให้ครบถ้วน

ระบบนิติศาสตร์ไทยถึงวันเวียนอยู่ใน “วงจรรอบาทวี” กว่าศตวรรษแล้ว คือชอบดูหมิ่นดูแคลนภูมิปัญญาของบรรพชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการหลงใหลได้ปลื้มกับภูมิปัญญาฝรั่งไม่ขาดสาย พัฒนาการทางกฎหมายเช่นนี้เคยเป็นอย่างไรในสมัยกรมหลวงราชบุรีฯ เหล่าลูกศิษย์หลานศิษย์ของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะในแวดวงตุลาการ จะสานต่อร่วมกันอย่างเข้มข้นจนทุกวันนี้

ตัวอย่างของความสับสน ลักลั่น ไม่เป็นระบบ กับการหลงใหลได้ปลื้มต่อฝรั่ง และการเหยียดหยามบรรพชนคนโบราณ มีให้เห็นได้ใน “ตัวบท” กฎหมายไทยทั่วไปทั้งหมด รวมถึงเรื่องของ “สิทธิเด็ก” ในปัจจุบันด้วย เพราะคำว่า “Children Rights” ในขณะนี้ มีการนำเสนอกันราวกับว่าฝรั่งเป็นต้นตำรับ และทางไทยต้องอาศัยฝรั่งเป็นครูเสมอ

แต่หากมาศึกษากฎหมายไทยเดิมให้ถี่ถ้วน จะพบว่า “สิทธิเด็ก” ของเรานั้นมันเริ่มก่อน “สิทธิทารก” ตามสุภาษิตที่ว่า “ผูกอยู่ตามใจผู้นอน” เสียอีก เพราะจะเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาก็ว่าได้ เห็นชัดจาก “พระไอยการลักษณะโทษ” มาตรา 96 ซึ่งระบุว่า

“...นายเงินก็ตี ฟีน้องลูกหลานพ่อเจ้าเงินก็ตี เอาทาสฝากเลี้ยงเปนเมีย
เกิดลูกด้วยเท่าใดๆ ก็ดี แลมันเปนไทเพราะลูก แลชายหญิงมีสมักจะ
เลี้ยงกัน จะหย่ากัน ท่านว่ามีให้อาเงินค่าตัวแก้มันเลย...” (เน้นโดยผู้เขียน)

หรือ “ลูก” มีสิทธิไถ่ถอนแม่ซึ่งเคยเป็น “ทาส” ให้กลายเป็น “ไท” ได้ทันทีเลย

และแม้ว่าการ “เกิดลูก” ในสมัยโบราณนั้น จะมีอัตราอดของเด็กต่ำ และมีอัตราเด็กตายสูงกว่าปัจจุบันมาก กฎหมายเดิมของหมวดเดียวกันนี้ ในมาตรา 98 จึงสัทับเพิ่มเติมอีกว่า

“...หญิงทาสภริยา คลอดลูกตายก็ดี ตายแต่ลูกแม่มันยังก็ดี จะเอาเงิน
แก่ผู้ชายนั้นมิได้ ให้คินสารให้มันใช้ฉันเมียไท [ด้วยเหตุผลว่า] อย่าว่า
แต่মনุषยบุตรเลย ถึงอินพรหมก็ขัดความตายมิได้”

เรื่องซึ่งควรได้รับการพิจารณาให้ลึกซึ้งคือเนื้อหาของกฎหมายที่ว่า “คลอดลูกตายก็ดี” ในมาตรา 98 ดังกล่าว เพราะการที่ทารก “คลอดแล้วตาย” ของโบราณนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะเมื่อมีการคลอดที่ครบ “ทศมาส” เท่านั้น แต่จะนับรวมถึงการ “แท้งลูก” ในภาษาปัจจุบัน คือเริ่มนับกันที่อายุครรภ์เกิน 3 เดือนเป็นต้นไปเลยทีเดียว

เด็กไทยในอดีตจึงถือเป็นคล้าย “ของขวัญ” อันเลอค่า สามารถใช้ไถ่ถอนสถานภาพอันต่ำต้อยของผู้เป็นแม่ จากภาวะทาสให้เป็นไทได้ทันที โดยไม่จำกัดว่าแม่จะมีหนี้สินและได้ “ขายตัว” ไว้ในมูลค่าเท่าๆ เด็กคนนี้จะสามารถไถ่ถอนให้หมดสิ้นเสมอ หรือถึงเด็กนี้จะเสียชีวิตไป “ก่อนคลอด” หรือ “แท้ง” ในภาษาปัจจุบัน คุณค่าของเขาก็ไม่ได้เสื่อมคลายไปแม้แต่นิดเดียว

สิทธิอำนาจของทารกไทยตามจารีต ไม่ได้จำกัดเฉพาะ “ไถ่ถอนแม่” ที่เป็นเมียทาสเท่านั้น แต่จะรวมถึงการ “ไถ่ถอนพ่อ” ที่ทำผิดต่อประเพณี เช่นการ “จุดคร่า” หรือ/และ “พาหนี” ตลอดจนการ “ลักลอบ” ได้เสียกันโดยพลการ หรืออื่นๆ ที่เข้าข่ายการ “ผิดประเวณี” ทั้งหมดทั้งสิ้นด้วย

คือในทุกกรณีที่ผู้เป็นพ่อกระทำ “ผิดประเวณี” ทั่วไป เช่นการ “ปิ่นเข้าหา” หรือ “พาหนี” เป็นต้น แต่เมื่อ “เกิดลูก” โดยเลี้ยงดูอยู่กินกันเรียบร้อย และอุ้มลูกจงหลานมา “ขอสมา” กับผู้ใหญ่ ซึ่งถึงพ่อตาแมยายจะไม่ยอมรับ แต่กฎหมายไทยเดิมจะถือว่าชายหญิงคู่นี้เป็นผัวเมียถูกต้องตามทำนองคลองธรรม และตามกฎหมายไปเรียบร้อยแล้ว

การให้ความสำคัญต่อเด็กเล็กๆ นับแต่ยังอยู่ในครรภ์มารดาจนคลอดออกมาเป็นทารก และยังสามารถไถ่ถอน “โทษทัณฑ์” ของพ่อแม่ดังกล่าว สะท้อนมุมมองต่อเด็กที่พิเศษสุดในวัฒนธรรมไทยเดิม ซึ่งถ้าใครใช้กติกาแบบฝรั่งมาตรวจสอบศึกษาประเด็นนี้ อาจตรวจไม่พบว่า “เด็กไทย” เคยมีสิทธิใดๆ ก็ไม่ได้ เพราะเด็กไทยไม่เคยมีสิทธิอย่างเด็กฝรั่ง

เพราะสิทธิอย่างที่เด็กไทยมีมาโดยตลอด เป็นสิ่งที่ฝรั่งถือเป็น “อภิสิทธิ์” ต่างหาก!

ตัวอย่างสำคัญที่สุดของ “อภิสิทธิ์” เด็กไทยตามจารีต คืออภิสิทธิ์ในการ “มีพ่อ” สำหรับทุกๆ คนไป โดยไม่จำกัดสถานภาพของหญิงผู้เป็นแม่ จะเป็นลูกของเมียหลวง เมียน้อย เมียทาส หรือแม้กระทั่งลูกของพ่อแม่ที่ “ผิดประเวณี” เช่นหนีตามกันไป ซึ่งกฎหมายเดิมจะถือเป็น “ชู้กัน” เท่านั้น แต่ลูกทั้งหมดต่างมีสิทธิจะ “มีพ่อ” ได้ตาม “นิตินัย” (De Juré) เสมอ

การมีพ่อของเด็กนี้มันเป็น “อภิสิทธิ์” ตรงไหน? และมีทางพิสูจน์อย่างแจ่มชัดหรือไม่? คำตอบทั้งหมดต่อเรื่องนี้เห็นได้ในตัวเองอยู่แล้ว! คือมันเป็นอภิสิทธิ์ตรงที่ไม่เคยบัญญัติสากล

ข้อไหนๆ ให้ความสำคัญต่อสิทธิเด็กในเรื่องการมีพ่อเลย และข้อพิสูจน์อยู่ที่อำนาจของลูกเด็กเล็กแดงของไทย ในการไถถอนพ่อแม่จากบาปเวรทั้งมวลดังกล่าวแล้ว

เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ของโลกตะวันตกซึ่งมีสภาวะของ “ลูกไม่มีพ่อ” (Bastards) มาแต่ดึกดำบรรพ์ และใช้เป็นคำด่าเชิงเหยียดหยามจนปัจจุบัน โดยมีนัยแฝงว่าเด็กพวกนี้ทั้งหมดต่างเกิดจากครรภ์ของ “หญิงสำส่อน” (Son of a Bitch) เทียบเคียงกับคำด่าไทยใกล้เคียงที่สุด คือคำว่า “ลูกอีต๊อก” ที่ตรงไปตรงมาที่สุด

แต่ในภาษาไทยเดิม กลับไม่เคยมีการเหยียดหยามทำนองนี้อยู่เลย! แต่จะถือเป็นเคราะห์กรรมที่น่าสงสารทั้งลูกทั้งแม่ และควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษอีกด้วย

ความโดดเด่น และข้ออ่อนด้อยของสิทธิมนุษยชนสากล (ฝรั่ง)

ข้อคิดเกี่ยวกับ “สิทธิมนุษยชน” ในปัจจุบันทั้งหมด คนไทยและชาวโลกต่างยกให้ฝรั่งเป็นครูเสมอ เพราะพวกเขามีสื่อสารพัดชนิดที่จะชี้แนะและชี้แนะ ว่าชาวโลกอื่นๆ ควรปฏิบัติตัวอย่างไร ว่าพวกเราได้วางตัวถูกต้องเหมาะสม หรือเบี่ยงเบนผิดเพี้ยนจากมาตรฐาน ซึ่งพวกเขากำหนดไว้มากน้อยแค่ไหน และควรปรับแก้อย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม

แต่ยิ่งศึกษาให้ลึกซึ้งถึงมาตรฐานของพวกเขาก็จะพบได้ถึงความเป็น “ไม่ชอบมาพากล” ยิ่งๆ ขึ้นตามลำดับ และลงท้ายด้วยข้อสรุปทางกวีนิพนธ์ของฝรั่งเอง ที่ว่า:

*“We shall not cease from exploration
and the end of our exploring
will be to arrive where we started
And know the place for the first time.”*

“Little Gidding,” T.S. Eliot

เพราะยิ่งศึกษาถึง “สิทธิมนุษยชน” ของพวกเขาเท่าไร ยิ่งทำให้เราเห็นถึงความแร้นแค้นลำเค็ญของสังคมฝรั่งดั้งเดิมมากขึ้นเท่านั้น และค้นพบถึงความมั่งคั่งของสังคมไทยในจุดนี้ยิ่งๆ ขึ้นด้วย

ชาวไทยโดยรวมและนักกฎหมายไทยโดยเจาะจง มีความรู้ความเข้าใจต่อคตินิยม ค่านิยม และธรรมเนียมปฏิบัติของฝรั่งอย่างฉาบฉวย คือซึมซับจากสื่อ และจากตำราประวัติศาสตร์เป็นหลัก โดยดูว่าพวกฝรั่งเขา “เจริญกว่า” เราในเชิงเศรษฐกิจ การทหาร การเมือง และสรุปเอาเลยว่า พวกเขาน่าจะรอบรู้เรื่อง “สิทธิมนุษยชน” เหนือกว่าเรามากมายนัก

จากผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ ข้อสรุปจะกลับเป็นตรงกันข้าม กล่าวคือโดย “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แล้ว สังคมไทยเดิมมีความโดดเด่นในหลายๆ ด้าน แต่คตินิยม

คิดความเชื่อด้าน “สิทธิมนุษยชน” แบบไทยเดิม จะผิดจากสิ่งที่เชื่อๆ กันสมัยปัจจุบันใน 2 สวรรค์ด้วยกัน ดังนี้คือ:

ก. เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนไทยขนานแท้ ไม่เคยวางอยู่ในกรอบความเชื่อด้านความเสมอภาคเลย แต่จะวางอยู่บนคติความเชื่อว่าสรรพสิ่งแตกต่างกันเหลื่อมล้ำกันอยู่ตามบุญทำกรรมแต่ง มนุษย์ไม่เคยเท่าเทียมกันเลยแม้แต่คนเดียว พอๆ กับที่มนุษย์จะไม่มีทางไปเท่าเทียมกับสัตว์ พืช และสิ่งมีชีวิตอื่น (เทวดา อินทร์ พรหม ผี เปรด ฯลฯ) ใช้อย่างไรอย่างนั้น

ข. และความยึดมั่นถือมั่นต่อความ “เหลื่อมล้ำต่ำสูง” ของสังคมไทยเดิสดังกล่าว ทำให้ไทยเราเป็นที่ถูกดูแคลนว่าไม่เคารพต่อ “สิทธิมนุษยชน” มานานกว่า 100 ปีแล้ว ด้วยเหตุว่าความยึดมั่นถือมั่นแบบโบราณของไทยนั้น มันไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับทฤษฎีแรงโน้มถ่วง ตามสมการ $F = G(M.M')/r^2$ ของท่านเซอร์ ไอแซค นิวตัน ดังอ้างถึงแล้ว

ทฤษฎีและสมการอันยิ่งใหญ่ของเซอร์ ไอแซค นิวตัน ดังกล่าว อาจนับเป็น “สัจธรรม” แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 และได้สร้างคตินิยมด้วยความเท่าเทียมของมวลมนุษย์ จนเกิดการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนแบบตะวันตกในที่สุด โดยการมีความเชื่อพื้นฐานอยู่เช่นนี้ ส่งผลให้ต้องรณรงค์ต่อต้านความเหลื่อมล้ำ “ไม่เท่าเทียม” ไปทั่วโลก ซึ่งย่อมรวมถึงประเทศไทยของเราด้วย

อย่างไรก็ตาม ความเป็นสัจธรรมดังกล่าวเป็นสัจธรรมทางวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ทางศาสนา จึงไม่อาจดำรงอยู่ด้วยศรัทธาของศาสนิกชน แต่จะต้องผ่านการทดสอบอยู่ตลอดเวลาเมื่อข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าขึ้น สมการเดิมจำต้องผ่านการปรับแก้ให้สัมพันธ์กับข้อมูลใหม่

ซึ่งในกรณีนี้ทฤษฎีใหม่ ได้แก่:

$$E = mc^2$$

ตามสมการแห่งทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษ (Special Theory of Relativity) ของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ โดยนำเสนอไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1905 แต่ก็สลับซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจ ต้องใช้เวลาหลายสิบปีถึงจะซึมซับรับทราบกันทั่วโลก

แม้กระทั่ง คณะกรรมการรางวัลโนเบล (The Nobel Prize Committee) ก็ไม่เคยยกย่องมอบรางวัลให้เขาในจุดนี้ ทั้งๆ ที่ทฤษฎีแห่งสัมพัทธภาพของเขาจะบีบบังคับให้มนุษยชาติต้องปรับแก้กระบวนทัศน์ทั้งหมดไม่เร็วก็ช้า เพราะการปรับแก้มันต้องเกิดขึ้นแน่ ขึ้นกับกาลเวลาว่าใครทำได้เร็วหรือช้ากว่ากันเท่านั้นเอง

แล้วเจ้าสมการนี้มันหมายถึงอะไร? สัมพันธ์กับสมการของท่านเซอร์นิวตัน เช่นใด? และเกี่ยวข้องกับเรื่องของเรา อันหมายถึง “สิทธิมนุษยชน” (ไทย เอเชีย หรือสากล) ตรงไหน? หรืออย่างรวมๆ คือ ทำให้ไม่ส่อหยิ่งใหญ่ระดับโลกของฝรั่ง ดังเช่น นิตยสารไทม์ (TIME Magazine) จึงยกย่องให้เขาเป็นถึง “บุรุษแห่งศตวรรษที่ 20” (Man of the 20th Century) ในที่สุด!

ในการแจกแจงปริศนาเรื่องนี้ทั้งหมด คงต้องใช้พื้นที่ของหนังสือเล่มได้อีกเล่มหนึ่ง แต่ถ้าจะอธิบายย่อประหยัดและรวบรัดคือ ทฤษฎีเดิมของนิวตัน ว่าด้วยแรงโน้มถ่วงนั้น เป็นการชี้ถึงความเที่ยงแท้และแน่นอนของสิ่ง 2 สิ่งตามธรรมชาติ คือ:

. พลังงาน (คือ $F = \text{Force}$ หรือ $E = \text{Energy}$) และ

. สสาร/มวลสาร (คือ M หรือ Masses) จากสมการ $F = G(M.M')/r^2$

โดยยึดมั่นว่าทั้ง 2 สิ่งนี้ร่วมกัน เป็นคล้ายๆ กับ “หยิน-หยาง” ของจักรวาลทั้งหมด

หรือหากจะขยายผลของ หยิน-หยาง [คือ “ฮวง” กับ “จื๊อ”] หรือ “ลมกับน้ำ” ที่คนไทยเชื้อสายจีนคุ้นเคยกันดี ซึ่งมีเพียง 2 ให้เป็น 4 เพื่อความถี่ถ้วน จะกลายเป็น “ธาตุทั้ง 4” ที่คนโบราณอ้างอิงประจำ คือ “ดิน น้ำ ลม และไฟ” ว่าเป็น “ธาตุพื้นฐาน” (Elemental Forces of the Universe) โดยสรรพสิ่งในสกลจักรวาลจะอยู่ดีมีสุข หรือล่มจมล้มละลาย ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งทั้ง 4 นี้เสมอ

ทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของไอแซค นิวตันนั้น ซึ่งในมุมมองของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แล้ว โดยรากฐานทางความคิด รากเหง้าทางความเชื่อ และเกณฑ์คุณค่า รวมถึงความนิยมทั้งหมด จะสอดคล้องกับความเชื่อด้าน “ฮวง-จื๊อ” ของจีนโบราณอย่างที่สุด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติจะสมเหตุสมผล ลงตัว และอธิบายได้ชัดเจนแน่นอนในทุกสิ่งทุกอย่าง

แต่ธรรมชาติมันอธิบายได้ง่ายๆ และแจ่มชัดตามตำรา “ฮวง-จื๊อ” จริงๆ หรือ! อีกนัยหนึ่งคือ เมื่อ “ซินแส” ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชาวจีน ชี้ออย่างนั้นดี มั่งมีศรีสุข หรืออย่างนั้นไม่ดี เจ็บไข้ได้ป่วย แล้วมันต้องเป็นไปตามที่ “ซินแส” ชี้นำไว้หรือไม่? หรือเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติตาม เพราะถึงเราจะไม่เชื่อถือ ก็ไม่ควรลบหลู่ อย่างที่นิยมจะกล่าวๆ กันกระนั้น?

ความหมกมุ่นว่า “ดิน น้ำ ลม ไฟ” เป็น “ธาตุพื้นฐานทั้ง 4” ของจักรวาล อาจยังมีการกล่าวถึงในแวดวงของนักศาสนา แต่ไม่มีค่า ไม่มีความหมาย หรือข้อเท็จจริงใดๆ รองรับมา นับร้อยๆ ปีแล้ว เพราะด้วยความรู้ของปัจจุบัน ทั้ง “ดิน น้ำ ลม ไฟ” มันไม่ใช่ “ธาตุ” อะไรเลย แต่ต้องประกอบขึ้นจากธาตุอื่นๆ นับเป็นสิบๆ ธาตุ เช่น ออกซิเจน และไฮโดรเจน เป็นต้น

ด้วยสมการใหม่ของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่กำหนดให้ $E = mc^2$ ความแตกต่างอันเป็น “สัจธรรม” ระหว่าง “สสาร” กับ “พลังงาน” ของนิวตัน (หรือในสำนวนจีนคือ “ฮวง” กับ “จื๊อ”) จะล่มสลายกลับกลายเป็น “อวิชชา” ไปทันที เพราะด้วยสมการใหม่นี้ สิ่งที่เราเชื่อว่าเป็น “สสาร” (Mass) กับสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็น “พลังงาน” (Energy) นั้น จะไม่ใช่ “ธาตุ” ที่เที่ยงแท้ต่อไปอีกแล้ว

แต่จะสามารถ “สลับปรับเปลี่ยน” กลับกันไปกลับกันมาได้ตลอดเวลา!

หมายความว่า “สสาร” คือ “พลังงาน” และ “พลังงาน” ก็คือ “สสาร” ที่เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกัน จะดูแตกต่างกันทางมุมมอง จุดยืน และห้วงเวลาที่เรามอง หรือผิดเพี้ยนไปจากกัน เฉพาะในทาง “มิติ” (Dimension) ของตัวเรา คือ “ผู้เฝ้ามอง” (Observer) เท่านั้นเอง

เรื่องนี้ไม่ใช่ปรัชญาที่ลึกลับซับซ้อนอะไร เพียงแต่ต้องการความเอาใจใส่บ้างก็กระจ่างชัด แต่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมสละเวลา จึงคิดว่าเรื่องนี้อย่างยากเกินสติปัญญา คล้ายๆ กับคนในสมัย

คริสต์ศตวรรษที่ 16-17 ที่ไม่ยอมรับระบบสุริยะ เพราะจะทำให้โลกต้องหมุนรอบตัวเอง และโคจรรอบดวงอาทิตย์พร้อมๆ กัน ซึ่งขัดกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์อย่างไรอย่างนั้น

ยิ่งเมื่อความรู้ของมนุษย์เจริญมากขึ้น ก้าวล้ำสู่ระดับ อนุภาคย่อยของอะตอม (Sub Atomic Particles) ด้วยแล้ว การจำแนกแยกแยะให้พลังงานเป็นอย่างหนึ่ง และให้สสารเป็นอีกอย่างหนึ่งที่เด็ดขาดตายตัว ดังที่เคยเชื่อกันตามทฤษฎีของนิวตัน จะหายวับไปกับความรู้สึกตลอดกาล เพราะอิเล็กตรอนมันต้องหมุนวนรอบนิวเคลียสเป็นเช่นนี้ในทุกๆ อะตอมเหมือนกันหมด

อีกนัยหนึ่งคือ ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์แบบเดิมๆ ซึ่งจริงแท้แน่นอนและตายตัว จำต้องปรับแก้ใหม่ให้ทุกสิ่งต้องสัมพันธ์ และต้อง “สัมพันธ์” กันด้วย เพราะตามทฤษฎีแห่งสัมพัทธภาพนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างในสเกลจักรวาล ต่างเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงถึงกันหมด จากองค์รวมคือ เอกภพ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ โลก คน สัตว์ พืช รวมถึงจุลินทรีย์ ขี้ฝุ่น อากาศ ความมืด แสงสว่าง ฯลฯ ทั้งหมดทั้งสิ้น

มีอยู่ 2 สิ่งซึ่งความรู้ปัจจุบันยืนยันแจ้งชัด คือ:

1. ไม่มีสิ่งใดๆ เลยที่จะ “เท่าเทียม” กันตามธรรมชาติ ใดๆ ไรๆ เสือกับสิงโตก็ต้องเหนือกว่าแก๊งกวาง และแก๊งกวางก็ต้องเหนือกว่าผักหญ้า แต่ในขณะเดียวกัน...

2. เสือกับสิงโตก็ต้อง “พึ่งพา” แก๊งกวางเพื่อความอยู่รอด พอๆ กับที่แก๊งกวางย่อมต้องพึ่งพาผักหญ้าในทำนองเดียวกันด้วย

สำหรับสัตว์อย่างเสือหรือสิงโต หรือแก๊งกวาง พวกมันอาจไม่เข้าใจในการ “พึ่งพา” นี้ และอาจใช้ความ “เหนือกว่า” ของตนเองมาล้างเผ่าพันธุ์สิ่ง “ด้อยกว่า” ที่พวกตนต้องพึ่งพาไปก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติจริง พวกมันไม่สามารถละเมิด “กฎธรรมชาติ” นี้ เพราะพวกมันไม่รู้จักกฎใดๆ ทั้งสิ้น และจำต้องปฏิบัติตามสถานเดียว มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่จะเรียนรู้ถึงกฎพวกนี้ได้

สังคมไทยเดิมก็พึ่งพิงกับ “กฎธรรมชาติ” ทำนองเดียวกันนี้ด้วย ตรงที่ชาวไทยยอมรับในความ “เหลื่อมล้ำ” ของสรรพสิ่งในสเกลจักรวาล และยอมรับระหว่างมนุษย์กันเอง เราก็ “ไม่เท่าเทียม” แม้แต่รายเดียว คนรวย คนจน เด็ก ผู้ใหญ่ หนุ่มสาว คนชรา ชาวไร่ชาวนา พ่อค้านักธุรกิจ ทหารตำรวจ นักการเมือง ทุกๆ คนคนสถานภาพที่ต่างๆ กันไปทั้งสิ้น

พี่น้องท้องเดียวกันคลานตามกันออกมา หรือกระทั่ง “แฝดสยาม” (Siamese Twins) ที่เหมือนกันทุกอย่าง (Identical Twins) แถมตัวติดกันแต่แรกเกิด ยังหาความ “เท่าเทียม” (Equality) ระหว่างกันไม่ได้เลย

มนุษย์ตามธรรมชาติไม่เคยเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่ และสิทธิมนุษยชนแบบตะวันตก ซึ่งวางอยู่บนฐานคติวิทยาศาสตร์ของเมื่อ 3 ศตวรรษก่อนจำต้องได้รับการปรับแก้ให้เท่าทันกับข้อมูลใหม่ด้วย และแนวทางในการปรับแก้ที่ดีที่สุด อย่างน้อยก็น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมไทย คือการย้อนกลับมาดูสิทธิมนุษยชนดั้งเดิมของเราเอง

เพราะอย่างไรๆ ความยึดมั่นในความ “ไม่เท่าเทียม” ของไทยเดิม มันสอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ตามข้อสนเทศของวิทยาศาสตร์ปัจจุบันอยู่แล้ว

ยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีก เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิดของไทยดั้งเดิม ได้พิสูจน์แล้วว่า ความ “ไม่เท่าเทียม” ไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายในตนเอง คนที่อ่อนแอกว่า เช่นเด็ก ผู้หญิง คนชรา และแม้กระทั่งทาส พึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับ “อภิสิทธิ์” เป็นพิเศษในสังคม เพราะหากกฎหมายถือว่ามนุษย์ทั้งหมดเท่าเทียมกันในทุกด้านแล้ว คนพวกนี้คงถูกเหยียบย่ำจมนครนรกไปเกือบหมดสิ้น

เป็น “อภิสิทธิ์” ของเด็กไทยทุกคนที่จะ มีพ่อ ตามกฎหมาย ในทำนองเดียวกับที่บิดามารดาผู้ชรา จะต้องสามารถ “ฝากผีฝากไข้” ต่อลูกหลาน และสตรีไทยทุกๆ คน ไม่ว่าจะเป็ “หลวง” เป็น “น้อย” หรือเป็น “ทาส” ต่างมี “อภิสิทธิ์” ในอันจะมีสามี (ถ้าตนเองเห็นสมควร) เสมอ และในขณะเดียวกัน ยังมีอภิสิทธิ์ในการ “หย่าขาด” จากสามีเมื่อใดก็ได้อีกด้วย

สิ่งที่อาจดูไม่ชอบมาพากลต่ออภิสิทธิ์สตรีไทยในการ “มีสามี” นี้ คือผู้ชายไทยกลายเป็น “บุคคลสาธารณะ” ไปเรียบร้อย โดยสตรีทุกคนที่ชายไป “ร่วมเพศ” (Sexual Intercourse) ด้วย จะนำสู่ภาวะแห่ง “เพศสัมพันธ์” (Sexual Relations) ในที่สุดก็ต้องเลี้ยงดูอุปถัมภ์กันฉัน “ผัว-เมีย” ถ้าฝ่ายหญิงปรารถนาเสมอ เพราะมีเช่นนั้นจะกลายเป็นการ “ผิดประเวณี” ไปทันทีเลย

อีกนัยหนึ่งคือไม่มี “เมียหลวง” คนไหนๆ จะสามารถ “ตีตราจอง” ว่าผู้ชายคนนี้เป็นสามีของตนคนเดียวเท่านั้น หญิงอื่นๆ จะมาอ้างสิทธิของการ “เป็นเมีย” ชายนี้อีกไม่ได้ เว้นเสียแต่ว่าตัว “หลวง” เองจะยินยอม ยกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเป็นรายๆ ไป กติกาของสิทธิสตรีฝรั่งเป็นเช่นนี้มาแต่ต้น นับย้อนกลับหลังไปถึงสมัยกรีก-โรมันโบราณ ปัจจุบันยังเคร่งครัดเที่ยงตรงอยู่เหมือนเดิม

เรื่องเกี่ยวกับการ “ตีตราจอง” นี้เป็นพื้นฐานของกฎหมาย “ลิขสิทธิ์” (Copyright) ของฝรั่งโดยแท้ สังคมไทยและเอเชียทั้งหมดไม่เคยมีคดีเช่นนี้มาแต่เดิม พวกเราจึงถูกกล่าวหาว่าละเมิด “ทรัพย์สินทางปัญญา” (Intellectual Property) อันเป็น “ลิขสิทธิ์” ของฝรั่งเป็นประจำ นักกฎหมายไทยก็เห็นดีเห็นงามเข้าร่วมยำ พยายามปลูกฝังกฎหมายลิขสิทธิ์นี้บนแผ่นดินไทยตามฝรั่งด้วย

กฎหมายลิขสิทธิ์ดังกล่าวมันมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่ที่น่าเสียดกันมักจะมีแต่ข้อดีตลอด โดยเฉพาะการเน้นถึง “สิทธิของผู้คิดค้น” เป็นหลัก ตลอดถึง “ผลประโยชน์” อันพึงมีพึงได้ของคนๆ นี้ โดยไม่ชอบได้สวนเรื่อง “ผลเสีย” ต่อผู้บริโภค ต่อการพัฒนาต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เอง และต่อการ “ผูกขาด” ความรู้ความเข้าใจในสิ่งหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึง “สาธารณประโยชน์” ใดๆ ทั้งสิ้น

ตัวอย่างผลเสียในเรื่องนี้อาจไม่มีให้หยิบยกมากล่าวอ้างเป็นรูปธรรมในอดีต แต่จากราว ค.ศ. 1975 คือเมื่อ 25-26 ปีที่ผ่านมา จะมีกรณีที่เป็นรูปธรรมให้เห็นได้อย่างแจ่มชัด นั่นคือเทคโนโลยีเกี่ยวกับ อินเทอร์เน็ต ซึ่งโดยพื้นฐานเกิดจาก “สภาความมั่นคงภายใน”